

E Mak Ka Knovvur To Tittiegom Mang E Yesus

O Rhek Ruk Ktar Kam Keknen Mang E Mak Ka Knovvur To Tittiegom

A knovvur ta e Mak tittiegom. A knovvur ta, ta vle te, a knovvur langto kun mnam o knovvur ruk korlotge ko ngat vrua maenang. E Yoanes ka knovvur ta ktua vle ge. Vanangko mar tgus ngat kothoi mang o tgo luk tgus ruk ngata pis mang e Yesus mnam o kolkhek ruk en ta vle mo mmie. O mia ngaro papat ruk lvu laol ngata pat te, e Mak tkaelha kmittiegom ka knovvur ktar mang o mia tgus ko ngat ittiel mang e Yesus kat. Va ngata pat kat te, E Mak ta, nok en a mhel to nam vu kaeha kar e Pol kre Barnabas tennik ko ngam kaum kpunpa kam havaeng o mia mang e Yesus.

E Mak tittiegom ka knovvur ta ngang endruk tennik ko ngata ktar kmor mnam mar mang e Yesus, mar kam smia mnor mang e Yesus karo keknen va kam smia mnor mang kat te, kman ko en nak yor enang ko tyor tok. E Mak ta khenam e Yesus ngang ngar enangthe en a mi mhel to nama svil kmeha ngang o mia, nang lua svil o mia kmeha ngang en.

Kun mnam a hor to enda, ngruera vokom e Yesus ko ta ktar kmeharom o reha ngo mamten. Ngruera vokom ka serppak to e Nut tel ko maktiegom ko nma patter o mia, va ko nma pet o kool, va ko nma lol o mia ngaro kerkeknen patgiang ngaiting kat. E Yesus te mrua mon en mruo te, “En E Nut Khal to en.” Va ta havae kat te, ta grung kam mur kaen en mruo kam yor mang o mia kam hong ngar pum ngaro kerkeknen.

E Yoanes To Nma Parrum O Mia Ta Tetger O Mia Kam Verang A Ngaelaut Ekam E Yesus

(Mt 3.1-12; Lk 3.1-9, 15-17; Yn 1.19-28)

¹⁻² Ngor kothoi mang a knovvur to mang e Yesus to E Nut Khal, Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen ko tkir kim e Seten. Ka ngothoi tkaelha tennik kmikkiem a propet to e Aisaia karo rhek ruk ngat ittiegom mar. Ko e Aisaia ta ktar kpavap orom E Nut karo mur rhek mruo ruk E Nut ta smia papsim Khal ormar. Ko E Nut thavaeng Khal te,

“Vokom na, kua re kam meng kua propet langto, en kam ktar mang in, he en kam verang a ngaelaut ekam in. ³ Ii, nera ktar mang in he kpis ko ma kalputmok kmen a re to mang yin ngang o mia, he nang mar kmitgung ngaro kerkeknen. Ii, ko nera pis he ktetger o mia kam re la vlorum ngang ngar mang ngaro kerkeknen te, ‘Mguak hopeng kero kleimkor ekam Ngoldaip kam verang a ngaelaut ekam.’”

⁴⁻⁶ To mnam a kolkha langto, a mhel langto ka munik e Yoanes, ther mia pis ko ma kalputmok kmaottam E Nut karo rhek ruk endruk, mar kam pis lmien orom en mruo tok, kmikkiem gi enang ko e Aisaia ta ktar kpavap orom mar. Ii, endo e Yoanes, en nam kaegenkar ka yet to ngat eharom orom a ngaemslang to a kamel karo ngairis. Va nma kleng ka vgon orom a pus to ngat eharom orom a bulmakau ka ptaik. Va nam kaemem o ngorveit va o lup ruk ko ma kalputmok kat. Ii, e Yoanes ta ktar kpis enang tok, he kaen a re ngang o mia kam tetger mar te, “Mguak kaitgung mularo kerkeknen to kle kparrur orom E Nut ka munik, he nang muk kam mrua khenam muk mruo ma mmok tok te, mut mi kaitgung mularo kerkeknen, he nang E Nut kam lol patgiang ngaiting he kikiangae mang ngar.” E Yoanes nma tetger o mia kavurgem tok,

ko mo kolkhek tgus ngama mopatap kmotoot pum mar ko mYerusalem va si mYudea karo mhetor tgus kat he kveet kpis ngok kim e Yoanes ko ma kalputmok kam vongnek kim. Ngma veet kam pis ko kim tok, to nam her kle kparrum mar orom E Nut ka munik kun mnam a ye to e Yodan ekam ko ngat mrua havae mang ngaro kerkeknen mruo ma mmok. ⁷⁻⁸ Ii, e Yoanes nma havaeng o mia ko tok orom karo rhek akuruk kat te, “Dok, ko gia parrum muk orom a gi ye. Vanang Endo Nera Kaol knaek mang dok, en ner kle ktua parrum muk ko pum E Nut kalo keik orom E Nunu A Totur ka munik. Ner kaeharom tok, ko en ta laut mang dok hak. Ka serppak tho mi kut laut kir kim dok. Si dok kam kerrei he khong kalo nhar nginalo vanvan nginalo ngausie mkor,* va dok klo vu eveep is e, en kam mrua ppir mang en mruo, nang dok kam hong ngin mkor kat e.”

E Yoanes Tparrum E Yesus Orom E Nut Ka Munik
(Mt 3.13-17; Lk 3.21-22)

⁹ To mnam a venloot to endo ko e Yoanes ta vle ko ma kalputmok vop, e Yesus tottek kun mnam ka rengmat ka pun to ko mNasaret, kun mnam a mhe to e Galili he kngae ngok ma kalputmok kat. To e Yoanes tparrum en kat orom E Nut ka munik kun mnam a ye to e Yodan. ¹⁰ A gi hi to ta parrum knop, e Yesus ther gia hop kun mnam a ye va ther gia vokong a volkha ko tmommenik. A volkha tmommenik, to E Nunu A Totur ta grung enang a giu he kpis kar kuon mang. ¹¹ To E Nut ka ktui tkottek kuon ma volkha he kre te, “Ko hal to yin. Kom vu kaelongtok mang in, va ko sei kam higliang in.”

* **1:7-8:** A re ka vgon to e “hong kalo nhar nginalo ngausie” ta rere mang o Yuda nga keknen to kam hong a mhel kalo nhar mkor. O gi vrong mia ruk ngaro mnok nong ke vur laol ngam kol a ngaeha to enda.

E Seten Ta Kendom Ngang E Yesus Kam Khenam Ka Serppak Ma Mmok

(Mt 4.1-11; Lk 4.1-13)

¹² A gi hi to tre gia parrur knop, E Nunu A Totur ta tger E Yesus he ka ktong kam ngae ngok ma kalputmok ka mhe langto ko yok vat. ¹³ To mnam o kolkhek ruk alo mhelom alomin, en tuk ta vle ko ma kalputmok, ko tok ko o ngaemslang ruk ngta sop ngama vle mnam. He e Seten tkaenen mkor kmeharom o kerkeknen. Vanang E Nut karo engyel ngma turang kam klang mo ol.

E Yesus Tkaeha Ngoguoan mGalili

(Mt 4.12-17; Lk 4.14-15)

¹⁴ Kam ngae, to kopekam ko ngat enpasiker E Yoanes kun pa hengor, e Yesus tkaeknik ngoguoan mGalili to kaelha kam polger o rhek ruk mang en mruo, endruk E Nut telik maktiegom en kam polgerik tok. ¹⁵ Nma havaeng o mia te, “A venloot to mang E Nut ka tavgo kam komor o mia ther mi pis mo kmuk he. He ekam tok, mguak kaitgung mularo kerkeknen he kor mnam muk mang o rhek ruk koma polgerik ngang nguk.”

E Yesus Ta Ktar Vaeng Kalngunes Ruk Ktarang

(Mt 4.18-22; Lk 5.1-11)

¹⁶ Tie ma kolkha langto, e Yesus ta ngae kaikkiem a ngaenker to e Galili ka ngaiting, va kvokom a mhel langto ka munik e Saimon kar knopia e Andru ko nginta hivuo kam ngam ngina klui kun ma ngaenker ko min ngina ngaeha to kmit singol. E Yesus tvokom min tok, ¹⁷ to kreng ngin te, “Me aol ikkiem dok, he ngor kle kaelkim mae kmit o mia ngok kim dok mekam mekam gi enang ko mem kait o singol.” ¹⁸ A gi hi to nginta ngan ko ta re tok, ngint her gi korim ngina ngaeha to kmit singol orom nginaro klui, nang her gi kaikkiem ngatngae.

¹⁹ E Yesus tvur kta ngae nong ke laut, to kta vokom e Sepedi klo hal ruk e Yems va e Yoanes ko nginta vatvat nginaro klui he kaelel mo kmar kuo ma langail. ²⁰ A gi hi to ta vokom min ta vaeng ngin kat. Ta vaeng ngin, to ngint her gia parem ngin teit kar endruk ngam kaeha ngang ngar ko tok mnam a langail, nang her kat kaikkiem kat.

*E Yesus Ta Kerer A Koot To Tviging A Ngokol Langto
(Lk 4.31-37)*

²¹ Kam ngae, to mnam a kolkha langto e Yesus mar ngata ngae he kpis kun ma rengmat to e Kaparnam he ka vle. A gi hi to a Sabat ta vuut, e Yesus ta vaik ogun mnam o Yuda nga rek to kam rere mnam he kaelha kam patter o mia. ²² O mia ngata vongnek kim to ngate sei kmit ngaongtok kim karo rhek ko en tle ktua patter mar orom kta serppak mruo to yok gi, nang nong orom ke serppak to mkor o pattermia ruk kmo pos e. ²³ Ii, e Yesus ta rere kngae kun mnam o Yuda ngarta rek to kam rere mnam, va vgum a mhel langto a koot to nong a yar hak[†] tim he envevem ko ta vaik. ²⁴ Ta vle to a koot ta gervik klik kim e Yesus te, “Yin a mhel to endo kua mnor miik. Yin e Yesus to nkong mNasaret. Yindo E Nut Tmur Re Pum Yin.[‡] He mor o kool ngot lua mtom yin kam pis he ktoop kmor mo e. Ya pis moti kam rum kim mor, i nop gi?”

²⁵ A koot tgervik kim tok, vanangko e Yesus ther gi reng a koot to endo te, “Ngiak tu ko he. Ottek kun mnam a mhel to.” E Yesus tgia havae tok, ²⁶ to a koot tkootmerom a mhel

[†] **1:23:** A re to “a koot to nong a yar hak” ta rere mang o kool ko ngam kaenvevem o mia, mar kam mrua kekhen mar mruo ma mmok. He kmikkiem o Yuda ngaro pos o mia ruk endri ngat kernonho hak ko pum E Nut kalo keik.

[‡] **1:24:** A munik te, “Yindo E Nut Tmur Re Pum Yin” o Yuda ngma mon Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen orom ka munik to kat.

to endo kngam, ta kongrek ogu mmie he kervuvui klik, to hera parem.

²⁷ O mia tgus ngate gi mrua sor kmar to kaelha kmo mnganang ngar te, “Ngola, a mhel to tem anito e? Ko karo rhek ruk endri ngat ho mi ktua serppak hak! Ngola, nok a serppak tang ko a gunngar ta vor vat! Vokom na, ko si o kool, va ngama ngan vgum ko tgia kererik orom karo gi rhek ruk ngat vua serppak ko tgia reng ngar ormar.” ²⁸ Va vgum ka ngaeha to tok, a re to mang E Yesus thera ngae ngatngae he kvaas kim o mia kun mnam o rengmat tgus ruk kun mnam a mhe to e Galili.

E Yesus Tkaeharom E Saimon Ka Snerip To A Vlom Pum A Manakain

(Mt 8.14-17; Lk 4.38-41)

²⁹ To e Yesus kar e Yems va e Yoanes ngat kootpum mar ko mnam o Yuda ngarta rek to kam rere mnam to hop kngae lsir ngok mnam a rek to mkor e Saimon va e Andru. ³⁰ Kun mnam a rek to endo, e Saimon ka snerip to a vlom ta yayor he ka kru kuo ma hep vgum a manakain ko ta ngae kun mnam. Ngata vaik, va e Yesus kalngunes ngat lo hus kam havaeng mang. ³¹ E Yesus ta ngnek, to ta ngae ngok kim he re gia kpom ka ktiek khover, va a manakain ther gi nop kun mnam hak. To a vlom to endo ther gia hop ku to hera krong o ol ngang ngar.

E Yesus Tkaeharom O Mia Kavurgem Pum Ngaro Yor Ngo Mamten

³² To mnam a kolkha to endo gi, ma rorongmia, ko a kolkha tvaik he, o mia kavurgem ruk ngta yayor kar endruk o kool ngta viging ngar, ngarlenar ngta plalam mar kam pis ngok kim e Yesus. ³³ Va o mia kavurgem ruk kun mnam a rengmat to endo ngata kaum ko va rek ka gudor to mkor e Saimon kre Andru. ³⁴ To e Yesus tkaeharom o mia ngarlavurgem pum ngaro yor

ngo mamten hak. Va ta kerer o kool kavurgem ruk ngat viging o mia kat. E Yesus tkaeharom tok, vanang ta kle khahagam o kool ruk tkererik, mar kam lua polger o rhek mang en ekam ko ngat mur mnor mang en te, en her Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen arhe.

*E Yesus Ta Havaeng lGalili Mang E Nut
(Lk 4.42-44)*

³⁵ Hop enang ngmo, tie mo kao, e Yesus thop halki he kparem a rek to endo, nang kngae ngok ma gi lootpgeik he kngarkie ko tok. ³⁶ To e Saimon kar klenar ruk ngam kaikkiem ngat kaelha kriring. ³⁷ To ngat re kpis mang, to ngat havaeng te, “O mia kavurgem ngata riring yin.”

³⁸ Va e Yesus tkoripang ngar te, “Mu so mor ngok mnam o rengmat ruk kan mmok, dok kam polger E Nut karo rhek ko tok mnam mar kat, ko E Nut tmi kut meng dok ngte mmie, dok kam mi kut kaeha tok arhe.” ³⁹ To e Yesus tkaelha kvaik kottek kun mnam a mhe to e Galili karo rengmat ngakro maksien tgus he kaelha kam polger E Nut karo rhek ngang o Yuda kun mnam ngaro rektor ruk kam rere mnam mar. Va nma kerer o kool kat.

*E Yesus Tkaeharom A Mhel Pum Ka Yor To A Lepra
(Mt 8.1-4; Lk 5.12-16)*

⁴⁰ To mnam a kolkha langto, a mhel to tkol a yor to a lepra tpis ko kim e Yesus, ktubulkek ku penharom he kaurur kim te, “Enangthe ngiaka svil va yi kais kmeharom dok, he dok kam kta vle la mmok ko pum E Nut kalo keik kat.”

⁴¹ To e Yesus ta mrung to her gia tuom ka ktiek he gi kaehang va her gia reng te, “Mare, kua svil! Ila vok na ngae gia mmok.” ⁴² A gi hi to tgia re tok, ka yor ther gi nop kuo mang ngatngae.

⁴³⁻⁴⁴ To e Yesus ta reng a mhel to endo lserppak te, “Ngiak or kam havaeng a mhel tang hak mang a ngaeha

to ko eharom ngang in. Vanang ngiak kle va kngae ngok kim a pris tang, en kmehehang yin, en kam tting mang in te, lmien te, yi ho mi mmok ko pum E Nut kalo keik kat. Ngiak kaeharom tok, to kle kngae ngok mnam E Nut ka maksien he ka nngiar ngang E Nut, kmikkiem gi enang ko e Moses ka pos langto ta keknen tok mang a yor to endo ko yi her ottek mnam he. Ngiak kaeharom gi enang tok, nang o mia ngaro ngaongtok kmisis mang yin te, lmien te, yi ho mi mmok kat ko pum E Nut kalo keik.” E Yesus treng a mhel to tok, to le kmeng ta ngae orom karo rhek ruk endruk. ⁴⁵ Tsi hagam a mhel to endo, vanangko a mhel to endo tlo kat kaikkiem ka re e. Ta kle va gia hahavae mang ngang o vrong mia tgus ruk ngat gi vrong papagis mang. Ii, tgia senker a re mang tok, kam ngae kais ko e Yesus te ho lo kat kais kam kta vaik mnam a rengmat tang ma gi mmok kat e, ko o mia kavurgem ngat kle ho gia motarhik mang. He ekam tok, e Yesus tgia vle ko ma gi kalputmok. Tsia vle ko tok, vanang o mia ngma mopatap kmotoot pum mar ko mnam a mmie karo ngaitngol tgus kam veet ngok kim mnam a mhe to endo ge.

2

E Yesus Tkaeharom A Mhel To Ka Vok Tgus Tyor (Mt 9.1-8; Lk 5.17-26)

¹ Ko pekam ko o kolkhek akuruk ngat nop, e Yesus tkat kaeknik ngok mreka ko mKaparnam. O mia tgus ruk kun ma rengmat to endo ngata ngnnek mang te, tpis he ka vle, ² va ngata sovet kam gun mang, to a rek tngae ho mi kut ottep hak kais ko nong a vur ngaekam tang ko tgia vavle. Va si ko rkieng a gudor kat tngae ho mi kut ottep kat. To e Yesus ta patter mar kngae, va vgum ³ o mia ruk korlolo ko ngata kokol a mhel to ka vok tgus tyor he kngorom ngok kim e Yesus. ⁴ Ngata riring o longmok ekam kam kokol

kam vaik orom kam pis ko kim e Yesus, vanangko ngat lo is e, ekam ko o mia vang ngata totok. To ngta grap orom kuo kim a rek he khalker a rek ka keik kmel a longmok ekam kuo malpgem e Yesus lsir. Ngat halker a rek knop, to ngta kol a hep to orom a yor he ngat konget a mhel to enda orom o usiel ruk ngta kleng ka hep orom mar. ⁵ E Yesus tvokom mar ko ngat vu kor mnam mar mang en enang tok, to kreng a mhel to endo te, “Kambis, dok mruo ko lol ilaro kerkeknen patgiang ngaiting he kikiangae mang ngar hak.”

⁶ Ta re tok, va akuruk mnam o pattermia kmo pos ngat korsang kun ma rek to endo kat he kvongnek kim e Yesus. Nangko kun mnam ngakro vurkul ngat si koror mnam mar mruo ekam he ka mngan pum te, ⁷ “Hai-e! Kman ko a mhel to enda ta re ti? Ta kerrereng E Nut ka munik tok arhel! Ko ta mrua tattap orom en mruo te, en E mi Nut msim orom karo rhek ruk tok. Ii, ko gi E Nut tuk to tis kam lol o mia ngaro kerkeknen patgiang ngaiting he kikiangae mang ngar, nang nong o gi vrong mia e, nop hak!”

⁸ E Yesus ther gia mnor mang ngar ngatngae ko ngata mngan pum en enang tok, to ta kle ka mnganang ngar te, “Mularo vurkul ngata horrotgi pum dok kman, he muta mngan pum kua serppak to kam lol o mia ngaro kerkeknen patgiang ngaiting he kikiangae mang ngar tok? ⁹ Ani ngaeha to ta koppet kam khenam ma mmok? A ngaeha to kam gia reng a mhel ta te, ‘Ko lol ilaro kerkeknen patgiang ngaiting,’ i o endo kam mi kaeharom a mhel ta, he en kam hop kol ka hep he kngae ko pum mularo kerok. ¹⁰ Vanangko tgia ya kat e, ko ngor mia khenam ma mmok ngang nguk te, E Nut tmi en ka serppak ngang A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok, dok kam lol o mia ngaro kerkeknen patgiang ngaiting mo mmie he kikiangae mang ngar hak.” Thavaeng ngar tok, to her gia

reng a mhel to ka vok tgus tyor te, ¹¹ “Yu! Kua havaeng in te, hop, tolpum ila hep he kngae ngok mre.” ¹² A gi hi to e Yesus tgia re tok, a mhel to endo ther gia hop ksir, to kokol ka hep to gi mrua ngongae kmottek ko pum o mia ngaro kerok ko arhe. He ekam tok, o mia ngat vokom ka ngaeha to tok to ngat gia nganga kim e Yesus he kguyaya pum E Nut kam mo havaeng ngar te, “A ngaeha to enda a serpgar ngom lua vokong tennik kam ngae kais mang tete. Enda ngota vokong tete yek.”

E Yesus Ta Vaeng E Livai
(Mt 9.9-13; Lk 5.27-32)

¹³ To e Yesus ta ngae ko vanam a ngaenker ka ngaiting va a mumu ta veet ngok kim to e Yesus tkaelha kam patter mar. ¹⁴ Tpatter mar knop, to hera parem a mhe to endo to kta ngae va kvokom a mhel langto ka munik e Livai, endo e Alpias khal ko tkorsang kun mnam o kermia ruk ngam kaelha klol o takis nga rek to kmelpas mnam. To e Yesus tpis ko kim to kreng te, “Ngiak kaikkiem dok!” To e Livai ther gia hop to kaikkiem.

¹⁵ Kam ngae, to mnam a kolkha langto e Livai tkae-harom a ngorsang langto ngang e Yesus ko mnam ka rek. Va o kermia ruk ngam kaelha klol o takis va o Yuda akuruk, endruk ngalmialaol ngma keyang ngar ko ngam lo sim kut kaikkiem o Yuda ngaro keknen ngat pis kaum kaemik ko kim e Yesus mar ekam ko kavurgem mnam mar ngat kaikkiem e Yesus kat. ¹⁶ To o pattermia kmo pos ruk o Parisiau ngata vokom e Yesus ko tkaum kaemik kar mar tok, to ngat kaelha kam kirhek pum e Yesus kam palsie kim kalngunes te, “Ngola, kman ko endo tkaemik ko kim o kermia ruk ngam kaelha klol o takis kar o Yuda akuruk, endruk ngolmialaol ngma keyang ngar ko ngam lo sim kut kaikkiem mor o Yuda nguaro keknen?”

¹⁷ E Yesus ta ngnek tok, to le ktootkinre kmoripang ngar te, “A mhel to nam kaeharom o mia nma vle mang endruk ngakro yor kmeharom mar, nang nam lua vle mang endruk ngat gia ya e. He gi enang tok kat, ko her pis mo mmie kam vle ngang endruk o mia ngma keyang ngar pum ngaro kerkeknen, he nang dok kam tger mar kmitgung ngar. Nang klua pis kam vle ngang endruk ngam mrua kansgum mar mruo kam pat mang ngar mruo te, ngaro keknen ngat ho mi kut sir hak ko pum E Nut kalo keik e.”

O Parisiau Ngata Mngan Pum E Yesus Karo Keknen Ruk O Gunngae

(Mt 9.14-17; Lk 5.33-39)

¹⁸ Mnam o kolkhek ruk endruk, e Yoanes kalngunes va o Parisiau ngma paal kmo ol ko pum E Nut kalo keik. To mnam a kolkha langto, o mia akuruk ngat pis ko kim e Yesus he ka mngan pum mang o Yuda ngaro keknen mruo ruk nkong ngar tennik te, “Nguua keknen to kam paal kmo ol ko pum E Nut kalo keik nkong ngolmialaol ruk tennik, nang nong lgunngae nkong ngar tete e. He ekam tok, kman ko e Yoanes kalngunes va a valngan to mkor o Parisiau ngam kaikkiem ngua keknen to nkong ngar tennik, endo kam paal kmo ol ko pum E Nut kalo keik he smia ngarkie ngang, vanang itlengunes ngam kle kaeharom a keknen to a gunngar ta yek, endo kam venu mang a ngaemik?”

¹⁹ Va e Yesus ta tootkinre ngang ngar kam re lloon mang ka yor mruo te, “Mnam a kolkha msim ko a mhel tkaenkim ktavlom, klenar ngat lo kais kam palam o ol e. Ho mi kut nop hak! Ko a mhel to endo ta vle ko kmar vop. ²⁰ Vanang o kolkhek ruk kam tivik mnam mar ngrok ge. Ngara pis koknaik ko ngaka vret a mhel to endo

mkor kalngunes, yek endo yek, kalngunes ngaka mrung he ktivgim ko yek.”

²¹ Ta tootkinre tok knop, to kle kaenserpagam ka papat to endo mang karo keknen mruo kat te, “Mu vokom na, a mhel nam lua vatvat a yet ka kae to a gunngar engnang endo ka sgan e, matok naka plum he ka kae to a gunngar nera vui to kaurisie to kait endo ka sgan to kle ho gi kael a pammok a ho lautar hak kir kim endo tesgun ko ta vatvat.

²² Ii, va ngam lo kaeharom a ye to a vaen, endo a gunngar kun mnam ka merrip ko ka sgan kat e, ko a merrip to ka sgan ta karrai he nera khir. Ngam lo kaeharom tok, ekam ko a vaen ka serppak, ko nak hop kun mnam ka merrip ner kaur mang ka merrip to endo ka sgan he khalker. To a vaen nera gussuk. He enang tok, a vaen kar ka merrip tgus nginera kernonho ka ngmeang tgus tok. Nove, o mia ngam lo kaeharom tok e. Ngam kle va kaeharom a vaen to a gunngar kun mnam ka merrip to a gunngar ko tgi kongeik.”

*A Mhel To Nkong Man Ma Volkha Ta Nho Mang A Sabat
(Mt 12.1-8; Lk 6.1-5)*

²³ Tie ma Sabat langto, e Yesus kar kalngunes ngat kaikkiem a ngaelaut to ta kser a loot langto orom o sigla va kalngunes ngat kaelha kolonget o sigla he kaemik. ²⁴ Ngat kaemik kngae, to o Parisiau akuruk ngat pis kpalsie kim e Yesus te, “Ai! Vokom ilengunes na, kman ko ngta kpoot mang ngua pos to kam paal ma Sabat?”

²⁵ Va e Yesus tkoripang ngar te, “Nok pathe mut lo him a ngothoi to mang e Devit kar klenar ko ngta vang, nang nong o ol ngang ngar kmemik vor? ²⁶ Ko a ngothoi to endo ta havae mang e Devit, ko tennik mnam o kolkhek ruk o pris ruk laol ngaldaip to e Abiatar ta vle vop, e Devit tvaik ogun mnam E Nut ka maksien ka rek Ka Taban To

A Totur he klol o bret ruk o Yuda ngam kaelik ko kim E Nut to kle kaisis kim kalngunes ormar va mar tgus ngat kaum kaemik mnam mar. Ngat si eharom tok, vanangko nguaro pos ngat havae te, gi o pris ruk laol tuk ngat gi kais kmemik mnam o bret ruk endruk, nang o gi wrong mia, nove!

²⁷ Enang tok, ta khenam te, E Nut tel a kolkha to a Sabat ngang o mia, mar kam nho mang, nang tlo el a Sabat kam nho mang o mia e. ²⁸ He ekam tok, si a kolkha to a Sabat, va her A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to arhe nma nho mang a kolkha to endo kat.”

3

O Parisiau Ngat Sim Ktua Keketar E Yesus Kam Mon En Orom A Kerkeknen Tang
(Mt 12.9-14; Lk 6.6-11)

¹ Tie ma Sabat langto yok vat, e Yesus ta kta vaik kun mnam o Yuda ngarta rek langto kam rere mnam, nang a mhel langto ka ktiek tyor ta vle ko kat. ² Vanang o Parisiau ngat sim ktua keketar e Yesus ko ngta papat kam mon orom a kerkeknen tang enangthe naka kpoot mang a pos to ma Sabat kmeharom a mhel to endo. ³ To e Yesus ta reng a mhel to ka ktiek tyor te, “Hop, aol ngte na.”

⁴ Thavae tok, to her kle ka mnganang o mia te, “Kmikkiem mor o Yuda nguaro pos, ani ngaeha to ta sir kmeharom ma Sabat, endo kmennegiang a mhel, en kam yor, i o endo kam turang en kmeharom kam ya?” Ta mnganang ngar tok, vanangko ngat lo koripang e. Ngat gia korsang kvongnek.

⁵ To kalo keik ngint kaem o mia tgus ko ka vrek te sei kam kiin hak ngang ngar. Ii, tkaesik tok va kle ka mrung ngar kat vgum ko ngaro papat ngat mi ktua kaendel pum E Nut karo rhek kngam mar ge. To thera havaeng a mhel

to te, “Yin he, tuom ila ktiek na.” Va a mhel to endo ta tuom ka ktiek va te, ka ktiek ther gi ya hak ngatngae. ⁶ O Parisiau ngat vokom tok, to kottek kngae klapsa kam kaum kar a valngan to mkor e Herot kmelha kam papat mang a ngaelaut tang, mar kam lgem o rhek mang, he nang mar kmim kngam a yoror.

E Yesus Tkaeharom O Mia Nglakhor Ko Pa Ngaenker

⁷⁻⁸ To e Yesus kar kalngunes ngat gi vur kaol kparem a rengmat to, he kngae ko vanam a ngaenker to e Galili ka vle. Va a mumu alautar orom o mia ruk ko mGalili ngat hohop he kveet kmikkiem kat. Va o mia kavurgem ngata ngnek mang ko nam kaeharom o mia vang ko tok, to ngat kotootpum mar ko mYerusalem km pis ngok kim e Yesus. Va si a mhe to e Yudea karo rengmat tgus, va o mia ngat kotootpum mar ko mnam mar kam pis gok kim. Va akuruk ngat kotootpum mar ko mIdumea va mnam o mheter ruk mnam a ye to e Yodan ka ngaiting tigut va mnam o mheter ruk ko rkieng alo mhe ruk e Taira va e Saidon kat. ⁹⁻¹⁰ To o yayor vang ruk mnam mar ngta mo pet kmursie ngok kim e Yesus kmehang ko en nam kaeharom o mia kavurgem pum ngaro yor. Ngama sovet kmotarhik ngok kim kais ko ngam re kam gia klung mnam hak. He ekam tok, e Yesus ta reng kalngunes kam kol a langail tang, nang en kam sir kun mnam, matok ngara karkar mang. ¹¹ Vanang o kool ruk ngat viging o mia, ngama vokom e Yesus to le gia tubulkek ku penharom he kvui te, “Her E Nut Khal to yin arhe.” ¹² Vanangko e Yesus tkaen a re lserppak ngang ngar kam hagam mar kam lua polger o rhek mang en enang tok.

*E Yesus Ta Mon Karo Aposel Ruk Loktiak Hori Orom Alomin
(Mt 10.1-4; Lk 6.12-16)*

¹³ To koknaik e Yesus ta grap ngoguon kim ke vul langto ka ngaiting. Ko tok ta vaeng o mia ruk en mruo tmur

ktua svil mang ngar. To ngat ngan vgum he kaikkciem. ¹⁴⁻¹⁵ He enang tok, e Yesus ta plam a valngan to a gunngar ormar ruk loktiek hori orom alomin he kilegem mar te, “O Aposel.” Ta plam mar tok, mar kmikkiem va en kam meng ngar kam polger karo rhek ngang o mia mang E Nut. Va tkaenserpgam mar kmus kar o kool kam kerer mar orom ka serppak mruo. ¹⁶ Mar ruk endri: e Saimon, endo e Yesus ta kilegem te, e Pita, ¹⁷ e Sebedi klo hal ruk e Yems kar knopia e Yoanes, ennginduk e Yesus ta kilegem min tgus orom o Hibru nga re mruo te, e Boanerges. Vanang kam hortgem ngina munik to endo ka pun ta vle te, “Alo Krovger.” ¹⁸ Va e Andru, e Pilip, e Bartalomius, e Matyu, e Tomas, e Yems to e Alpias khal, e Tadius, va e Saimon to ta vle mnam a valngan to mkor o Selot, endruk ngma mon mar kat te, o Kananea. ¹⁹ Va e Yudas to nkong mIskariot kat, endo thortgi mang e Yesus kmel ko maktiegom o kermia.

O Yuda Ngat Mon E Seten Orom E Yesus He Kerrereng E Nunu A Totur Orom Ngaro Rhek Ruk Tok

*E Yesus Kar E Beelsebul
(Mt 12.22-32; Lk 11.14-23; 12.10)*

²⁰ To e Yesus ther kat kaeknik ngok mreka va o mia vang ngat sovet kam gun kam mopatap ngok kim, mar kam ngaek kais ko en ta svil kmemik va tlo ktuis kat e. ²¹ To e Yesus ka valngan msim ngata ngnek mang tok, to kle khavae mang te, “Ka mrang tpis kim.” Ngat havae tok, to ngata hop he kngae kam kapom, mar kam nho mang.

²² Ngata ngaek vop, va o pattermia kmo pos ruk ngat ootopum mar kuon mYerusalem ngata vle ko tok mGalili kat. Ngat re te, “O-o, o kool ngalaip to e Beelsebul ka serppak ta ti arhe a mhel to enda nma kemmeng kam

paeim o mia he kerer karo valngneik mruo ruk o kool orom ti.”

²³ Ngat re tok, to e Yesus ta vaeng ngar kmaol ngok kim to le ktootkinre ngang ngar mang en mruo te, “Nngia orom e Seten, ko en tis kam kerer karo valngneik mruo kat gi? O-o, nove ko ²⁴⁻²⁵ enangthe a rengmat i o a valngan tang ko a serpgar npa mommenik he mur kaus kar mar mruo va kmopet kmar mruo, va a rengmat i o valngan to endo ka serppak tlo kais kam vle lhok e! ²⁶ E Seten ta vle gi enang tok kat, ko enangthe e Seten npa hop he kaus kar karo valngneik mruo ruk o kool he kmommen mar va ka serppak tlo kais kam vle lhok kat e. Nove, ka serppak ketasuo kam nop he. ²⁷ Vanang dok, kua vle enang ti te, enangthe a mhel to a serpgar nap kaelel mo kim mang he ktoot mang ka rek va kakro tgo luk, va nong a mhel tang tkais kam pis kam vretik mkor e. Vanang enangthe kaela ngang ko yok ko ka serppak tho laut kir kim endo a serpgar nap pis kaussiem a mhel to a serpgar, to endo yek, kaela to endo arhe tmi kut kais hak kam veret kakro tgo luk mkor. ²⁸ Ii, he ekam tok, kua havaeng nguk te, E Nut ner mia lol o mia ngaro kerkeknen tgus patgiang ngaiting he kikiangae mang ngar hak. Va si ngaro kerkeknen ruk kam kerrereng E Nut kat va nera lol patgiang ngaiting he kikiangae mang ngar. ²⁹ Vanangko ner ho lo kais hak kam lol ngaro kerkeknen ruk kam kerrereng E Nunu A Totur patgiang ngaiting he kikiangae mang ngar hak e. Ko E Nut ner mia mon mar orom ngaro kerkeknen ruk endruk, he ngaro kerkeknen nga vnek nera vle ngnik ngnik kuo mang ngar hak.”

³⁰ E Yesus tkoripang ngar tok, ekam ko ngata kerrereng en te, “Nma kemmeng a koot langto ka serppak kam paeim o mia orom.”

*Endruk E Yesus Ta Kvam Mar Te, Ka Valngan Mruo Ormar
(Mt 12.46-50; Lk 8.19-21)*

³¹⁻³² To e Yesus knan kar kaornopeik ngat kaol te, kam pis mang. Ngat pis ksir ku mnok to kmeng o mia kam vaik kun ma rek kam vaeng. To langto mnam a mumu to ngat korosang kairkleim e Yesus kun mnam a rek to endo, thavaeng te, “Vae, inan kar ingornopeik [va ingoretmeik] ngta sir ku mnok he ka mngan mang in.”

³³ Va e Yesus tkoripang te, “Erie mar ruk koornek va koornopeik ormar e?”

³⁴ Ta mngan tok, to kalo keik ngint kaem o mia ruk ngat korosang kairkleim ko tok, to ta kle krere va ka kvam mar te, “Mu vokom endri na, ko her mar ri arhe koornek va koornopeik ha. ³⁵ Ii, ngta vle tok, ko erieto nam kaikkiem E Titou ka svil, her en lsir arhe nguaka kvam te, konopia va koetem va konan orom.”

4

*A Koka To Mang A Mhel To Ta Ngamngam A Ho Karo Khek
(Mt 13.1-9; Lk 8.4-8)*

¹ To e Yesus ta kta ngae kat he kaelha kam patter o mia ko vanam a ngaenker ka ngaiting. Va a mumu alautar ta sovet kam mopet kam gun kairkleim kais ko ta ring ngaekam ekam mnam a langail langto kuo kia ngaenker. To tkar kun mnam he korsang ko tok, nang ka mngan o mia tgus ko ngata sisir ko vanam a ngaenker ogun paat. ² Ko tok ta patter mar mang o tgoluk kavurgem ko tgia koka ngang ngar. Ta koka ngang ngar orom karo rhek ruk endri te, ³ “Mu smia ngnek na! Mnam a kolkha langto a mhel tkaelha kngamngam a ho karo khek kun mnam ka loot. ⁴ Ta ngamngam mar kngae, va akuruk ngata vuvuut ko ekam a ngaelaut. To o iningol ruk kuon mail ngat pis kokorong ngar he krum kim mar hak. ⁵ Va akuruk ngta

vuvuut kun pgegom o krek ko a vur mmie ge. To ngta mamarer kam pagis ekam ko a mmie ta rara. ⁶Ngata pagis ka vle gi nong ke laut e, ekam ko ngata viging a kolkha ka koppetmok to a koppetmok to endo tgi ktim mar to ngat her gi vuvui he kmamarer kam vuvuut ekam ko ngaro kmen ngata puung kim o krek. ⁷Va akuruk ngta vuvuut kun pgegom o ngaergot ruk o kosmur. To o kosmur ngta lalaut, hop kim mar kvuvuem mar to her gia komor kmar. He enang tok, a ho karo khek ruk endruk ngat lo kaehi e. ⁸Vanang akuruk ngta vuvuut ko mnam a mmie to a yar, to kpupus he klalaut to kaehi. Akuruk mnam mar ngakro maineik ruk ngam kaehi ngta ngamngam va ngta ngamngam ge, va akuruk vat mnam mar ngakro maineik ruk ngam kaehi ngam vrua ngamngam kais tok va akuruk vat mnam mar ngakro maineik ruk ngam kaehi ngam vrua ngamngam kat ge.”

⁹E Yesus ta koka tok knop, to kre te, “Muk ruk muta vongnek kim dok, mgua sim kael rela ekam kuaro rhek ri kam sim kut kaikkiem mar.”

O Koka Nga Ngaeha Ka Pun

(Mt 13.10-17; Lk 8.9-10)

¹⁰To koknaik, ko e Yesus te ka vle en tuk, o aposel va kalngunes ruk ngata ngan karo rhek ko ta koka ormar, ngata mnganang e Yesus kam halger o rhek ruk mang te, kman ko nma koka ngang o mia. ¹¹Va ta reng ngar te, “Tennik kam ngae kais mang tete, E Nut nama tuvgom karo papat ruk mang ka tavgo ko kim o mia. Vanangko tete, ta polger o rhek mang ngang nguk kam khenam ka tavgo to endo ma mmok, ko ther mi pis ko kim mularo kerok, he ta komor muk he. Va her muk ruk arhe mut mia vokom kam mnor mang. Vanang o mia ruk E Nut ka tavgo tlo komor mar vop, her endruk kom gia koka ngang ngar arhe. ¹²Kom gia koka ngang ngar enang tok, he nang a

propet langto karo rhek kmel mit ko ta ktar kpavap mang o mia ruk endruk kam havae mang ngar te,

‘Ngam gia vokom E Nut ka tavgo orom o gi pkor, he kaennegiang. Va ngam sia ngnek ka ngnek mang kat, vanang kle gi kael rela petgim ge. Vanangko enangthe ngap lo kael rela petgim tok, va ngap kaitgung ngaro kerkeknen, va E Nut napa lol patgiang ngaiting he kikiangae mang ngar hak.’ ”

*E Yesus Ta Halger A Koka To Mang A Ho Karo Khek Ka Pun
(Mt 13.18-23; Lk 8.11-15)*

¹³ To e Yesus tle kreng kalngunes te, “Po, te mut lua mmok mang a koka to enda kat gi? Enangthe mgua lua mmok mang a koka ta, va mguera mmok mang o koka akuruk nngia e? ¹⁴ A mhel to ta ngamngam a ho karo khek ta vle enang a mhel to nma polger E Nut karo rhek mang ka tavgo ngang o mia. ¹⁵ Va o mia ruk ngma ngan o rhek ruk mang E Nut ka tavgo, vanang lo sim ktua ngangam kmar mang ngar, ngta vle enang a ho karo khek ruk ngta vuvuut ko ekam a ngaelaut. Ko ngma ngan o rhek ruk mang E Nut ka tavgo, vanang e Seten nam her gi kat pis ge, gi veveret o rhek ruk E Nut ta ktar kngam mar ngkun mnam ngaro vurkul petgim mar kam rum kim mar hak. ¹⁶ Va o mia ruk ngma ngan E Nut karo rhek he kmarer kam kpom mar kun mnam ngaro vurkul he ksirei mang ngar va kngatkal mang ngar ngatngae, endri ngta vle enang a ho karo khek ruk ngta vuut kun pgegom o gi krek. ¹⁷ Ngta vle tok, ekam ko E Nut karo rhek ngat gia puung ngaro vurkul, ko ngam gi vur matnge vgum o vnek nong ke laut he kor mnam mar mang E Nut ge, orom ngaro gi pkor. Vanangko mnam o kolkhek ruk o mia ri ngta viging a koppetmok vgum E Nut karo rhek ruk endruk ko ngarlenar ngata kol a regesal mang ngar, a koppetmok to endo nam gi ktim

mar he khos kim ngaro papat ruk kmor mnam mar mang E Nut to o papat ruk endruk ngam her gi kat nop hak kun mnam mar. ¹⁸⁻¹⁹ Vanang o mia akuruk yok ngama ngan E Nut karo rhek. Endri ngta vle enang a ho karo khek ruk ngta vuut kun pgegom o ngaergot ruk o kosmur vat. Ngta vle tok, ekam ko ngma ngan E Nut karo rhek, vanang o papat ruk mang nga ngorsang to mo mmie ngaro vnek va o papat ruk kam lol o vu krek ngma vaik kun mnam ngaro vurkul kat he ka kpom mar. To o papat ri ngma hop kim E Nut karo rhek kun mnam ngaro vurkul he kvuquem mar to her gi komor mar, he E Nut karo rhek ruk endruk ngam lo kaehi kun mnam mar e. ²⁰ Vanang o mia ruk ngma ngan E Nut karo rhek he sim ngangam kmar ka kpom mar lserppak kun mnam ngaro vurkul ngta vle enang a ho karo khek ruk ngta vuut ko mnam a mmie to a yar. Ngta vle tok, ekam ko E Nut karo rhek tgus ngam mi kut kael mit kun mnam mar. He akuruk mnam mar ngaro maineik ruk ngam kaehi ngta ngamngam va ngta ngamngam ge. Va akuruk vat mnam mar ngakro maineik ruk ngam kaehi ngam vrua ngamngam kais tok. Va akuruk vat mnam mar ngakro maineik ruk ngam kaehi ngam vrua ngamngam kat ge.”

E Yesus Ta Koka Mang E Nut Ka Tavgo To Nma Komor O Mia

A Koka To Mang A Paei To Nma Vle Kam Mmok Kim O Mia (Lk 8.16-18)

²¹ To e Yesus ta kta koka kat mang o papat ruk mkor E Nut ka tavgo to o mia ngma vaik ku meorom te, “Mum lua giem a paei he tuvgom ku meorom a plo e, i o ku meorom a hep kat e. Nove! Mum kle va kaendavloum a rek ko pgeik msim he kgiem, en kam mmok kim o mia ngola? ²² He kmikkiem enang tok, o papat ruk mang E Nut ka tavgo ko ngta tvok kim o mia tennik, E Nut ta kaendavloum a

mmie enang tok kat he ka khenam mar ma mmok tete kat he. Ii, tesgun E Nut ta tokim o papat ruk endruk mang ka tavgo kim o mia, vanang tete ta kle khalgerik he kaelik ma mmok he.”²³ E Yesus ta koka tok knop to le kre te, “Muk ruk muta vongnek kim dok, mgua sim kael rela ekam kuaro rhek ri kam sim kut kaikkiem mar.”

²⁴ Tre tok, to ta trong orom karo rhek ruk endri te, “Mgua sim kor mnam muk mang kuaro rhek ruk muta ngannik ko E Nut ner kaekon kmen a mmok ngang nguk kmis mang mularo svil ruk muk mruo mut kor mnam muk mang ngar kais tok. Va ner kle ho gia kaen a mmok ngang nguk malpgem a mmok to endo gi. ²⁵ Mare! E Nut ner kaekon kmen a mmok ngang nguk tok, ekam ko endo ta kpom E Nut karo rhek he ngat kael mit kun mnam, E Nut ner kle ho gia sovet kam kat kaen karo rhek akuruk mnam kat. Vanang endo tlo smia kpom E Nut ke re ke vur vgon ngang ko ke sie, he en kmel mit kun mnam, va si ke re ke vur vgon ko ta kpom kun mnam, va E Nut ner kle ho gia vret mkor kpetgim hak.”

A Koka To Mang A Ho Karo Khek Ruk Ngat Mur Laut Ngpang Ngar Mruo

²⁶ To e Yesus ta kta koka kat te, “A mhel langto tngamngam a ho karo khek kun mnam ka loot knop to kngae. ²⁷ Nam konit mo segain va khop mo ruteik tigus nang a ho karo khek ngat mur kokohir he kpupus ngpang ngar mruo ko he. Va a mhel to enda tlua paptang ngar ko ngat kokohir he kpupus kngae nngia enang tok e. ²⁸ Tlua paptang tok, ko a mmie mruo nam mur kaenserpgam a ho karo khek he ngta ktar kam papaam ngo kerok. To koknaik a loot ther kael hingrip to ho koknaik hak a loot tho gia tettek he. ²⁹ A loot na tettek knop, to a mmie kteit na mamarer kngae kam lluol mnam ko o tgoluk ngat hera

volvol he. Ii, E Nut ka tavgo to nma komor o mia ta vle her gi enang tok kat.”

A Koka To Mang A Ho To A Mastat Ka Khek To Ke Ho Mi Laut Hak

(Mt 13.31-32, 34-35; Lk 13.18-19)

³⁰ To e Yesus tkat koka kat te, “E Nut ka tavgo ta vle nngia? Ani koka to tkais he dok kam keknen orom mang E Nut ka tavgo? ³¹ E Nut ka tavgo ta vle enang ko a mhel ta kol a ho to a mastat ka khek ko ke ho mi laut hak mang o tgoluk tgus ngo khek ruk ngma kap kun mo luteik. ³² Ta pus he klaut kngae kael en a ho orom karo khator ruk laol he khop kir kim klenar tgus kun mnam a loot kais mang o iningol ruk kuo kia gan kmaol kpis kngam ngainirik ko vgum ka ngoumi.”

³³⁻³⁴ E Yesus tpatter mar kun ma langail tok, kmikkiem ngaro papat ko ngate ktua kais tok. Nam lua rere lsir ngang ngar kmel karo rhek ngaro pneik ma mmok kam patter mar tok e. Nove, nam kle gia polger E Nut karo rhek orom o gi koka kavurgem tuk enang endruk. Vanang koknaik ko gi kalngunes tuk, nam kle khalger ngaro pneik tgus ma mmok ngang ngar.

E Yesus Ta Kser A Kalivurvur Ko Tkaenpgam A Ngaenker

(Mt 8.23-27; Lk 8.22-25)

³⁵⁻³⁶ Tie mavlemas mnam a kolkha to endo, e Yesus tkorsang kun ma langail vop he kreng kalngunes te, “Mu somor he, ngor poe kenker a ngaenker ta ogut pa ngaiting tigut vat.” To ngata parem a mumu ko pa ngaenker ogun paat he kar mnam a langail to e Yesus tkorsang kun mnam he ngta poe orom. Va o mia akuruk ngata poe ka knaek orom ngartaro laktok kat kmikkiem mar. ³⁷ Ngta poe kngae, va vgum a kalivurvur ko tpis he kaenpgam a ngaenker. Va o vlung ngta sovet kam klung engnang

a langail he karir nkun mnam va ta re kam vallum hak.
³⁸ Nangko e Yesus tonit kuo ma klui kun ma langail ka plangail, nang lua paptang. To kalngunes ngata votgem he ka mnganang te, “Pattermia, yi lua papat mang ngor gi, ko ngot re kam vvuo?”

³⁹ To e Yesus thop to her gia re lserppak kam kser a ngausgi to khagam o vlung kam re te, “Rurruom he vur vle!” Tgia re tok, to a kalivurvur ther mi nop hak va o vlung ngat ngae her gi rurruom ngatngae.

⁴⁰⁻⁴¹ Kalngunes ngata vokom tok, to ngaro nunu ngat ho mi kut parem ngaro mit hak kim, he ngta mo mnganang ngar mruo te, “Hai-e! Ani mhel langta ti e, ko si a ngausgi va a ngaenker va nginta ngan vgum kat?” To e Yesus thera kner mar te, “Kman ko muta gor? Mutlo kor mnam muk mang dok vop?”

5

E Yesus Ta Kerer A Koot Kun Mnam A Mhel Langto (Mt 8.28-34; Lk 8.26-39)

¹ To e Yesus mar ngata poe to kngae kpis ko mnam a mhe to mkor lGerasa ogut pa ngaenker ka ngaiting tigut.
² Va e Yesus ta prik ngok paat, va vgum a mhel to o kool ruk nong lyar ngtim he kviging ko tpis mang ko tottek kun mnam o nhotor ruk mkor o yoror. ³ A mhel to endo nam her gi konit ko mnam o nhotor ruk mkor o yoror ko tok, ko nong a mhel tang ka serppak tkat kais mang kam kta kaussiem kat e. Va si kmussiem orom o sen va o sen ngat lo is mang kat e. ⁴ Ko tesgun o mia ngam kaussiem kalo ktiek va kalo nhar orom o sen va en nam gi kat kaur mang o sen kokohirik gi he kngorpok kat. He enang tok, nong a mhel tang ka serppak tkais kam hagam e. ⁵ Mo segain va mo kolkhek tgus nma punpa ko mnam o nhotor ruk mkor

o yoror va ko po turvek he mur kaerergat orom o mandrap ngo kaenatok.

⁶ Tvokom e Yesus ko ta sir vur hagenmok mang to her gia sap pis ksir ko kim to ktubulkek ku penharom.

⁷⁻⁹ To e Yesus ta ktar ka mnganang te, “Ila munik erieto?”

Va a koot langto kun mnam tkoripang te, “Nguva munik ‘e Ngaomevek’ ko mor o kool ruk a ngaomevek to orom mor ngot viging a mhel to enda.”

E Yesus ta ngnek tok, to thera reng a koot to endo te, “Mu ottek kun mnam a mhel to enda.”

Ngta ngnek ko e Yesus ta reng ngar tok, to a koot ta rere klik hak he kreng e Yesus te, “Yesus, Yin E Nut To Tho Mi Laut Hak Khal to yin. He mor o kool ngot lua mtom yin kam pis ktoop kmor mo e. Ngot kaurur kmin te, yin kmel ila tnangal ngang ngor ko pum E Nut kalo keik te, yin kmor kmen a kapnes ngang ngor he kering ngor.”

¹⁰⁻¹³ Vanang ko tok rkieng ngar, o morek nga murgun ngta hohek kuon kia hogun ko rkieng a veik ka ngaiting. Va a ngaenker ta vle ku pa veik ka pun. To o kool tgus ngat le kaum kaurur kim e Yesus te, “Ngior kam kerer mor ngok po turvek petgim a mmie ka mhe to enda e, vanang ngiak kle kmeng ngor kam viging o morek ruk endruk ho.” Ngata re tok, to e Yesus ta ngatkal ormar. To o kool ngat her kottek mnam a mhel to endo, nang kle kviging o morek. Ngata viging ngar, va vgum o morek tgus ruk ngat is mang te, 2,000 ko ngat her gia kolaspa kam sap ngpirik ekam a veik kam ngae kpis kvuvvuo kun mnam a ngaenker kyayor tgus ngmeang.

¹⁴ To o toot kmo morek ngta ngorpok ngok mnam a rengmat ka pun va o rengmat tgus ruk ko rkieng a mhe to endo, he kvaik kottek mnam mar kam havae kngae mang he. To o mia ngta veet kam vokong anito tpis. ¹⁵ Ngta pis

ko kim e Yesus va vokom a mhel to a ngaomevek to orom o kool ngat viging tesgun ko tsim kut egen he korsang ko tmi ya he, va tsim kta papat kat. Ngat vokom ka mnor mang, to ngate ksei kam gor hak. ¹⁶ To o toot kmo morek, endruk ngat mi vokom ko e Yesus ta kerer o kool kun mnam a mhel to endo, ngat kaelha kam havaeng o mia mang e Yesus ko teharom tok va si mang o morek kat ko ngat yayor tgus tok. ¹⁷ To o mia ngat kaelha kmurur kim e Yesus, en kmehenok petgim mar ko mnam ngarta mmie ka mhe to endo.

¹⁸ To e Yesus ta ngnek mkor mar va re kar kun ma langail te, en kam hera ngae, va a mhel to endo e Yesus teharom pum o kool, tkaurur kim te, en kmikkiem, ¹⁹ vanang e Yesus tlua svil e. Thagam te, “Ngiak kaeknik ngok mnam ila rengmat he khavaeng ilenar mang E Nut ko ta mrung yin he ka srim yin pum o kool ruk endruk.” ²⁰ To a mhel to endo ta vaik kottek kun mnam o rengmat ruk ngma mon mar te, O Rengmat Ruk Loktiiek he kaelha khavae mang o reha laol tgus ruk e Yesus teharom mar ngang. Va o mia ruk ngta ngan karo rhek ngat sei kam sor kim mar.

E Yesus Ta Hover E Yairus Ka Kvek Ko Tyor Va Kaeharom A Vlom Langto Pum Ka Yor To A Vaeip

(Mt 9.18-26; Lk 8.40-56)

²¹ To e Yesus mar ngata kta poe kmeknik ngkun kut pa ngaenker ka ngaiting tigut kat, to a mumu alautar ngata kta kaum ko kim kairkleim ko tok pa ngaenker ogun paat kat. ²² Ko tok, a taip langto ka munik e Yairus ta vle kat. En nma nho mang o Yuda ngarta rek langto kam rere mnam. Ta vokong e Yesus to kaol ngok kim ktubulkek ku penharom ²³ he kaurur kim te, “O-kola-o, ko kvek te sei kam yayor he kre kam yor he. He aol ikkiem dok ngogu mreke he ehang, en kam kta ya he ka vle kat.” ²⁴ To e Yesus

ta ngan vgum to her kaikkiem. Va a mumu alautar ngata sovet kam puung mang he kaikkiem kat.

²⁵ Vanang a vlom to orom ka yor to a vaeip ta vle ko tok kun mnam a mumu to kat. Ta vle orom ka yor to endo kais mang o pnes loktiiek hori orom alomin. ²⁶ Ta vle vgum o mia kavurgem ko ngat si kaegom kmeharom en pum ka yor to endo, vanang ngat lo is e. Va en tkoham karo krek tgus mang ngar va te lua ya e. Nove, ka yor ta kle va ho kserppak mang mo kolkhek tgus. ²⁷⁻²⁸ To a vlom to endo tre gia ngnek mang e Yesus to hera pis gia vaik mnam a mumu ekam ko ta pat kun mnam en mruo te, “Enangthe ngua re gi vur kaehang si ka yet ke gi gu mko gi, va ngor gia ya ge!” To ther gia knaek ekam e Yesus kpis to tkaehang. ²⁹ A gi hi to tkaehang ka yet, va te, ka yor ther gi nop ngatngae! Va ta mrua ngan ka vok kat ko ther ho ya hak, ko ka yor ther gi nop ngatngae.

³⁰ Va a gi hi to a vlom ta tkaehang e Yesus karo it, e Yesus ta ngan ka vok kat ko ka serppak to nam kaeharom o mia orom tparem. Ta ngan tok, to hera hortgi ngok kim a mumu he ka mnganang ngar te, “Ngola, erieto tehing kuaro it?”

³¹ To kalngunes ngat koripang te, “Ya vokom ko la mhel vang ta te vua mopet ngte kim in, va ya mngan kam mngan gi te, erieto tehing in?”

³² Va tar e Yesus ta petela vop kam ring endo tehing, ³³ to a vlom to endo ther mrua ngan ka vok mruo enang tok, to kle kaelha kam gor va kakhi kim e Yesus. To ther kaol kpis ktubulkek ku penharom to khavaeng mang en mruo lmien te, en lsir arhe endo tehing tok. ³⁴ To e Yesus thera reng te, “Kolkheng, yi her ya he, ekam ko ya kor mnam yin mang dok. He ekam tok, ngiak ngae he ka vle orom a vrek longeik ko ila vok ther ho ya he.”

³⁵ E Yesus ta rere vop va o mia akuruk ngat ottek ko mnam a taip to e Yairus ka rek he kpis ko kim e Yairus. Ngat pis her gia havaeng e Yairus te, “O-o, Yairus, ikvek tyor he, ngior kam kat kaelreha ngang a pattermia ta kat e, ngia her gi kor ko he.”

³⁶ Vanangko e Yesus ther kaennegiang ngaro rhek ruk endruk, nang le ktua reng e Yairus ge te, “Ngiak or kam gor e, ngia kle va gi kut kor mnam yin mang dok ge.”

³⁷ To e Yesus tkaikkiem e Yairus he lo kta tting orom a mhel tang kat, en kmikkiem klapsa kngae e, gi e Pita va e Yems kar knopia e Yoanes. ³⁸ Ngat ngae to kpis ko mnam e Yairus ka rek, va e Yesus ta vokom a mumu ko ngat kael a halum ko ngat kae kuon mail he mur kaim mar mruo mang a kalyie to endo. ³⁹ Ta pis kvaik to kreng ngar te, “Kman ko mut ngae vu kae enang tok? Ko a kalyie to enda tlua vle enang a mi yor e. Tgia vle enang a kalyie to tgi onit ko ner kta hop kat.” ⁴⁰ Ta re tok, va o mia ngat le gia kol a klel orom.

To e Yesus thavaeng o mia kmottek ngogu mnok, nang hera vaeng a vlom sie kteit kar knan va kalngunes mruo ruk korlotge, to ngat hera vavaik ngok mnam a taban to ngat ngangater a yor he ta kru mnam. ⁴¹ Tpis to hera kpom a yor ka ktiek he khover va kreng orom ka re mruo te, “Talita koum.” A re ta ka pun ta vle te, “Ke vlom sie, kua reng in te, hop he.” ⁴² Ta re tok, to a vlom sie to endo ther gia hop ngatngae to kngongae. To mar ruk ngta vle ko tok ngta vokom a ngaeha to endo, to her ngae gia nganga kim. (Ko a vlom sie to enda karo pnes ngat is te, aktiek hori orom alomin.) ⁴³ Vanangko e Yesus tle ktua spong ngar lserppak hak kam hagam mar kam lua havaeng a mhel tang mang ka ngaeha to endo. To thera reng ngar kam klang a vlom to endo mlol, en kmemik.

6

*Nasaret Ngat Likim E Yesus
(Mt 13.53-58; Lk 4.16-30)*

¹ E Yesus teharom tok, to hera parem a mhe to endo he kngae ngok mnam ka rengmat ka pun mruo. Va kalngunes ngat kaikkiem kat. ² To a Sabat ta pis to e Yesus ther kaelha kam patter o mia kun mnam o Yuda ngarta rek to kam rere mnam. Va o mia ruk ngata vongnek kim ngate sei kmit ngaongtok kim karo rhek hak he le kaelha kam mo mnganang ngar mruo pum te, “Ngola, a mhel to enda tem anito ko tkol karo vu papat ruk laol nngia? He nam kaeharom o reha ri lvu laol nngia? ³ Te gi endo nma ngamrektor ta ngola? Va te, e Maria khal va kaornopeik ruk e Yems, e Yosep, e Yudas va e Saimon kat ngola? Va kaorotmeik gi endri mo kmor kat ngola?” Ngta mamngan pum e Yesus tok, to ngat kaelha kmelat.

⁴ To e Yesus tgia reng ngar te, “O mia ngma totu pum a propet to a hirtek, vanang endo a pgirmia ngam lua totu pum e, ko a propet to a pgirmia nma rere kar karo valngneik mruo va karo usiel mruo ruk kun mnam karo rengmat ngo pneik mruo va ka valngan mruo ngam lua ngan vgum e.”

⁵⁻⁶ Va e Yesus te sei kam sor kmar ekam ko ngat lo kor mnam mar mang en tok. He ekam tok, tho lo is hak kmeharom o reha ruk lserpgue ko mnam ka rengmat ka pun to endo e. Vanangko ther gi kaehang o mia lgititge kmeharom mar pum ngaro yayor. He ekam tok, e Yesus tngae parem mar ko tok to kle kaelha kvaik kottek kun mnam o rengmat ngaro maksien he kaelha kpatter o mia.

*E Yesus Ta Meng Karo Aposel Ruk Loktiek Hori Orom Alomin
Kmeha
(Mt 10.1, 5-15; Lk 9.1-6)*

⁷ To mnam a kolkha langto e Yesus ta kaum karo aposel ruk loktiek hori orom alomin ko kim he kaen a serppak mnam mar, mar kam kerer o kool ko ta re kmelha kam memeng ngar alomin alomin kmeha. ⁸⁻⁹ To ta reng ngar te, “Mguak or kmeha kim a tomhel tang hak ko mguak ngae. Vanang mang a gi kop va o nharok ngaro vanvan tuk, mut kais kmeha kmar. Vanang mang o ol va o ngaelpas va o krek ruk kmelik kun mnam mularo psang ruk muma kleng mularo vgondik orom mar va o varkie akor, mguak or kmeha kim mar kat e.” ¹⁰ To ther kta reng ngar kat te, “Mguak ngae, va mguak pis mnam a ni rengmat to he kvaik mnam a rek tang, ko a rek kteit nak ngatkal ek muk. He mguaka vle ko kim endo arhe kais ko mguak parem a rengmat to endo. Nang mguak or kam prik ka prik mnam o gi vrong rektor akuruk e. ¹¹ Vanang enangthe o mia nga lua ngatkal ekam muk kam vle ko kmar, i o enangthe nga kael rela kim muk, va mguak kaureik he kngetmmie ko vgum ngaro rektor kam rpem a mmie ka ngaor to ta vat engnang mularo nharok kam khenam ngang ngar te, mut hera tu kam pis ko kmar orom E Nut karo rhek, he E Nut ner kael a mgu ngang ngar koknaik. Mguak kaeharom tok, to klapsam nga rengmat to endo ge.”

¹² E Yesus ta rere tok knop, to kalngunes ngat her kaelha kam parahi kam hahavaeng o mia te, ngak kaitgung ngaro kerkeknen he kor mnam mar mang E Nut. ¹³ Va o mia kavurgem ruk ngat yayor va kalngunes ngat koror mar orom a ku kat he ngata kta yaya kat. Va ngata kerer o kool kavurgem kun mnam mar kat.

*E Yoanes To Nma Parrum O Mia Ngta Ptum Ka Ngoro
(Mt 14.1-12; Lk 9.7-9)*

¹⁴ To lRom ngalaip kalkayie langto ka munik e Herot, endo ta mrua kansgum en mruo kam mrua mon en mruo

te, en a Taven, ta ngnek mang e Yesus karo reha ruk nam kaeharom mar ko maktiegom karo aposel ruk tok, ko e Yesus ka munik tngae ho klaut hak vgum mar. Ko o mia akuruk ngat kaelha kam havae ma mmok mang e Yesus te, “En e Yoanes to nama parrum o mia, he en nam kaeharom o reha ruk endri lserpgue vgum ka serppak to tkol ko thop petgim ka nnak.”

¹⁵ Gi akuruk ngate ktua havae mang te, “En e Elaia.”

Nang akuruk yok vat ngta havae mang te, “En a propet enang tang mnam endruk tennik.”

¹⁶ Vanang e Herot ta ngan ko o mia ngta mon E Yesus te, en e Yoanes to nama parrum o mia, to en kat ther le mrua havae mang e Yesus tok kat kam mrua havae te, “E Yoanes to ko en a volou mang tesgun, o mia kam ptum ka ngoro kngam a yoror, nok her en ta kat arhe, ko nok tkat hop petgim ka nnak vor!”

¹⁷ E Herot tpat tok, ko tiok, her en mruo to ten a volou mang e Yoanes, o mia kam kapom he kaussiem to le kaenpasiker kun ma hengor. Ii, e Herot ten a volou mang e Yoanes tok, ko tiok e Yoanes nama kser e Herot mang ktavlom to e Herodias. Ko tesgun e Herodias ta vle te, e Herot knopia to e Pilip ktavlom, nang e Herot ta vret e Herodias mkor knopia to kle klei orom, en kam vle te, ktavlom mruo. ¹⁸ He ekam tok, e Yoanes nma palsie kim e Herot mang ka kerkeknen to endo tok kam havaeng te, “Nguaro pos ngat lua ngatkal mang in kam lei orom inan tok e.” ¹⁹ He ekam tok, e Herodias nma vrek kiin ngang e Yoanes he ksei kam svil kmim kngam a yoror. Ii, nma svil kmim e Yoanes kngam a yoror, vanangko tlo is, ²⁰ ekam ko katngokol e Herot nma ruokar kim e Yoanes he mrua koon mang ko ta mnor mang e Yoanes karo keknen ko e Yoanes nam sim kut kaikkiem E Nut karo rhek va ko nma totu pum E Nut kat. Vanang mnam o kolkhek ruk e Yoanes

nma vle kun pa hengor, e Yoanes nma patter e Herot, va e Herot ka vrek nam sia kervavle pum karo rhek, vanangko nma sirei kam ngan mar ge.

²¹ E Herot nma koon mang kam ngae, to mnam a kolkha langto e Herodias ka papat tpis kim ko e Herot ta kunngir kim kalmialaol mruo va kalngunes ruk ngma kar va tomten ngalmialaol va lGalili ngalmialaol kat. Ta kunngir kim mar kam pat mang a kolkha to knan tkol mnam. Ko mnam a kolkha to endo ²² e Herot mar ngat korosang kaemik to e Herodias ka kvek ta vaik he kaerep ko pum ngaro kerok. Tkaerep knop, to e Herot kar karo mia ngat ngae sei kam sirei mang hak.

Ngta sirei mang to a taven to e Herot treng a vlom sie to endo te, “Ani tomhel lang ko ngiaka mnganang dok mang, va ngor gi kaen ngang in.” ²³ Ta havae tok, to kael ka tnangal ngang lsir he kmom a tomhel langto kmenserpgam ka tnangal to endo ko treng te, “Ani tomhel lang ko ngia mnganang dok mang, va ngor gi kaen ngang in. Si o tgoluk ruk ngota nho mang ngar kais mang nga mhe va dok ngora tting mang ila mngan mang ngar ge.”

²⁴ A vlom sie ta ngnek tok, to le kparem e Herot he kpis ngok kim knan to ka mnganang te, “Anito nguaka mnganang mang?”

To endo yek, knan ta havaeng te, “E Yoanes to nma parrum o mia, kua svil mar kam ptum ka ngoro.”

²⁵ To a vlom sie ta parem knan he kmarer kmeknik ngok kim e Herot to krenge te, “E Yoanes to nma parrum o mia, kua svil yin kam ptum ka ngoro gi tete ta he kael ka lpek kun mnam a plo kmen ngang dok.”

²⁶ A taven to endo ta ngan ka mngan tok, to te sei kam kosnok kun mnam en mruo. Vanangko ekam ko ther mon a tomhel langto kmenserpagam ka tnangal ko pum klenar ngaro kerok, tlo kais hak kam kser a vlom sie to endo ka

mngan e. ²⁷ To ther kaengu ngang langto mnam endruk ngma kar va tomten ngatngae en kam ngae ka ptum e Yoanes ka ngoro to kaeknik orom. To thera ngae kun pa hengor, ta ptum e Yoanes ka ngoro, kael kun mnam a plo ²⁸ to kaeknik orom. Tkaeknik orom to kpis her kaen a plo to orom e Yoanes ka lpek ngang a vlom sie to endo to en thera lapsam ngang knan. Ii, e Yoanes ka yor thera vle tok arhe. ²⁹ To e Yoanes kalngunes ngat kol a re mang ko tyor tok, to ngat kle kpis kol ka mnes to hera ngae ka me kael kun mnam a kre ka nho.

*E Yesus Ta Klang A Mumu Alautar Hak (5,000) Kmo Ol
(Mt 14.13-21; Lk 9.10-17; Yn 6.1-14)*

³⁰ To o aposel ngata rum ngaro reha tgus to kaekeknik kpis ko kim e Yesus he khavaeng mang ngaro reha tgus ruk ngat eharom mar va ngaro rhek tgus ruk ngata patter o mia ormar kat. ³¹ Nang o mumu ngma mopatap ngok kim e Yesus kam ngae kais ko e Yesus mar ngat si kaemik va ngat lo ktis kat e. He ekam tok, e Yesus treng kalngunes te, “So mor ngor ngae ngok ma lootpgeik na, mor kam vrua vle mor tuk kam kta kol a serppak na.”

³² To ngat kar mnam a langail to hera poe kam ngae parem a mhe to endo kam ngae ngok ma lootpgeik langto, mar kam vle mar tuk ko tok. ³³ Vanangko o mia kavurgem ngta vokom mar he hera mnor mang ngar to hera veet parem ngaro rengmat kaikkiem ko paat he ktar pis mnam a mhe to e Yesus mar ngat re kam ngae mnam. ³⁴ To e Yesus mar ngta pis kvaar he kottek paat, va vgum a mumu alautar ko ta vle kpaneng. Tvokom mar to ta mrung ngar ko ngta vle enang o sipsip ruk nop ngar teit ngang ngar kam toot mang ngar. To tkaelha kam patter mar mang o papat kavurgem.

³⁵ Kam ngae, to a kolkha ta vaik. To e Yesus kalngunes ngat pis ngok kim he kreng te, “Ta re kam slok he, he te va

mor ri ngot gia vle mo ma lootpgeik kat. ³⁶ He ekam tok, ngiak meng a mumu ta he nak ngae ngok mnam o rengmat laol va o maksien ruk ko kan mmok, mar kmenkim o ol ngang ngar.”

³⁷ Ngata re tok, va e Yesus tkoripang ngar te, “Muk mruo mgua mrua klang ngar mo ol ha, mar kmemik.”

Va kalngunes ngta mnganang te, “Ya re mor kam ngae he krum a kre alautar hak kmenkim o ol he ka klang ngar ngar kmemik? Tang mnam mor nak kaeha kais mo kenho ruk aktiek hori orom korlotge kmit o krek ruk ngat is kmenkim o ol ngang ngar.”

³⁸ To e Yesus ta mnganang ngar te, “Yu! Mularo bret ruk o gutnei ngat is te, aner? Mu ngae he him mar na.”

Ngata him mar knop to ngat gia re te, “Mor nguaro bret aktiek va alo slang agi lomin e.”

³⁹ To e Yesus ta reng a mumu kmorsang ku ma ngaergot to tgi gnuar, he kaum o valngneik. ⁴⁰ A mumu ta ngan vgum to akuruk ngat korosang mnam o valngneik ruk orom o mia ruk ngat is mang o mhelom aktiek mnam langto langto. Va akuruk ngat korosang mnam o valngneik ruk orom o mia ruk ngat is mang alo mhelom alomin hori orom loktiek mnam langto langto kat. ⁴¹ Ngat korosang enang tok knop, to e Yesus ta lol o bret ruk aktiek va alo slang he ka nho ngpalmai to kanprim E Nut mang ngar to kle kommenik to kaenik ngang kalngunes mar kmisis kim o mia. Va ta kol alo slang kat he kais kim mar tgus enang tok kat. ⁴² To o mia tgus ngat kaemik ngae vi tgus knop, to ⁴³ e Yesus kalngunes ngata kaum o bret ngo mhetor ruk e Yesus tommenik va o slang akuruk ko a mumu ta penkim mar. Ngta kaklang o ngauret ruk loktiek hori orom alomin ormar va ngat ngae kottep. ⁴⁴ Vanang kam him gi lurokol ruk mnam endruk tgus ko ngat emik ko tok, mar ngat kais mang te, 5,000.

E Yesus Ta Ngae Kuon Kia Ngaenker Ka Las

(Mt 14.22-33; Yn 6.15-21)

⁴⁵ A gi hi to ngata gun kaemik knop, e Yesus thera tger kalngunes kam kar mnam a langail he ngta ktar kam ngae ngogut pa ngaenker ka ngaiting tigut ko mBetsaida, nang en ta kle ka vle ko tok kmel a mumu ko va ngaelaut.

⁴⁶ Tkael mar knop, to kle ka grap ngok kia vul langto ka ngaiting kam ngarkie.

⁴⁷ Ta vle, to a kolkha ta vaik mang, vanang a langail ther ngae he ngam ugu ma mlin he, nang en ta vle en tuk ko paat kuon kia vul. ⁴⁸ Ta nho va kvokom mar ko ngat kaekon kim a ngausgi he sia khanang ngar kam poe.

Tvokom mar ko ngta vle enang tok kais mo kao. To e Yesus thera ngae kuon kia ngaenker ka las ngok kmar. Ta re kmotter mar, ⁴⁹⁻⁵⁰ vanangko kalngunes ngta vokom ko ta ngae kuon kia ngaenker ka las enang tok, va ngaro nunu ngat ho mi kut parem ngaro mit hak he ngta vuvui kim ko ngta pat re te, a ngomiem to en.

A gi hi to ngta vuvui, e Yesus ta hagam mar kam reng ngar te, “Mgua serppak, ko dok ta he. Mu or kam kta gor kat e.” ⁵¹ Thavae tok, to ta grap ngkun ma langail kar mar, va vgum a ngausgi ko ther gia rurruom. Ngata vokom tok, to ngae gia nganga kim ⁵² ko ngat lo smia mmok mang ka ngaeha ka pun, endo orom o bret, ko ngaro papat ngat gi kaendel pum en kngam ge.

E Yesus Tkaeharom O Mia Ruk Ko mGenesaret

(Mt 14.34-36)

⁵³ Kam ngae, to ngta poe kpis he kvaar ogut pa ngaenker ka ngaiting tigut ko mGenesaret. ⁵⁴ To ngat re kottek paat to o mia ngat re gia vokong e Yesus ka mnor, ⁵⁵ to ngta sap kparhi ogut uguon kun mnam a mhe to endo he kaelha kam plalam o yor ruk ngta kru kun mnam ngaro hevora he kael mar ko kim e Yesus kun mnam o ni vrong maksien

ruk o mia ngata havae te, e Yesus ta vle kun mnam mar.
⁵⁶ Va mnam kero maksien, i o o rengmat ruk lkaprik va si o mhetor tgus ruk e Yesus nma ngae mnam mar, va o mia ngam kael endruk ngta yayor ko ma gi mhe to ngam kaenkim o ol mnam he kaurur kim en kam gia mnang o yor, he mar kam gi vur kaehang si ka yet ke gi gu mko ge. He enang tok, endruk tgus ruk ngat gi vur kaehang, ngaro yor ngata nanop kuo mang ngar.

7

E Yesus Ta Rere Pum O Yuda Ngalmialaol Ngaro Keknen (Mt 15.1-15)

¹⁻⁴ O Parisiau va si o Yuda tgus ngam kaikkiem ngalmialaol ruk tennik ngaro vrong keknen kmoror o tgoluk vop. Ii, ngma vle ti te, enangthe o Yuda ngap kotootpum mar kun mnam a mumu to orom o vrong rhek va nga lo kais kmemik kais ko ngaka ktar kngae na kam mrua parrum o mgun ruk ngta ru pum mar kun mnam a mumu to endo. Va ngam kaikkiem o keknen akuruk kat, endruk kmelel o lheik va o plo va o tonggai va o hevor kat kam pet o mgun kuo mang ngar kat. Va si nga keknen to kam sim kaelel singni va ngam sim kaikkiem endo kat. He nga lo kais hak kmemik enangthe nga lua ktar sim kaelel singni na. Ngaka ktar sim kaelel singni na, to endo yek, ngat kais kmemik.

To mnam a kolkha langto o Parisiau akuruk kar o pattermia ngat kotootpum mar mYerusalem he kngae ngogun kim e Yesus mar. Ngata vokom ko e Yesus kalngunes akuruk ngat gi kaemik, nang lo sim kaikkiem o Yuda nga keknen to kam sim kaelel singni ktar mang ngar kmemik he ngta pat re te, e Yesus kalngunes ngat mur kael mar mruo enang tok orom o mgur ko pum E Nut kalo keik.

⁵To o Parisiau kar o pattermia ruk endruk ngata vokom tok, to ka mnganang e Yesus te, “Mor ri ngom sim kut kaikkiem ngolmialaol nga keknen to kam smia parrur kmelel singni ktar mang ngor kmemik. Vanang nngia orom itlengunes ko mar ngam lo smia parrur kmelel singni ktar mang ngar kmemik tok e?”

⁶Va e Yesus tkoripang ngar te, “Muk mularo naprai alomin hak! A propet to e Aisaia te smia mien mang nguk ko ka re to ngat ittiegom mang nguk ther mi kaottam kpis lmien ormu ko tennik ta ktar kpavap mang nguk te,

‘O mia ruk endri ngam gia gupiris kam totu pum dok orom ngaro gi pkor, vanang ngam lua vokom dok orom ngaro keknen e. ⁷Ngam gi mrua ngampaei pum mar mruo kam totu pum dok tok, ko ngma patter o mia orom ngartaro keknen mruo ruk ngat kottek mkor ngalmialaol mruo ko enangthe mar kuario rhek mruo ruk ngat ottek mkor dok.’

⁸Ii, mum gia vle tok arhe ko mut her korim E Nut karo pos, nang kle klie pmar orom mutaro mur keknen mruo ruk ngat kottek mkor mutlmialaol mruo ko muma kpom mar lserppak tete.”

⁹To thera reng ngar kat te, “Mum mrua kanprim muk mruo ko mut her keyang E Nut karo mur pos ruk tok he khos kim mar kam kokomor kim mar, he nang muk kam kle va kaikkiem mutaro keknen mruo ruk ngat kottek mkor mutlmialaol mruo. ¹⁰Ii, mut korim E Nut kalo pos ruk e Moses tel min tennik ko langto thavae te, ‘Mguak totu pum muortek va muornek’ va langto thavae te, ‘Endo nak sisieng tang mnam min, va o mia ngak lalaem kngam a yoror.’

¹¹Ii, mut her hos kim alo pos ruk ennginduk vgum ko muma tting mang o mia kam sisieng ngaornek va ngaortek orom muta mur keknen mruo, endo ko mum kle

va khavaeng o mia orom te, 'A nngiar to a mhel ta ktar mon E Nut mang, he kre kam nngiar ngang E Nut orom, a mhel to endo tho lo mi kut kais hak kam kle ka vrengem kam totu pum knan i o kteit orom ko ta svil kam smia tar min orom.' Ii, muma tok orom alo pos ruk ennginduk kam mon a nngiar to endo te, 'A Koban.' (A re to te, a Koban ka pun ta vle te, 'E Nut Nang.')

¹² Ii, muma hagam a mhel to enda kam sim kut kaikkiem alo pos ruk tok ko muma tok orom min orom muta mur keknen mruo, en kam lo smia tar kteit kar knan enang tok arhe. ¹³ He gi ekam tok, muma hohos kim E Nut kalo pos ruk tok he ktatar mang ngin orom muta mur keknen mruo to endo. He o mia akuruk ngma kolkol ekam mula keknen mruo to endo enang tok kat arhe. Va mum ngae khos kim E Nut karo rhek kavurgem kam kokomor kim mar enang tok vat."

¹⁴ E Yesus ta reng ngar tok, to kta vaeng a mumu ngok kim kat he kreng ngar te, "Muk tgus mgua smia ngangam kim muk kam mmok mang kuario rhek na, ¹⁵ ekam ko o mia akuruk, ngma pat te, ngara ru pum o mgun ruk kuo mang o ol, ko ngam kaemik he kaengnam mar ogun mnam mar, he o ol ngara kla orom mar he ngar lo kta vle la mmok ko pum E Nut kalo keik vgum tok. Vanang nop hak! Ko o tgoluk ruk ngat lua mmok ko pum E Nut kalo keik, her mar ruk ngam kle kottek kun mnam a mhel ka vrek, he her o tgoluk ruk kat arhe ngama kla orom o mia he ngam lo kta vle la mmok ko pum E Nut kalo keik ormar tok arhe." [¹⁶ "Muk ruk muta vongnek kim dok, mgua sim kael rela ekam kuario rhek ri kam sim kut kaikkiem mar."]

¹⁷ To e Yesus ta parem a mumu ku mnok, nang kvaik ogun ma rek. To kalngunes ngata mnganang mang ka ngothoi to endo mang o ol. ¹⁸ To e Yesus ta reng ngar te, "Puoo, te muk kat, va mularo lpetuk ngta tok kat? Mut lua mmok gi te, o ol ruk a mhel nma ngam mar ogun vgum,

ngat lo kais hak kam kla orom a mhel to endo he en kam vle lua mmok ko pum E Nut kalo keik? ¹⁹ Ii, ngat lo is tok, ekam ko ngam lua kolongret ogun mnam ka ngaung e. Nove, ngam kle gia kolongret ngogun mnam ka vrek to kle gi kottek kat ko a mhel nam gia ppie ormar.” (He ekam e Yesus karo rhek ruk endruk tok, e Yesus ta tting mang o gi vrong ol tigus te, ngata mmok kmemik.)

²⁰ To e Yesus ta kle kre kngae kat te, “Vanang o kerkeknen ruk ngam kottek kun mnam a mhel ka ngaung, her endruk arhe ngama kla orom a mhel to endo he nam lua vle la mmok ko pum E Nut kalo keik vgum mar enang tok. ²¹ Ii, ta vle tok arhe, ko o kerkeknen ruk kun mnam a mhel ka ngaung, her endruk arhe ngam kottek ko a mhel nam kaeharom mar. Ii, endruk endri te: kmel o papat kmeharom o kerkeknen, kam vret o mia, kmuruvik, kam pormia, kam kpoot mang a lei, ²² kam ring mnam mang a vlom, kmeharom o keknen ruk kam kering o mia, kam kauyang o mia, kam kpiem E Nut karo rhek hak, kam ring mnam mang o mia ngaro tgoluk, kam rere pum o mia he kering ngaro mnok, va a mhel kam mrua hover en mruo, va kam lo kor mnam en mang E Nut. ²³ Ii, o kerkeknen ri arhe kua momonik, ngama kla orom a mhel he nam lua vle la mmok ko pum E Nut kalo keik vgum mar enang tok, ekam ko ngma vle kun mnam a mhel ka ngaung he kottek ko nam kaeharom mar tok arhe.”

*A Vlom To Nong En A Yuda Tkor Mnam En Mang E Yesus
(Mt 15.21-28)*

²⁴ E Yesus treng ngar tok, to kngae parem a mhe to endo, nang kle kngae ko mnam a mhe langto yok ko rkieng alo rengmat ruk e Taira va e Saidon. To ta vaik kun ma rek he lua svil mang o mia kam mnor mang ko ta vle ko e. Vanangko tlo is kam tvok ²⁵⁻²⁶ ko a vlom langto ko a koot tviging ka kvek to ke sie tre ka ngnek mang e Yesus ko te

gnua pis ko tok. To ther gia ngae ngatngae kpis ktubulkek ku penharom he kaurur kim, en kam kerer a koot to kun mnam ka kvek to endo. Vanang a vlom to endo, en a vrong rhek langto mnam o Ponisia, endruk ko mnam a mmie ka mhe to mSiria, nang nong a Yuda to en e.

²⁷ Tkaurur kim tok, vanangko e Yesus thavaeng te, “Tlo vua ya dok kam lol o ngnes ruk lIsrael ngaro oreek he kngam mar ogu kam klang o vela ruk o vrong rhek ormar e. O ngnes ngak kaemik kvi na.”

²⁸ Va a vlom tkat kaurur kim gi te, “Kolaip, kua mnor, vanangko si o vela ruk ngma vle ku meorom o psen kat va ngam kaem o ngnes ngaro ol ngaro gi ngommes ruk ngma vuvuut kuo va psen.”

²⁹ Tre tok, va e Yesus tkoripang te, “Ekam ko ye sim koripang tok, a koot to kun mnam ikvek tngorpok he kparem he. He ekam tok, ngiak ngae ogu mreka.”

³⁰ A vlom tngan tok, to her gia ngae ngok mreka he kpis mang ka kvek ko tkonit ko ma hep ko a koot ther ngorpok parem.

E Yesus Tkaeharom A Ngokol To Kalo Ngaela Nginta Tok Va Ka Gu Ta Vavnek Kam Rere

³¹ To e Yesus thera ngae kparem a mhe to mTaira, nang hera ngae kaelha kvaik kottek kun mnam o maksien ruk mnam a rengmat to e Saidon to le kngae kvaik kottek kun mnam o rengmat akuruk kat, endruk ngma mon mar te, O Rengmat Ruk Loktiak. Tngongae tok, to hera pis ogu pa ngaenker to ko mGalili. ³² Ta vle ko tok, to o mia akuruk ngta pis orom a ngokol langto kalo ngaela nginta tok va ka gu nma vavnek kam rere. To ngat kaurur kim e Yesus kmehang kmeharom en kam ya.

³³ To e Yesus ta ktong a ngokol to endo petgim a mumu kngorom en tuk. Min tuk nginta vle, to e Yesus ta guspa ko mang ka ktiek mruo he kvorang a mhel ka naprai orom

karo gusgus to kle kael kalo smeik mruo kat ogun mnam a mhel ta kalo ngaela. Tkaeharom tok knop, to kle ³⁴ ka nho oguon ma volkha to khong ka ngaung he kre lHibru te, “Epeta.” Va kam hortgem a re to enda ka pun ta vle te, “Pa he.” ³⁵ E Yesus ther gia re tok, to a ngokol kalo ngaela ngint her gi pa he, va ka naprai ther gi kta mrer, he nam lo kta sisie pum o rhek kat e.

³⁶ E Yesus tkaeharom tok, to krere lserppak ngang o mia kam hagam mar kam lua havaeng a mhel tang mang ka ngaeha to endo. Nma plong hagam mar tok, vanangko e Yesus karo rhek ruk endruk ngat kle ho gi kaenen mkor mar kam vua hahavaeng o mia kavurgem mang. ³⁷ Va o mia ngate sei kmit ngaongtok kim e Yesus to ngta mo reng ngar mruo te, “Te sim kaeharom o tgoluk tgus va si o relatok kar o guvat, va en tis kat kmeharom mar, he ngata kta ngnek va kta rere kat.”

8

E Yesus Ta Klang A Mumu Alautar Hak (4,000) Kmo Ol (Mt 15.32-39)

¹ Mnam o kolkhek ruk endruk a mumu alautar langto vat ta kta sovet ko kim e Yesus va nop o ol, mar kmemik e. To e Yesus ta vaeng kalngunes ngok kim to khavaeng ngar te, ² “Ko sei kam mrung a mumu to enda, ko ngata vle mo kmok kais kmo kolkhek ruk korlotge he, he ngat lo vur kaemik vop ³ he ngta vang he. Vanangko enangthe kopa meng ngar kmekeknik ngogu mrekeknik enang tok, nok pathe ngar kle kyor ktal ko ekam a ngaelaut vor. Ko akuruk mnam mar ngat ootopum mar malhagenmok he kaol ngte.”

⁴ Thavae tok, to kalngunes ngat kle ka mnganang te, “Ngruak ring o bret mrie moti ma gi kalputmok he nang ngor kam klang ngar kmemik?”

⁵ Va e Yesus ta kle ka mnganang ngar te, “Nang mularo bret ruk o gutnei aner?”

Va ngat koripang te, “Aktiek hori orom alomin.”

⁶ Ngat havaeng tok, to e Yesus ta reng a mumu kmorosang ku mmie. Ngat korosang knop, to ta lol o bret to kanprim E Nut mang ngar to tkommenik he kaenik ngang kalngunes, mar kam le kaisis kim a mumu ormar. To kalngunes ngat lol mkor to kle kaisis kim a mumu ormar. ⁷ Va kekro singol ruk ngat lo khor ngta kpom mar kat. To e Yesus ta kanprim E Nut mang ngar kat to ta kta reng kalngunes kam lol mkor he kaisis kim o mia kat. ⁸ To mar tgus ngtemik kngae vi tgus knop, to e Yesus kalngunes ngata kaum o ol ngo mhetor ruk e Yesus tommenik ko a mumu ta penkim mar, to ngat hera klang o ngauret ruk aktiek hori orom alomin ormar va ngat ngae ottep. ⁹ Vanang gi lurokol ruk mnam endruk tgus ngat emik ko tok, kam him gi mar tuk, mar ngat kais mang te, 4,000. ¹⁰ Ngat kaklang o ngauret knop, to e Yesus tkaekon a mumu ngok mnam ngaro rengmat, nang en ta kle kar mnam a langail kar kalngunes he kngae mnam a mmie ka mhe to e Dalmanuta.

O Parisiau Ngata Kendom Ngang E Yesus Kam Khenam Ka Serppak Ma Mmok

(Mt 16.1-4)

¹¹ Tie ma kolkha langto ko e Yesus ta vle ko mDalmanuta, o Parisiau akuruk ngta veet ngok kim he kpis kmus kar kam pe gia kendom ngang te, en kam khenam a ngaelmir tang ngang ngar ma mmok, he nang mar kam mia mmok mang en te, lmien te, en arhe Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen. ¹² Ngat pis ko kim va e Yesus tho mi kut kaissuo kim mar to kerer ka lpek he kre te, “Muk o mia ruk nga main to tete mum sim ktua riring kriring ge mang a ngaelmir tang mo krok. Vanangko kua mien ngang nguk

te, ngor ho lua khenam tang hak ngang nguk e.”¹³ Ta re tok, to hera parem mar he kta kar mnam ka langail to ngat hera poe kngae ogut pa ngaenker ka ngaiting tigut.

E Yesus Ta Koka Mang E Herot Kar O Parisiau Ngaro Papat (Mt 16.5-12)

¹⁴ Ngata pis kvaar to kngae, vanangko kalngunes ngat kikiangae kam lol o ol. A gi bret to a gutnar atgiang tuk e, ngat el kun ma langail. ¹⁵ To e Yesus ta koka kmel a pagor ngang ngar te, “Mgua sim ktua papat he kngangreal ngang nguk hak mang e Herot kar o Parisiau ngaro papat ruk ngma kerruru ormar ko ngma ker patter o mia ormar. Ko ngaro papat ruk endruk ngta vle enang ke ngaor to a yis ko nma himhim orom a bret kam ho khibul hak.”

¹⁶ To kalngunes ngat kaelha kam mo mnganang ngar mruo he kre te, “Ngola, ta re ti, ekam ko ngot kikiangae kam lol o ol akor vor?”

¹⁷ To e Yesus ta tar ko ngta re tok, to ta kle ka psom mar te, “Kman ko muta vle krere mang te, nop o ol ngang nguk? Mut lo smia ngangam kim muk he kol dok vop, ko mularo papat ngama vle ho mi ktua kaendel pum dok kngam dok ge. ¹⁸ Ii, muma vle tok ko muma ngan kuario rhek, vanangko mum lo smia ngangam kim muk ekam mar e. Va mum sia vokom dok, vanangko mum lua vokom dok kam mia mnor dok kat e. Mu havaeng dok na, mut kais kam pat mang ¹⁹ o bret o gutnei ruk aktiek, endruk ko ommenik he ka klang lurokol ruk ngat kais te, 5,000 ormar? Ko kopekam ko ngat emik kvi, muta klang o ngauret aner orom o bret ngo mhetor ruk ngat penkim mar?”

Va kalngunes ngat koripang te, “Ngota klang o ngauret ruk loktiek hori orom alomin.” ²⁰ To ta kta mnganang ngar kat te, “Va mang o bret o gutnei ruk aktiek hori orom alomin, endruk ko ommenik he ka klang lurokol ruk ngat

kais te, 4,000 ormar, mut kais kam pat mang ngar kat ko kopekam ko ngat emik kvi kat ko muta klang o ngauret aner orom o bret ngo mhetor ruk ngata penkim mar?”

Va kalngunes ngat koripang kat te, “Aktiek hori orom alomin.”

²¹ Ngta re tok, to e Yesus ta le ka mnganang ngar te, “Mare, va mut lua mmok vop mang dok ge?”

E Yesus Tkaeharom A Vivisker Ko mBetsaida

²² To ngata ngae to kpis ko mBetsaida. To o mia akuruk ngat kaol he kpis ko kim e Yesus orom a mhel to ta vipsik. Ngata pis he kaurur kim, en kmehang kmeharom en kam ya. ²³ To e Yesus ta kpom a mhel ka ktiek to hera ktong kngorom petgim a rengmat to endo. To ta guspa mang a mhel ta kalo keik to hera vat kalo ktiek kuo mang ngin. Teharom tok knop, to ta mnganang a mhel to endo te, “Yi vrua vokom a tomhel tang he?”

²⁴ To a mhel ta ta malegem kalo keik he kreng te, “Kua vokom o mia ko ngata nho enang o hi ruk ngata ngongae.”

²⁵ To e Yesus ta kta vat kalo ktiek kuo mang a mhel kalo keik kat. Tvat knop, to a mhel ta kaenker klik kam nho, to tle smia nho he kvokong o tgoluk tgus ko ngat vua mmok hak. ²⁶ E Yesus tkaeharom tok, to kmeng a mhel to endo kam ngae klapsa ngok mrekk orom karo rhek te, “Ngiak or kam marer kmeknik kun ma rengmat tma kuon e.”

E Pita Ta Pakvom Kam Polgom Ka Papat To Mang E Yesus Te, Her En Arhe Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaan

(Mt 16.13-20; Lk 9.18-21)

²⁷ To e Yesus ta ngae kar kalngunes kam ngae mnam o maksien ruk ko rkieng a rengmat to e Sisiria Pilipai. Ngta ngae ekam a ngaelaut, to e Yesus ta mnganang kalngunes te, “O mia ngma mngan pmok he khavae te, dok erie?”

²⁸ Va ngat kaekon ngang te, “Akuruk ngma havae te, yin e Yoanes to nama parrum o mia. Akuruk ngam ktua mon yin te, yin e Elaisia, nang akuruk yok ngma mon yin te, yin a propet langto enang ngar ruk tennik.”

²⁹ To e Yesus ta kle ka mnganang ngar te, “Vanang muk ri, mum ktua pat te, dok erie?”

Va e Pita tkoripang te, “He her yinda arhe, Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen.”

³⁰ E Yesus ta ngan tok, to hera reng kalngunes lserppak kam lua polger a re to endo mang en tok ngang a mhel tang vop.

E Yesus Ta Pakvom Kam Ktar Kpavap Mang Ka Yor

(Mt 16.21-28; Lk 9.22-27)

³¹ E Pita thavae tok, to endo yek, e Yesus tkaelha kam patter kalngunes mang en mruo te, “A Mhel To Nkong Man Ma Volkha nera lol o vnek kavurgem vgum o pris ruk laol va o pattermia kmo pos va o Yuda ngalmialaol ko ngara rere kim he kaen a volou mang, mar kmim kngam a yoror. Va naka kru mnam ka nnak kais mo kolkhek ruk korlotge, yek E Nut na kle khover petgim ka nnak kat.”

³² E Yesus tlua tavgom karo rhek ruk mang ka yor e. Tmia havaeng ngar orom a re ka mit ma mmok tok. Ta re tok, to e Pita ta ker ngangan karo rhek ruk endruk, to te vrua vaeng e Yesus petgim klenar he kaekon kim o rhek ngang kam kner mang a papat to endo.

³³ To e Yesus thortgi he kvokom kalngunes to kle ka kner e Pita kam reng te, “Ehenok ko, petgim kualo keik, ekam ko ye ru kim e Seten, ko ilalo keik ngint gia vle mang o tgoluk ruk mo mmie, nang nong mang o tgoluk ruk mkor E Nut e.”

O Mia Ngma Ketoptop Kmikkiem E Yesus

³⁴ Ta re tok, to her kle kvaeng a mumu kar kalngunes ngok kim to kreng ngar te, “Erieto mnam muk na papat kam vle te, kua kalyie to en, en na kikiangae mang karo svil mruo, nang kle mrua krus orom en mruo, kmel en mruo kam yor, kam vle gi enang a mhel to ta mrua tolpum kta ho mruo to ngara krong orom o ot kvat ko engnang kngam a yoror. ³⁵ Ko endo tvua sovet kam svil hak mang ka ngorsang to mo mmie, a mhel to endo ner lua kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik e. Vanang endo nam mrua slak orom ka ngorsang to mo mmie kam kpom a knovvur he le khavaeng o mia mang dok orom, her en arhe nera kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik. ³⁶ Ii, ko a mhel nera vle nngia koknaik enangthe napa rum karo mur svil mruo tgus hak mang ka ngorsang to mo mmie tete, vanang koknaik, na gia huo mang kalo ktiek ko tkosnok ko tlua kol a ktalhok to endo? ³⁷ Ko nop ke vur tomhel ngang hak ko en mruo nak kol mo mmie to tis kmel ekam en mruo orom kam mopel kar a ktalhok to endo hak, he nang en kam le kol e. ³⁸ Ii, ko o mia nga main to tete ngam kaeharom o kerkeknen he kparem E Nut he ka vle ngang E Nut enang o mia ruk ngma kpoot mang a lei. He a ni mhel to nak leep kim mar pum dok va pum kuaro rhek ko a mhel to endo nma vle kun pgegom mar, va A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok kat, ngora leep kim E Nut pum a mhel to endo tok kat. Ii, nera vle tok arhe, mnam a kolkha to A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok ngua kaeknik mnam. Ko mnam a kolkha to endo ngor kaeknik orom E Titou kar karo engyel ruk o totur nga mmok.”

9

¹ “Ii, kua havaeng nguk lmien te, akuruk mnam muk ri muta vle mo, mguer lua yor vop kais ko mguer mia

vokom E Nut ka tavgo to ormok ko ka tavgo to endo nak pis lserppak he kaelha kam komor o mia.”

E Yesus Ka Vok Ta Horotgi

(Mt 17.1-13; Lk 9.28-36)

² Kopekam o kolkhek ruk aktiek hori orom atgiang ko ngat nop, e Yesus thera nglum e Pita kre Yems va e Yoanes he ka ktong ngar kam grap ngoguon kia vul to a hogor petgim o mia, mar kam vle mar tuk. Ngata vle ko tok, to e Yesus ka vok tkaelha kam horotgi ko pum ngaro kerok.

³ Va karo it ngat ngae sei kam pilpil ko ngat ngae ho mi kut les hak kir kim o it tgus ruk mo mmie ko o mia ngma plum mar orom a ye to a serpgar mar kam mmok hak. ⁴ E Pita kar e Yoanes va e Yems ngat re ka nho, va vgum e Elaisia kre Moses ko ngint her gi pis ko pum ngaro kerok he krere kar e Yesus.

⁵ Ngta vokom mar tok, to e Pita ther gi vrong kngam a re ngang e Yesus te, “Vae, pattermia, tho mi kut ya hak ko mor korlotge ngot hera vle mo he. Mor he, ngruaka ngam o rambel akor ko korlotge ngang nguk, tang ngang in, e Moses kat ngang va tang ngang e Elaisia kat!” ⁶ E Pita ther gi vrong kngam a re ngang e Yesus enang tok, ekam ko a gor a ho laut hak tkol mar.

⁷ E Pita ta rere vop, va vgum a varhek ko tpis va ka ngoumi ta komor mar. Va ngta ngan a ktui ko tkottek kuon mnam a varhek to endo he kre te, “Ko hal ta arhe, kom vu kaelongtok mang en. He mgua smia ngan vgum!”

⁸ To ngat her gia petela he re ka nho va si nhong e Moses kre Elaisia, nang kle gia vokom e Yesus tuk ko tgia sir en tuk ko pum ngaro kerok.

⁹ Kam ngae, to ngat kaelha kam grung kun kuon kia vul ekam a ngaelaut, to e Yesus thera reng ngar lserppak, mar kam lua polger o rhek ngang a mhel tang mang anito ngat vokom kuo kia vul kam ngae kais ko A Mhel To Man Ma

Volkha to en na hop petgim ka nnak. ¹⁰ E Yesus ta rere lserppak ngang ngar tok, to kalngunes ngat her gia kir mang a re kun mnam mar mruo, nang gia momnganang ngar mruo mang o rhek ngo pneik ruk te, “kam hop petgim a nnak.”

¹¹ To kalngunes ngat kle hera mnganang te, “Yu! Vanang kman ko o pattermia kmo pos ngam kle khavae te, e Elaisa naka ktar kaol kpis na, ktar mang Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen?”

¹² Va e Yesus tkoripang ngar te, “Nop, lmien tok ha, ko e Elaisa na mi kaottam E Nut karo rhek, mar kam pis lmien orom en mruo ko naka ktar kaol he kpis tok, kmelel o papat ngang o mia te, nga kta kaeknik ko kim E Nut, he nang mar kam kta mokpom kar En. Ii, nak kaottam E Nut karo rhek, mar kam pis lmien orom en mruo tok, vanangko nngia orom E Nut karo rittiek akuruk kat, endruk mang A Mhel To Man Ma Volkha, ko ngata ktar kpavap mang te, nak lol o vnek vgum o mia he ngak keyang kat. Va o rhek ruk endruk nga lo kais kam pis lmien orom tok kat ge? ¹³ Kua havaeng nguk te, e Elaisa ther mi pis he, nangko o mia ngat kle keyang kmikkiem ngartaro svil mruo kmikkiem enang ko E Nut karo rittiek ngata ktar kpavap mang en enang tok arhe.”

*E Yesus Tkaeharom A Kalyie To A Koot Tim
(Mt 17.14-20; Lk 9.37-43a)*

¹⁴ E Yesus mar ngta grung kun kuon kia vul, he re gia pis mang kalngunes akuruk ku pa vul knop, to ta nho he kvokom a mumu alautar ko ta sovet ngok kmar ko o pattermia kmo pos ngta vle he kmus kar mar. ¹⁵ A gi hi to a mumu ngta vokong e Yesus ko te gnua pis, ngat ho mrua sor kmar to ksap he kaen nga mamrung ngang.

¹⁶ To e Yesus ta mnganang ngar te, “Muta mo maen o rhek kar mar mang anito?”

¹⁷ To a mhel langto kun mnam a mumu ko tok, thavae te, “Pattermia kua plalam ko hal ngte kim in ko a koot to a ngoulo tviging he kvat ka gu he. ¹⁸ Ko a koot nam kaim he kootmerom kam krongreik ku mmie to karo guggus ngma klang ka gu. Va nama hem kakro ngnorok va ka vok nam ngae gia serppak kat. Nma vle tok, he kua plalam ngte kim ilengunes he ka mnganang ngar kam kerer a koot to kun mnam petgim, nangko ngat lo is e.”

¹⁹ E Yesus ta ngnek tok, to kle ka kner kalngunes te, “Muk ruk o mia nga main to tete, mum vua vrengem E Nut karo papat he kekenhor mang dok hak. Kua kapngan kim muk he, ko kua vle mo kmuk lhok he, vanang mut lo vur kaeha vop orom kua serppak to ko en ngang nguk.” Ta kner mar tok, to le kreng ngar te, “Mu marer plalam a kalyie to endo ngte kim dok na.”

²⁰ To ngat plalam a kalyie to ngok kim. To a koot tre gia vokom e Yesus to gia kakhiker a kalyie he kootmerom kam krongreik ku mmie, he karo gusgus ngat kta klang ka gu kat.

²¹ To e Yesus ta mnganang a kalyie kteit te, “Nma pis kim mnam o kolkhek aner?”

Va tkoripang te, “Kais ko en ke kalyie gi ²² a koot nma ngam kun ma paei va kun ma ye kmegom kmim kngam a yoror. Nangko enangthe ip kais kmeharom a tomhel tang, va ngiaka mrung nguo vanie he kturang nguo.”

²³ Va e Yesus ta kle kreng te, “Kman ko ye havae te, ‘Ip kais.’ Ko enangthe ip kor mnam yin mang E Nut te, En tis kmeharom o gi vrong tgoluk tgus, va ner mi kaeharom o gi vrong tgoluk ruk endruk gi enang tok.”

²⁴ To a kalyie kteit ta re kngan e Yesus ko ta re tok, va tlo hus kmurur kim te, “Ko gi vur kor mnam dok mang E Nut gi nong ke laut e, vanangko ngiak kaenserpagam dok kam ho sim kut kor mnam dok mang alaut gi.”

²⁵ To e Yesus ta vokom a mumu ko ngat kaelha kam sap klik kam gun mang, to tkaekon kim a koot kreng te, “Yin a koot to ima tokim a mhel kalo ngaela va kvat ka gu arhe. Kua re lserppak ngang in te: Ottek kun mnam a kalyie ta, he or hak kam kta viging ngnik ngnik kat e.”

²⁶ E Yesus treng tok, to a koot ta kervuvui va ka khikher a kalyie to endo klik to kottek kparem. Ta parem knop, to a kalyie ka vok tgia vle enang a mhel ka mnes. Va o mia kavurgem ngat hera re te, “Tyor he.” ²⁷ Vanangko e Yesus ta kpom a kalyie to endo ka ktiek he khover to ta hop ksir.

²⁸ E Yesus teharom tok, to hera vaik ngogun ma rek langto ka vle kar kalngunes mar tuk. Ngta vle mar tuk ko tok, to ngta mnganang e Yesus te, “Ngola, kman ko mor mruo ngot lo is kam kerer a koot to endo petgim?”

²⁹ Va e Yesus tkoripang ngar te, “A koot ka mten to endo, o vrong tgoluk ngat lo is kam kerer e. Ngiak ngarkie ngang E Nut tuk, to endo yek, E Nut nera kerer.”

*E Yesus Ta Re Kngam Nglomin Mang Ka Yor
(Mt 17.22-23; Lk 9.43-45)*

³⁰ To ngata parem a mhe to endo to kaelha kam vaik kottek kun mnam o rengmat ruk kun mnam a mhe to e Galili. Vanang e Yesus tlua svil mang a mhel tang kam mnor te, ta vle ko tok e, ³¹ ko ta hivuo kam patter kalngunes. Ta patter mar te, “A mhel langto nera hortgi mang A Mhel To Nkong Man Ma Volkha, he kael ko maktiegom kakro imuo, mar kmim kngam a yoror. Nak yor hak he ka kru kun mnam a kre ka nho kais mo kolkhek ruk korlotge to E Nut na kle kta hover petgim ka nnak, en kam kta hop kat.” ³² Ta patter mar khavae tok, vanangko kalngunes ngata moruo pum karo rhek ngaro pneik. Va ngta gor kam mnganang en mang ngar kat.

*Endruk Ngaro Mnok Ngata Laut Kun Mnam Endruk E Nut
Ka Tavgo Ta Komor Mar*

(Mt 18.1-5; Lk 9.46-50)

³³ To ngta ngae ekam a ngaelaut vop, to le kngae kpis ko mnam a rengmat to e Kaparnam. Ngta vaik kun ma rek langto, to e Yesus ta mnganang kalngunes te, “Muta ngae ekam a ngaelaut va muta mo hem mang anito?” ³⁴ Ta mnganang ngar tok, vanang ngat gia vongnek kim, ekam ko ngata mus ekam a ngaelaut he kmo kir kmar mang edim mnam mar ruk E Nut ka tavgo ta komor mar ka munik ta laut mang klenar.

³⁵ Ngat gia vongnek kim e Yesus tok, to e Yesus tkorsang he kvaeng ngar ruk loktiek hori orom alomin ngogu kim. To thavaeng ngar te, “Eangthe a mhel tang naka svil ka munik kam laut kir kim klenar tgus, va her a mhel to endo arhe na mrua krus orom en mruo he kaeha ngang klenar.”

³⁶ Ta re tok, to kvaeng ke kalyie langto he ka srim kun pgegom mar ko pum ngaro kerok. To tle kaorom maktiegom he khavaeng ngar te, ³⁷ “Mu vokom na, ani mhel to na mrua krus orom en mrua ko pum o mia ruk ngaro mnok ruk ngat lo vua laut enang ke kalyie ta, kam ngatkal mang ngar ko ngat kor mnam mar mang dok, va a mhel to endo ther mi ngatkal mang dok tok kat arhe. Ii, va ani mhel to ta ngatkal mang dok tok, ther mi ngatkal mang her E Nut to tmeng dok ngte tok kat.”

³⁸ Va e Yoanes thera koripang te, “Pattermia, ngot vokong a gi vrong mhel langto ko tkaeharom o mia he kerer o kool orom ila munik ka serppak, va ngot lua ngatkal mang, nang kle khagam ko en nam lo kaikkiem mor e.”

³⁹ Va e Yesus ta srim te, “Mu or kam hagam e, ekam ko ani mhel to nam kaeharom o ngaelmir ruk lserpgue orom kua munik ka serppak, tlo kais kam kle khortgi mang dok

he kta kerrereng dok kat, gi kopekam ko tkaeharom tok e.
⁴⁰ Kua re tok, ko enangthe a mhel tang nap lo kael imuo
 ngang nguk, va her a mhel to tmia ngatkal mang nguk tok
 arhe. ⁴¹ Ii, kua mien ngang nguk te, ani mhel to na gi kaen
 a ye ke mhe ngang nguk ekam ko mum kaikkiem Endo E
 Nut Thim Orom Ka Msasaen, va E Nut ner ho lo kais hak
 kam kikiangae mang a mhel to endo ka keik e.”

*Mguak Ngangreal Ngang Nguk Mang Kam Lo Kaop Kim O
 Mia Kmeharom O Kerkeknen
 (Mt 18.6-9; Lk 17.1-2)*

⁴² Va e Yesus ta rere kngae vop te, “Va, kolngunes ruk
 endri orom ngaro papat ruk kmor mnam mar mang dok
 ko ngat lo vua serppak mang dok vop, enangthe a mhel
 tang nap kaop kim kua kalyie tang mnam mar kam mrua
 ksir petgim dok, va ner vrua ya ngang a mhel to enda
 kam vle vgum a kapnes to kam kleng a kre to klalaut ko
 porom ka ngoro he kngam ogu ma ho mlin, en kam yor.
 Vanang ner kle ho mi ktua kernonho hak ngang a mhel
 to endo kam vle vgum a kapnes to E Nut ner kaen ngang
 enangthe nap kaop kim tang mnam kolngunes ruk endri
 ko tvur kor mnam en mang dok ko ka munik tlo vua laut,
 he en kam harpeet enang tok. ⁴³ Ii, he ekam tok, enangthe
 ip kaeharom a kerkeknen tang orom ila ktiek mruo he
 na re kaop kim kolkayie tang kmeharom a kerkeknen tok
 kat, va ngiak kle ka ksir pum a kerkeknen to endo he ka
 vle gi enang a mhel to napa kser ka ktiek mruo hak he
 kpet kngam. Ngiak kaeharom tok, ekam ko te sei kam
 ya hak ngang in, yin kam mrua ngam ke mhe tang ngang
 yin mruo he kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut
 ngnik ngnik tok. Vanang ner kle ho mi ktua kernonho
 hak ngang in kam vle vgum a kapnes to E Nut kam ngam
 ila vok tgus kun mnam a paei to a vleir ko mGehina. [
⁴⁴ Ko tok mnam a mhe to endo, o ngneng ruk ngam kaem

o yor ngaro mnes ngam her gia ktal kim mar ka vle ka vle hak va a paei kat nam lua tep kat e.] ⁴⁵ Gi enang tok kat, ko enangthe ip kaeharom a kerkeknen tang orom ila nhar mruo kat he na re kaop kim kolkayie kmeharom a kerkeknen to kat, va ngiak kle ka ksir pum a kerkeknen to endo kat gi, he ka vle gi enang a mhel to nap mrua kser ka nhar mruo hak he kpet kngam. Ngiak kaeharom tok, ko te sei kam ya ngang in, yin kam mrua ngam ke mhe tang ngang yin mruo he kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik tok. Vanang ner kle ho mi ktua kernonho hak ngang in kam vle vgum a kapnes to E Nut kam ngam ila vok tgus kun mnam a paei to a vleir ko mGehina. [⁴⁶ Ko tok mnam a mhe to endo o ngneng ruk ngam kaem o yor ngaro mnes ngam her gia ktal kim mar ka vle ka vle hak va a paei kat nam lua tep kat e.] ⁴⁷ Va enangthe ip kaeharom a kerkeknen tang orom ila keik he na re kaop kim kolkayie kat kmeharom a kerkeknen tok kat, va ngiak kle ka ksir pum a kerkeknen to endo kat gi he ka vle gi enang a mhel to nap mrua kalagam ka keik mruo he kpet kngam kat. Ngiak kaeharom tok, ko te sei kam ya hak ngang in, yin kam mrua kalagam ila keik mruo he kpet kngam, he nang yin kam vaik ku meorom E Nut ka tavgo orom ila keik to atgiang tok. Vanang ner kle ho mi ktua kernonho hak ngang in kam vle vgum a kapnes to E Nut kam ngam ila vok tgus orom ilalo keik tgus kun mnam a paei to a vleir. ⁴⁸ Ko tok, mnam a mhe to endo o ngneng ruk ngam kaem o yor ngaro mnes ngam her gia ktal kim mar ka vle ka vle hak va a paei kat nam lua tep kat e.’

⁴⁹ Nera vle ngang ngar enang tok arhe, ekam ko E Nut ner kael a paei kuo mang o mia tgus ngaro pkor, kmikkiem gi enang ko o mia ngam kael a hormnek kuo mang o relot tok kat.

⁵⁰ Ii, ko a hormnek nma mgae orom ka karvuk mekam

mekam. Vanang enangthe ka karvuk npa hortgi he knop, va ngir kais kam kta kaenserpagam nngia, en kam kta karvuk kat? He enang tok, muk kat, mularo keknen ngak kaeharom mularo ngorsang mo kmuk tgus kam ya va kmisis kun pgegom muk kat.”

10

E Nut Tkueng Lurokol Va Lraip Mar Kam Lua Kser A Lei (Mt 19.1-12)

¹ E Yesus trum karo rhek ruk endruk to kle kparem a mhe to endo he kngae mnam a mmie ka mhe to mYudea to le kngae kat mnam a mhe to ngkun kut pekam a ye to e Yodan ka ngaiting tigut. Va o mumu laol ngta kaum ngok kim ko tok kat. To kmikkiem ka keknen mruo to kam patter o mia, nma patter mar ko tok kat.

² To o Parisiau akuruk ngat pis ko kim e Yesus ko tok, ko ngata svil kam pe gi kaegom, he nang en kam mrua ru pum karo rhek mruo. Ngat pis to pe gia mnganang te, “Ngola, kmikkiem E Nut karo pos tgia sir gi ngang a ngokol kam gia kser en kar ktavlom ngina lei?”

³ Va e Yesus tkoripang ngar te, “Vanang e Moses, ta pos ngang nguk nngia?”

⁴ Ngat koripang te, “E Moses ta tting mang te, a ngokol kam kser a lei, enangthe naka ktar kaittiegom a hor ngang ktavlom kam kser ka lei orom.”

⁵ Va e Yesus tkoripang ngar te, “Mare, vanangko tgi havae tok, ekam ko mularo papat ngma vle gi kaendel pum E Nut kngam ge. ⁶ Vanangko tennik mnam o kolkhek ruk E Nut tkueng o tgoluk, ta kueng o mia he kmommen mar kam vle te, lurokol va lraip. ⁷ He ekam ko E Nut tkueng o mia tok, a ngokol nak parem kteit va knan he mrua pet orom kmikkiem ktavlom, ⁸ min kam kaum ka vle te, min atgiang. Gi enang tok, ngint lo kta vle te, langto ge langto

ge e. Ko her min atgiang he, min kam vle atgiang. ⁹ He enang tok, ekam ko E Nut tngam min mo kmin enang tok, va muk ruk o gi mia, mguak or kam ngatkal mang a mhel tang kam kser min mo kmin e.”

¹⁰ E Yesus ta re tok, to thera vaik kun ma rek. Ko tok, kalngunes ngata kta mnganang mang karo rhek kat. ¹¹ Va e Yesus ta reng ngar te, “Enangthe a ngokol tang napa kser ka lei, nang kle klei orom a vlom tang ko yok, yek endo yek, a mhel to endo tmi kaeharom a kerkeknen ngang ktavlom to ta ktar lei orom ko ta kpoot mang ngina lei tok arhe. ¹² Va ta vle tok kat ngang a vlom to napa kser ka lei kar katngokol, nang kle klei orom a ngokol tang ko yok, ko en kat ta kpoot mang ngina lei, enangthe npa lei orom a ngokol tang ko yok enang tok.”

*Endruk E Nut Ka Tavgo Ta Komor Mar
(Mt 19.13-15; Lk 18.15-17)*

¹³ To ko tok, o mia ngat kurkeik kim e Yesus orom o ngnes kam lol ngok kim, en kmel kalo ktiek kuon mang ngar kam ngamyammok mang ngar. Ngat kurkeik kim tok, to kalngunes ngata kner mar. ¹⁴ E Yesus tvokom mar ko ngta re kmekon mar tok, to ka vrek ta kiin ngang ngar he kreng ngar te, “Mguak orim mar kmaol ngte kim dok na, ekam ko o mia ruk ngat kaenang o ngnes ruk enang endri, her mar ruk arhe E Nut ka tavgo ta komor mar. ¹⁵ Ii, lmien ko kua havaeng nguk te, mguak toot he ka nho na, ko endo nam lua kolaspa kam tting kam vaik ku meorom E Nut ka tavgo enang o ngnes ruk endri, ko mar ngam gia kolaspa mang o tgoluk enang tok, va en tlo kais hak kam vaik ku meorom e. Nop hak!” ¹⁶ To e Yesus thera kaorom o ngnes akuruk he kael kalo ktiek kuon mang ngar kam ngamyammok mang langto langto mnam mar tok.

*Ta Kellet Ngang A Mhel Kam Kaum Kael A Gol Ka Pun Ktar
Ko Pum Kalo Keik Va Ka Vaik Ku Meorom E Nut Ka Tavgo
(Mt 19.16-30; Lk 18.18-30)*

¹⁷ To E Yesus ta re kam parem a mhe to endo, to a mhel langto ta sap ko kim he ktubulkek ku penharom to ka mnganang te, “Pattermia, yin a mhel a yar, he havaeng dok na te, nguak kaeharom anito, he nang dok kmis mang E Nut kmen a ktalhok to kam plong vle ko kim En ngnik ngnik ngang dok?”

¹⁸ Va e Yesus tkoripang te, “Kman ko ya mon dok te, a mhel to a yar, ko gi atgiang En tuk a yar, gi E Nut tuk arhe, nang nong a mhel tang ko a yar kat e. ¹⁹ Yin mruo ya mnor mang o pos ruk endri te, ‘Or kam por mia, or kam kpoot mang a lei, or kmuruvik, or kam ppiak kam mon ilenar orom o kerkeknen ko kim endruk ngma vongnek kim o rhek, or kam kauyang o mia kmuruvik mkor mar, va ngiak totu pum iteit va inan.’”

²⁰ Va a mhel to enda tkat koripang e Yesus te, “Pattermia, te o pos ruk endri ko elha kam sim kut kaikkiem mar tiok he ko dok a gi kalyie vop kam ngae kais tete.”

²¹ E Yesus tre ngan ko ta re tok, to kalo keik ngint kaem a mhel to endo to te sei kmelongtok mang to hera reng te, “Vanangko a tomhel langto yi lo eharom vop. Ngiak ngae he klol ilaro tgoluk tgus he kaenik ngang o mia, mar kmenkim mar mkor in. To ngiak lol o krek he le kaenik ngang o mia ruk ngma tu kim o tgoluk. Ngiak kaeharom tok, he nang yin kam kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik ko a ktalhok to endo ta vle enang ila gol ka pun to kmelpas orom kuon ma volkha. Ii, ngiak kaeharom tok knop, to her kaol he kaikkiem dok.”

²² A mhel to endo tngan e Yesus karo rhek ruk endruk to ka spang tho mi kut ksir hak. To ther gia him kalo ktiek he

ksei kam mrung en mruo ko karo vu tgoluk ka ho vurgem hak. Ii, thim kalo ktiek to hera ngae kparem e Yesus mar.

²³ Ta ngae, to e Yesus thortgi ngok kim kalngunes he kpetela mang ngar to kreng ngar te, “Ner vua kellet hak ngang o mia ruk ngaro vu tgoluk, mar kam vaik ku meorom E Nut ka tavgo.”

²⁴ Tre tok, to kalngunes ngta sor kim karo rhek. To e Yesus thera reng ngar te, “Kolenar, kua mien ha, ko tmia kellet hak ngang o mia kam vaik ku meorom E Nut ka tavgo. ²⁵ Ii, tlo vua kellet tok ngang a ngaemslang to alautar hak to a kamel kam khanang kam vaik ku meorom ke gudor tang ko ke mi laut. Vanang a mhel to karo vu tgoluk, ta kle ho mi ktua kellet hak ngang en kam vaik ku meorom E Nut ka tavgo.”

²⁶ Kalngunes ngta ngnok tok, to ngat ho mi kut kait ngaro ngaongtok kim karo rhek to kle kmo mnganang ngar te, “Enangthe karo rhek ngata mien, va nop a mhel tang hak tkais kam mrua sulgim en mruo he kvaik ku meorom E Nut ka tavgo hak kat e.”

²⁷ To e Yesus kalo keik ngint kaem mar to thera reng ngar te, “O mia kam mrua sulgim mar mruo kam vaik ku meorom E Nut ka tavgo ngat ho lo mi ktuis hak kmeharom tok e. Vanangko E Nut tmi ktuis kmeharom o vrong mia tgus he kaeharom mar he ngat kais kam vaik ku meorom.”

²⁸ To e Pita tkaelha kam havaeng e Yesus te, “Vokom na, endruk ya rere mang ngar ko ngat paparem ngakro vu tgoluk tgus, nang kle kaikkiem yin, her mor ri arhe.”

²⁹ Tkaelha kam re tok, vanangko e Yesus ta kser e Pita karo rhek kam reng te, “Ko smia mien ngang nguk te, ani mhel to tparem ka rengmat, i o kaornopeik, kaortmeik, kaortek, kaornek, i o kles ko ta kor mnam en mang dok he khavaeng o mia mang a knovvur, ³⁰ va a mhel to endo E Nut ner ho mia klang mo tgoluk he nera vle kia vul ormar

tete mnam a venloot to enda. Ii, E Nut nera klang orom o rektor akuruk, o kaornopeik akuruk, o kaorlok akuruk, o kaorotmeik, o kaoroyel, o kaornek, o ngnes, va o marhok akuruk kat. Nera lol mar tgus kar o vnek kat tete, ko o mia ngara kol a regesal mang vgum dok. Va koknaik kat mnam a venloot to nera pis yek, a mhel to endo nera kol a kthalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik kat. ³¹ Vanang o mia ruk ngaro mnok ngta laut tete, kavurgem mnam mar E Nut ner kle ka krus ormar koknaik. Va tok kat ngang endruk ngaro mnok ngta grung tete, ko her kavurgem mnam mar tok kat arhe E Nut ner kle khover mar koknaik.”

*E Yesus Ta Re Kngam Ngkorlotge Mang Ka Yor
(Mt 20.17-19; Mk 8.31; 9.30; Lk 18.31-34)*

³² To e Yesus ta ktong kalngunes he kaikkiem a ngaelaut kam grap ngoguon mYerusalem. Va kalngunes ngat kaikkiem he ksor kim va endruk pekam mar ngta gor kat. To e Yesus ta kta nglum mar ruk loktiek hori orom alomin petgim o mia he kta havaeng ngar mang o vnek ruk nga re kam pis kim. ³³ Thavaeng ngar te, “Vae, mu vokom na, ko ngruaka grap ngoguon mYerusalem he A Mhel To Nkong Man Ma Volkha o mia ngar kael ko maktiegom o pris ruk laol va o pattermia kmo pos, mar kam monik kim a yor ngang. To ngar kle kael ko maktiegom o vrong rhek ³⁴ he ngara klel orom he kguguspa mang to kirmekon a khap mnam, to le kaim kngam a yoror. Ii, ngar kaeharom tok ngang, vanangko ko pekam o kolkhek ruk korlotge kat, ner kta hop petgim ka nnak.”

*A Keknen To Kam Kol A Munik To A Laut
(Mt 20.20-28)*

³⁵ To e Sebedi klo hal ruk e Yems kre Yoanes ngint kaol kpis ko kim e Yesus he kreng te, “Pattermia mota

svil mang yin kmeharom a ni vrong tomhel to mota mnganang yin mang.”

³⁶ Va e Yesus ta mngan te, “Meta svil mang dok kmeharom anito ngang ngae?”

³⁷ Va minta re te, “Ngiaka tting orom muo kun mnam a kolkha to o mia tgus ngak vokong ila lo ktiek vgum ila tavgo ko na re kvaas kim o mia tgus he komor mar, va moak kol alo ngaekam ruk E Nut nma nho orom min, tang ko vanam ila miktiiek va langto ko vanam ila ksienga, muo kam kaum kar yin kam nho mang o mia kar yin orom ila tavgo ko tok mnam ila yammok.”

³⁸ Va e Yesus tkoripang ngin te, “O-o, met ho mi ktua ketoptop hak mang dok tok arhe, ko meta pat re te, met kais kat kam lol o nganngannes ruk dok mruo ngora lol gi? Va a vnek to ketasuo kam vuvvuem dok ko nera vle enang a ye ko nma vuvvuem a rengmat, va met kais kam viging a vnek to endo kat?”

³⁹ Va mint koripang te, “Ii, mot kais!”

Va e Yesus tkat koripang ngin te, “Nop, o vnek ruk ketasuo dok kam lol, va mae kat mera lol metakor. Va a vnek to ketasuo kam vuvvuem dok, va mae kat mer mia viging metang gi enang dok tok kat. ⁴⁰ Vanangko kam mon te, erie minduk minera korsang ko vanam kua miktiiek va langto ko vanam kua ksienga, kam kaum kar dok kam nho mang o mia, a papat to endo nong kua ngaeha to dok kmeharom e. Gi E Nut tuk to ner mur kaen alo ngaekam ruk ennginduk ngang alo ni mhel ruk En mruo ta ktar el ka papat mang ngin tennik kmen alo ngaekam ruk ennginduk ngang ngin.”

⁴¹ To nginlenar ruk loktiiek ngat re ngniek mang a rere to endo va ngaro vurkul ngat kaelha kam kiin hak ngang ngin. ⁴² To e Yesus ta vaeng ngar tgus ngok kim to kreng ngar te, “Muk, muta mnor he mang o vrong rhek

ngakro taven kar ngalmialaol ngakro keknen ko ngam mrua kansgum mar mruo kam kol a ngaekam to kam nho mang ngakro mia mruo, ngola? Ii, ngma karkar mang ngar he o mia ngma kerkolkol vgum ngaro serppak. ⁴³⁻⁴⁴ Vanang kun pgegom muk, na lua vle enang tok ngang nguk e, ko endo mnam muk naka svil ka munik kam laut mang klenar, mar kam nho orom, va her endo arhe na kle mrua krus orom en mruo, nang kle gi kaeha ngang nguk ha! Mare, na kle ho mi ktua krus orom en mruo, nang kle gi kaeha ngang nguk tok arhe! ⁴⁵ Ii, en naka vle tok arhe kmikkiem gi enang A Mhel To Nkong Man Ma Volkha, ko si en mruo kat tpis nong mang o mia kmeha ngang e. Nove, ta kle kpis kam mrua slak orom ka vok mruo kmel ekmar orom ka vok to endo, he nang kam kta lol mar tgus kam kta vle ngang E Nut kat.”

*E Yesus Tkaeharom A Vivisker To E Bartimeas
(Mt 20.29-34; Lk 18.35-43)*

⁴⁶ E Yesus mar ngata ngae ekam a ngaelaut vop to kpis kun ma rengmat to e Yeriko. Kam ngae, to ngata parem a rengmat to endo kar kalngunes kam kta ngae kat. Va a mumu alautar tkaikkiem mar kat. Ngta ngae, va vgum a mhel to tvipsik ko tkorsang ko vanam a ngaelaut he kngangarang o mia kmo krek. A mhel to endo, ka munik te, e Bartimeas, endo e Timeas khal. ⁴⁷ Ta vle he kngangarang o mia tok, to ka ngnek te, e Yesus to nkong mNasaret ta ngae ekam a ngaelaut. Ta ngnek tok, to her kaelha kam vui orom te, “O-e Devit kaes to yin, Yesus-o, ngiaka mrung dok vanie!”

⁴⁸ To o mia kavurgem ngta vokom tok, to ngat kaekon kim kam hagam kam rere. Vanangko ngat le ho gi kaoppom klik en kam ho gia vui klik kat ge te, “O-e Devit kaes to yin e Yesus-o, ngiaka mrung dok vanie!”

⁴⁹ To e Yesus ther gia sir ko va ngaelaut to krenge o mia te, “Mu vaeng endo ngte kim dok na.”

To ngta vaeng he krenge te, “Serppak na, ko thera vaeng yin he. Hop sir!” ⁵⁰ To e Bartimeas thera hop klik kngam ka yet to kuon mail petgim he kngae ngok kim e Yesus.

⁵¹ To e Yesus ta mnganang te, “Havaeng dok na, ya svil mang dok kmanker in?”

Va endo ta vipsik ta reng te, “Pattermia, kua svil yin kmeharom kua lo keik, he dok kam nho!”

⁵² Va e Yesus ther gia re te, “Yu, ngiak ngae he! Ko kae harom ila lo keik he ngint ya he, ekam ko yi kor mnam yin mang dok kmeharom tok.” A gi hi to e Yesus tgia re tok, a mhel to endo ther gia nho ngatngae, to her kaelha kmikkiem e Yesus ekam a ngaelaut to ngogun mYerusalem.

11

O Mia Ngat Kael Kavres Orom E Yesus Kmit Ngogun mYerusalem

(Mt 21.1-11; Lk 19.28-40; Yn 12.12-19)

¹ E Yesus mar ngta ngae he konner a rengmat to e Yerusalem ko ngat pis ko va ngaelaut to mang alo rengmat ruk e Betpagi va e Betani kuon kim ke vul to e Olip. To e Yesus thera meng klo kaloyie aloruk kam ktar mang ngar ² ko thavaeng ngin te, “Meaka ktar kngae ngok ma rengmat tma kuon he mera vaik mnam a rengmat ka gu he mera pis mang a dongki to ke sie ko ngta kleng he tgia sir. A mhel tang tlo sap orom vop. Meak pis mang va meak halger a ngausie pum he it ngte kim dok. ³ Nang enangthe tang naka mnganang ngae mang te, ‘Ngola, meta halger a ngausie pum a dongki to kman?’ va meak koripang te, ‘Ngoldaip ta re mang he ner lo hus kam gi kat kaekon kmeknik ngok kim yin kat e.’ ”

⁴ Ta reng ngin tok, to ngint hera ngae her gi pis mang a dongki to ke sie ko ngta kleng ko va rek ka gudor ko ma mmok ekam a ngaelaut. To ngint hera halger a ngausie pum. ⁵ Ngint re khalger a ngausie pum to o mia akuruk ruk ngta sir ko tok ngta mnganang ngin te, “Met kan ko meta halger a ngausie pum a dongki to ke sie to endo?” ⁶ Va ngint her gi koripang ngar gi enang ko e Yesus ta kenang ngin tok. To ngta ngatkal mang ngin to ngint hera kol a dongki to ke sie kait kngorom. ⁷ Ngint kait kngorom kpis ngok kim e Yesus to le kpasrengem orom nginaro it. To e Yesus ta grap korsang kuo mang to le ksap orom kmikkiem a ngaelaut. ⁸ Ta ngae va o mia kavurgem kun mnam a mumu to tveet ekam, ngat kaelha kam pasrengem a ngaelaut kam vevher ngakro it ekam. Va akuruk ngta kuung o kneng ngo hor ko ma lootpgeik he kaenerik ekam a ngaelaut kat. ⁹ Va endruk ngata ktong e Yesus kar endruk ngata knaek mang ngat kaelha kam mariu orom va kael kavres orom kat te,
 “Ngota kanprim yin ko her yindo kam sulgim mor arhe.* ¹⁰ E Nut ta ngamyammok mang ka taven to yin ko ya pis orom ka munik. Ii, yindo ngores to e Devit kaes to E Nut na ngamyammok mang ko ketasuo yin kam pis orom ila tavgo to na komor o mia tgus. He ekam tok, Ngruera kanprim E Nut to man ma volkha ko her En arhe Endo tel yin kam sulgim mor.”

¹¹ Ngata hivuo kam kni kngorom tok, to e Yesus thera vaik ngogun mYerusalem he. To ta ngae kvaik kun mnam E Nut ka maksien he gia punpa kun mnam he kvokom o tgoluk tgus. Vanangko ekam ko a kolkha tre kam vaik, thera ngae kaeknik ngok mBetani kar kalngunes ruk

* **11:9:** A re to lHibru Isir ta vle te, “Hosana”.

loktiek hori orom alomin.

*E Yesus Ten O Rhek Mnam A Ho To A Pik Kam Vui
(Mt 21.18-19)*

¹² To hop enang ngmo, e Yesus mar ngta parem a rengmat to e Betani he kat ngae ekam a ngaelaut to kam grap ngoguoan mYerusalem va e Yesus ta vang. ¹³ Ta ngae va vokom a ho to a pik ko ta sir vur hagenmok mang orom karo vu im ruk o gunsur. To thera ngae ko rkieng kam nho ko vgum. Tpis ko kim va tngae lo vur vokom kakro miel ngang hak. Kakro gi im tuk ko nong a ho ka main kmehi vop. ¹⁴ To ther kaen o rhek mnam te, “Yin ke pik to enda ngia lo kat kaehi, o mia kam lo kat kaemik vgum yin kmelha tete kam ngae kais ngnik ngnik kat.” Va kalngunes ngta ngan kakro rhek ko thavae tok.

*E Yesus Ta Kerer O Mia Kun Mnam E Nut Ka Maksien
(Mt 21.12-17; Lk 19.45-48; Yn 2.13-22)*

¹⁵ To ngta ngae to kpis ko mYerusalem to e Yesus thera ngae kta vaik ogun mnam E Nut ka maksien. Ta vaik, to her kaelha kam kerer endruk ngma kanko kmelel o tgo luk, o mia kmenenkim mar mkor mar, nang kle ka nngiar ngang E Nut ormar. To thera kootmerom o psen ruk mkor endruk ngma mopatap orom o krek. To tle kootmerom o ngorsang ruk mkor endruk ngam kael o giu, o mia kmenkim mar mkor mar kam le ka nngiar ormar kat. ¹⁶ Va tle ka kser o mia kam lo kta lol o gi vrong tgo luk he kngae kpoottom a ngaelaut ko tok mnam E Nut ka maksien ormar kat. ¹⁷ Tkaeharom tok, he keknen ngang ngar te, “Nok mut lua mmok mang E Nut karo rhek ruk ngat ittiegom mar ko ngat havae te,

‘Kua maksien ka ngaeha ka pun na gia vle tuk her gi mang a ngaeha to kam ngarkie mnam, he nang o vrong rhek tgus kam ngarkie ko tok.’

Vanangko muk ri, mut her hortgem ka ngaeha ka pun msim ko mut kle kael enangthe a mhe to kam vaik kun mnam kmurur o mia ngaro krek. Ii, mut hortgem, he en ta kle kpis enangthe a kre ka nho to o ngauruvik ngma tvok mnam kam totokim mar he koon mang ngar.”

¹⁸ O pris ruk laol kar o pattermia kmo pos ngta ngan ko e Yesus teharom tok, to endo yek, ngat kaelha kam riring a ngaelaut tang lvongnek, he nang o mia kmim kngam a yoror ko ngta gor te, o mia ngar mrua ksir petgim mar, nang kle kaikkiem en, ekam ko ngat itit ngaongtok kim kakro rhek.

¹⁹ To a kolkha tre vaik, to e Yesus kar kalngunes ngat kat kottek kun mnam e Yerusalem to her kta ngae.

*A Ho To A Pik Ka Keknen
(Mt 21.20-22)*

²⁰ To hop enang ngmo marot, E Yesus mar ngat kta hop he kta ngae. Ngta ngae ekam a ngaelaut he kta pis mang a ho to a pik to kvokom kakro im va kakro kavgot tgus ko ngat her gi vui ngatngae. ²¹ To e Pita ta pat mang e Yesus ko ten o rhek mnam a ho to endo to kreng te, “Ngoldaip, vokom a ho to yen o rhek mnam, ko tngae her gi vui ngatngae he.”

²²⁻²³ Va e Yesus tkoripang te, “Ii, va kua havaeng nguk lmien te, mguak kor mnam muk mang E Nut te, En tkais kmeharom o tgoluk tgus, nang mu or kam lopumtang mang e. Ko endo na si kaen o rhek mnam a vul to enda kam reng te, ‘Hop ko tok, he kle kngae ksir oguo mou’, va a vul to enda ner mia ngan vgum. Ii, nera ngan vgum enangthe a mhel to endo na kor mnam en mruo mang E Nut te, E Nut ner mi kais kmeharom karo rhek, mar kmel mit kmikkiem enang ko tkor mnam en mang E Nut tok. ²⁴ He ekam tok, o gi vrong tgoluk ruk mum kaurur kim E Nut mang ngar, E Nut ner kaenik ngang nguk enangthe

mup kor mnam muk mang En kmenik ngang nguk enang tok.

²⁵ Ii, mguer kais kmeharom tok, vanang enangthe ngiaka ktar ksir he kngarkie ngang E Nut malpgem a tutu to ila tel ngang in, va ngiak kol ila to endo ka kerkek-nen patgiang ngaiting he kikiangae mang enangthe ipa svil mang iTeit tkuon ma volkha kam lol ilaro kerkek-nen patgiang ngaiting he kikiangae mang ngar tok kat.” [²⁶ “Vanang enangthe mgua lua ktar klol o mia ngaro kerkeknen patgiang ngaiting he lua kikiangae mang ngar, va mu Teit tkuon ma volkha ner lua lol mutakor patgiang ngaiting he lua kikiangae mang ngar tok kat e.”]

Ngata Mngan Pum E Yesus Ka Serppak

(Mt 21.23-27; Lk 20.1-8)

²⁷ To ngata ngae ekam a ngaelaut to kpis kta vaik kun mnam e Yerusalem kat. To e Yesus tngae he kpunpa kun mnam E Nut ka maksien to o pris ruk laol kar o pattermia kmo pos va o Yuda ngalmialaol ngat kaol kpis ko kim ²⁸ he ka mngan pum te, “Erieto tmeng yin kam kerer mor tok mo mnam E Nut ka maksien ta?”

²⁹ Va e Yesus tkoripang ngar te, “Vanang dok kat, ngor le ka ktar ka mnganang nguk kat na. He mgua re oripang dok, to dok kat, ngor le koripang nguk kam havaeng nguk mang Endo tmeng dok kmeharom tok.” ³⁰ Thavaeng ngar tok, to le ka mnganang ngar te, “Erieto tmeng e Yoanes, en kam parrum o mia, E Nut tkuon ma volkha, i o a gi vrong mhel tang? Mu havaeng dok na!”

³¹ To ngata mo hem mar mang a papat to endo, to mo reng ngar mruo te, “Ngola, enangthe ngrua re koripang he re khavaeng te, ‘E Nut to tmeng,’ va en ner kle kaekon ngang ngor te, ‘Va kman ko mut lo kor mnam muk mang?’

³² Va ngot ho lo kais kat kam havae te, ‘A gi vrong mhel tang to tmeng.’” Ngata havae tok, ko ngata gorang o mia

pum e Yoanes, ko mar tgus ngtel ngaro papat lserppak mang e Yoanes te, en a mi propet langto.

³³ He ekam tok, ngat her gi koripang e Yesus te, “Ngot lua mnor mang e.”

Va e Yesus tkat tkoripang ngar tok kat te, “Te dok kat, klo kais kam havaeng nguk mang Endo tmeng dok kmeharom a ngaeha to endo kat e.”

12

*E Yesus Ta Koka Mang O Yuda Ngalmialaol Ko Ngat Keyang
(Mt 21.33-46; Lk 20.9-19)*

¹ Ko pekam ka re to endo, e Yesus tkaelha kam koka ngang o pris ruk laol kar o pattermia kmo pos va o Yuda ngalmialaol kam havaeng ngar te, “A mmie kteit langto tkaeharom ka loot. Ta kurhennek krum to kngam a pal kam paneng a loot kam ttek, va kngam a rambel langto kam toot mang a loot kat. To tkael sarek mnam ngang o mia kam kavang ngaro ol, nang en thera ngae mnam a mhe langto ko yok. ² Kam ngae, to ka loot ta tettek he, to a mmie kteit thera meng kalkayie langto ngok kim endruk ngat tutuur mnam ka loot, mar kam lluol ngang he ktatar en mang a mmie. ³ Kalkayie tpis ko kmar, vanangko endruk ngata tutuur mnam a mmie kteit ka loot ngta vle her gi im to kaekon tgia ngongae kaeknik. ⁴ To a mmie kteit ta kta meng kalkayie langto kat ge ngok kmar. Va enda, ngat him singni malpgem he kaeharom o kerkeknen ngang, endruk kam ho mi kut ngamleep mang hak. ⁵ To ta kta meng kalkayie langto vat ngok kmar. Va enda, ngat por kngam a yoror. Ngat eharom tok ngang kalngunes akuruk kat ko mar kavurgem ko tmeng ngar ngok kmar enang tok kat. Va akuruk ngat kaim mar va akuruk ngta por mar kngam mar o yoror.

⁶ To a her gi tgiang to tgia vle vop, endo khal msim vat. En khal to nam vu kaelongtok mang. Tpat re te, ‘Ngara totu pum ko hal msim ta.’ To ko pekam mar tgus, ta trong orom khal msim to endo kam meng ngok kmar.

⁷ Vanangko endruk ngta tutuur mnam ka loot ngta mo havaeng ngar mruo te, ‘O, her khal msim to kam kol kteit ka mmie ta arhe. Ngor tarkanang he im, nang mor kam le kol a mmie ta.’ ⁸ To ngat hera kapom he kpor kngam a yoror to ngat hera kokol ka mnes he kngam ngku mnok petgim a loot.”

⁹ E Yesus ta rum ka koka to endo, to kle ka mnganang endruk laol te, “To muta pat te, a mmie kteit na kanker endruk ngat tutuur kun mnam ka loot? Te ner kle kngae kpis krum kim mar tgus hak, nang kle kael sarek mnam ngang o mia akor ko yok vat, ngola?” ¹⁰ Thavae tok, to kle kaenserpagam ka re to te, “Te nok pathe mut lo him E Nut ka ngaitiek ta ge, ko thavae te,

‘Endruk ngma ngamrektor ngat keyang a ho langto he kait petgim a rek he ka vlengam. Vanangko a her gi ho to endo arhe ther kle ka vle te, a ho to mang a hokidek to arhe, endo kam sir orom a rek. ¹¹ Va a ho to endo ta vle ngang ngar tok ekam ko Ngoldaip mruo ta mrua svil en kam mi ktua vle enang tok arhe. Va ngot vokom tok kat, he kngae kpat mang te, a papat to endo tngae gia yaya pum nguaro kerok he!’ ”

¹² E Yesus thavae tok, to o Yuda ngalmialaol ngata tar ko ta koka mang ngar lsir, to ngat sia khanang ngar kam kapom kmenpasiker kun ma hengor. Vanangko ngat lo is ekam ko ngata gorang a mumu pum, to ngat her gia parem kngae.

*O Mia Nga Mur Kaen Mar Mruo Ngang E Nut
(Mt 22.15-22; Lk 20.20-26)*

¹³ Kam ngae, to o Yuda ngalmialaol ngta meng o Parisiau kar o mia akuruk kun mnam a valngan to mkor e Herot ngok kim e Yesus kmenen mkor, en kam mrua ru pum karo mur rhek mruo. ¹⁴ Ngta pis ko kim e Yesus he pe gia kanprim te, “O, pattermia ngot sim ktua mnor miik, ko im vua mien orom ilaro rhek va ima patter o mia lsir kmikkiem E Nut karo pos lsir. Va im lua ruokar kim o gi vrong mia kat e, ko ima rere he lo gia tar yin pum o mia akor kam pat mang ngar, nang ka mnang akuruk e. Nove. He ekam tok, ngiak havaeng ngor na te, ta sir ngang ngor ruk o Yuda kam ngam o takis ngang lRom ngalaip to ngma mon te, e Sisa, i o nop ge? ¹⁵ Havaeng ngor na te, ngruak kaenkim a takis, i o nop?”

Ngat pe gia mnganang tok, vanangko e Yesus ta tar ko ngata kerruru enang tok, to kle ka mnganang ngar te, “Kman ko muta kendom ngang dok? Ma te, mu en a kre tang ngte ko vokom na.” ¹⁶ To ngat her kait a kre langto he kaen mkor. To e Yesus thera mnganang ngar te, “Erieto ka nunu va ka munik ta vle kuo mang a kre to enda?”

Va ngat koripang te, “He e Sisa.”

¹⁷ To e Yesus tkat koripang ngar kat te, “He ekam tok, mguak kaekon o tgo luk ruk ngta khenam e Sisa ka nunu ngak kat kaeknik ngang kat, vanang kle kaekon muk mruo ngang E Nut ko muta khenam E Nut ka nunu or muk mruo enang tok kat.”

Ngta ngan karo rhek ko ta re tok, to ngat ho mi ktua sor kim karo papat.

*Endruk Ngma Mokpom Kar E Nut Her Endruk Ngar Mia Hop
Petgim Ngakro Nnak Kam Kol A Ktalthok
(Mt 22.23-33; Lk 20.27-40)*

¹⁸ To vrua vle, to o Sadyusi akuruk ngat kle kaol ngok kim e Yesus vat. Vanang mar ngam ktua pat te, o mia ngama yor va ngar lua hop petgim ngakro nnak e. Endri ngat kaol kpis ko kim e Yesus he pe gia mnganang kat te, ¹⁹ “Pattermia, tennik e Moses tittiegom a pos langto ngang ngor te, enangthe a mhel tang knopia nak yor parem ktavlom, nang nong kles ngang, va en nak kle kliepak ekam knopia to tyor, nang a vlom kam llues, en kam hover knopia ktavlom ka ngausie. ²⁰ Yu! A pos to endo ta vle tok arhe, vanang enangthe napa vle tok ko o moornopeik aktiek hori orom alomin ngata vle tete mo kmor, to endo a molpou tlei to le kyor parem ktavlom, nang tlo llues e. ²¹ To gi enang tok kat mang endo ko pekam ko ta liepak ekam knopia kat to ther gi kat yor kat, nang nong kles ngang kat e. To endo ko pekam min kat, ta le kta liepak ekam endo kat to kta yor. ²² Va si o moornopeik tgus ruk aktiek hori orom alomin ngata vle tgus tok, ko ngat yor kparem a vlom, nang tlo llues e. Kam ngae, to a vlom to endo kat ta le ktua yor vat. ²³ To kmikkiem ke ngothoi to endo tok, koknaik mnam a kolkha to E Nut na kta hover o yoror petgim ngakro nnak, a vlom to enda naka vle te, edim mnam o moornopeik ri ktavlom msim to, ko mar tgus ruk aktiek hori orom alomin ngat lei orom?”

²⁴ E Yesus ta ngnok tok, to kle koripang ngar te, “Nok pathe mularo papat ruk mang o yoror ngat lo vua sir hak, ekam ko mut ho lo kta mmok hak mang E Nut karo rittiek va mang E Nut ka serppak kat e. ²⁵ Ko E Nut ka papat to a minar mang o yoror ta vle ti te, mnam a kolkha to E Nut na hover o yoror, mar kam kol a ktalhok to kam plong vle ko kim En ngnik ngnik, ngar lo kat kael Iraip, he lurokol kam kta lei orom mar kat e. Ko o mia ngar kle va kaenang o engyel ruk kuon ma volkha. ²⁶ Vanang kun mnam E Nut

karo rhek ruk mang o yoror, e Ebrehem va e Isak va e Yakop ngata khenam a papat to mang o yoror ma mmok te, ngar mi ktua hop petgim ngaro nnak. Vanangko nok pathe, mut lo him E Moses ka hor to endo vop? Ko kun mnam a ngothoi to mang ke turvek to a paei ta vurvur pum he lo kaem, E Nut thavaeng e Moses te, ‘Her dok ta arhe, dok to e Ebrehem va e Isak va e Yakop ngma vle ko kim dok he ktotu pum dok tennik kngae kais mang tete.’²⁷ Ii, thavae tok, he ka khenam a papat to mang o yoror ma mmok te, endruk ngat kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik kam totu pum, her mar ruk ngata kta hop petgim ngaro nnak, nang nong endruk ngat yor he lo kta hop kat e.”

A Pos To A Ngaenpaeir

(Mt 22.34-40; Lk 10.25-28)

²⁸ Vanang langto mnam o pattermia kmo pos tkaol pis ko kim o Sadyusi he kngan mar ko ngata mo maen o rhek kar e Yesus. Ta ngan e Yesus ko tsim koripang ngar, to ta le kaenen mkor e Yesus kam pe gia mnganang kat te, “Ngola, kun mnam o pos tgus, edim mnam mar msim ta vle te, a pos to a ngaenpaeir he kir kim klenar tgus?”

²⁹ Va e Yesus tkoripang te, “A pos to a ngaenpaeir he kir kim klenar tgus, enda ti te: ‘Muk Iisrael mguaka ngniek na, Ngoldaip to E Nut, En arhe mgua gia totu pum En tuk. ³⁰ Ngiak kmelongtok mang Ngoldaip orom ila ngaung tgus, ila svil tgus, ilaro papat tgus va ilaro serppak tgus.’ ³¹ Va a pos to ta knaek mang endo thavae ti te: ‘Ngiak kaelongtok mang ilenar kmikkiem enang ko im mur kaelongtok mang yin mruo kat.’ Nang nong a pos tang ta laut kir kim alo pos ruk enngindi e.”

³² E Yesus thavae tok, to a pattermia to endo ta kle khavaeng te, “Pattermia, yi sim oripang dok. Ko ya mien te, ‘Ngoldaip to E Nut her En arhe ngua gia totu pum En

tuk, nang nong a tomhel tang kat e.' ³³ Va ya mien kat te, a keknen to kam 'kmlongtok mang E Nut, he ka khenam tok orom nguaro svil, nguaro papat va nguaro serppak kat', va a keknen to kam 'kmlongtok mang ngolenar kmikkiem enang ko ngom mur kaelongtok mang ngor mruo' ngint laut kir kim o keknen tgus ruk kam nngiar ngang E Nut orom o relot ruk ngoma momrot va o gi vrong nngiar tgus kat."

³⁴ E Yesus tngan a mhel to enda ko tsim koripang orom karo rhek tok, to thavaeng te, "Ketasuo yin kam vaik ku meorom E Nut ka tavgo he!"

To ko pekam e Yesus kakro rhek ruk endruk, nop a mhel tang hak ta kta re kmegom kta serppak mruo kam mnganang e Yesus mang a papat tang kat e.

A Hipun To E Devit Kalaip, Her Kaes To E Nut Thim Orom Ka Msasaen

(Mt 22.41-46; Lk 20.41-44)

³⁵ E Yesus ta patter o mia kun mnam E Nut ka maksien ka mhe to ko ma gi vle vop, to ka mnganang ngar te, "Nngia ko o pattermia kmo pos ngma grung orom Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen ka munik kam gia havae mang te, en a hipun to e Devit kaes?"

³⁶ Enangthe npa mien te, a hipun to e Devit ka munik ta laut mang Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen ka munik, va kman ko e Devit mruo ta kvam Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen te, Kaldaip to en? Ko E Nunu A Totur ten o rhek mnam e Devit he e Devit ta rere vgum E Nunu A Totur kam havae mang Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen orom karo mur rhek mruo ruk endri te,

'E Nut thavaeng Koldaip te, ngiak tuur mnam kua tavgo he korsang na, ko pa ngorsang to a miktiiek, endo koma nho orom ko vanam dok kam ngae kais

ko nguak kir kim ilaro imuo, yin kam karkar mang ngar hak.’

³⁷ Vanang mu vokom na. Ma te, enangthe tennik, e Devit mruo tmur hover kaes to E Nut Thim Orom Ka Msasaen kam mrua mon te, ‘Kaldaip to en’ tok, va nngia ko o pattermia kmo pos ngam kaekon kim a hipun to e Devit karo rhek mruo kam le kmon Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen te, en gi kaes to mkor a hipun to e Devit?”

E Yesus ta keknen ngang ngar tok va o mumu ho laol ruk ngta vle ko tok ngat ho mi kut svil hak kam ngan e Yesus karo rhek ko ngat mia mgae ngang ngar hak.”

Mguak Ngangreal Ngang Nguk Mang O Pattermia Kmo Pos (Mt 23.1-36; Lk 20.45-47)

³⁸ To e Yesus ta patter mar kngae orom o rhek ruk endri kat te, “Mguak ngangreal ngang nguk mang o pattermia kmo pos ko mar ngam mrua hover mar mrua kam sreng orom o it ruk ngat ngae gia rarip ku he kpunpa ormar ko pum o mia ngaro kerok. Ii, va mar ngam mrua khenam mar mruo ma mmok ngang o mia ko po pnes, he nang o mia kam hover singni ngang ngar ko pum nglenar ngo kerok. ³⁹ Va mar ngma sovet kam mrua kakansgum mar mruo kam lol o ngorsang ruk o mia ngma nho orom mar ko mo pnes va endruk kun mnam o Yuda ngaro rektor ruk kam rere mnam mar kat. ⁴⁰ Va ngma kauyang o tahek he klikim mar kun mnam ngaro rektor mruo, nang kle klol o rektor ruk endruk ngang ngar mruo vat. Va ngam ngorom a hoger ngaro ngarkie khogerik ko pum o mia ngaro kerok, he nang klenar kam gia vokom mar tok to le kanprim mar. Ii, o mia ruk ngat kaenang o pattermia kmo pos tok, her endruk E Nut ner ho mi ktua monik kim o ho kapnes ruk lho vankue hak ngang ngar arhe kir kim o kapnes tgus hak.”

*A Tahek Tngam A Nngiar To E Nut Ta Sirei Mang
(Lk 21.1-4)*

⁴¹ E Yesus ta vle kun mnam E Nut ka maksien vop to le korsang he ka nho rkieng ka ngaelpas, endo o mia ngma ngam ngaro nngiar ngang E Nut kun mnam. Ta vle ko tok he kvokom a mumu ko ngta mopatap kam ngam o krek kun mnam. Ii, tvokom endruk ngakro vu gol ko ngata sovet kam ngam ngakro krek laol kun ma ngaelpas to endo. ⁴² Vanangko tvokom kat ko kela a tahek langto ko en ho mi kut nop o krek ngang hak ko ta kol kelo kre ruk lo svel he kpis to vrua ngam min kun ma ngaelpas kat.

⁴³ Tvokong tok, to kvaeng kalngunes ko kim he khavaeng ngar te, “Kua mien ngang nguk te, a vlom to enda tngam ka nngiar kun mnam a ngaelpas tho mi kut kir kim o mia tgus ruk endri hak ⁴⁴ ko mar tgus ruk ngta nngiar ngang E Nut, ngat gia vethas orom ngakro vu gol ngarkero gi mhetor mnam mar ruk ka ho vuvurgem hak. Vanang a vlom to enda, ta kle ho mi ktua nngiar ngang E Nut orom kelo kre ruk ennginduk ko tmia rum kim ennginduk tre kpas kmin kmenkim o ol ngang ormin.”

13

*E Yesus Ta Ktar Kpavap Mang E Nut Ka Maksien Te, lRom
Ngara Memget*

(Mt 24.3-14; Lk 21.7-19)

¹ E Yesus ther ottek kun mnam E Nut ka maksien to kalkayie langto ta kalpak kim o rektor ruk ngat eharom mar orom o krek he kngam a maksien to endo ormar. Ta re te, “Pattermia, vokom o krek ruk endri ngat sim kut tetgem mar kmeharom o rektor ri lvu yar hak.”

² Va e Yesus tkoripang te, “O rektor ruk lvu yar ruk endri ko muta vokom mar tete, koknaik nong ke vur kre tang hak mnam mar ner kais kam kta kru kuon mang kaela

ngang kat e, ko o mia ngara pis kmemgetik tgus krum kim mar hak.”

A Kolkha To A Kser Kim Karo Ngaelmir

³ Kam ngae, to e Yesus tkorsang kuo kim ke vul to e Olip to ngkun kut he ka nho rkieng E Nut ka maksien ko ta vle ku. To kalngunes ruk e Pita, e Yems kre Yoanes va e Andru ngata mnganang ko mar tuk te, ⁴ “Ngola, havaeng ngor na te, mnam ani kolkha to msim ilaro rhek ngar kael mit mnam? Va a kolkha to endo karo ni ngaelmir ruk ngaka ktar kpis, he E Nut kmaottam ilaro rhek kat?”

⁵ Va e Yesus ta kle khavaeng ngar mang a kolkha to a kser kim te, “Mguak ngangreal ngang nguk tete matok o mia ngara vraik ormuk petgim dok. ⁶ Ko ktar mang a kolkha to a kser kim kam pis, o mia kavurgem ngara pis he mur kaelel mar mruo orom kua munik. Ngara pis tok, he langto langto ner mrua havae mang en mruo te, her en arhe Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen. He enang tok, o mia ri la ppiagar ngara vraik orom o mia kavurgem. ⁷ Ii, va ktar mang a kolkha to a kser kim kam pis kat, mguera ngan o ngaus ngaro muktim va mguera lol o rhek pa nghek mang o ngaus kat. Pu tok, vanangko mguak ngangreal ngang nguk kam lua gor, ko o tgoluk ruk endruk ngaka ktar kpapagis mang a kolkha to a kser kim. Vanangko a mi kolkha to endo ngnok vop. ⁸ Ko o mhetor kavurgem va o serppak kavurgem ngaka ktar khop na, he kmo sir malngaeng ngar mruo na, he kmo kir mo kmar. Va a vang nera vle kun mnam o mhetor kavurgem va a koot naka khikher o marhok kavurgem klik kat. Ii, o ngaelmir ruk endri ngta vle te, a kolkha to a kser kim karo gi ngaelmir gi enang ko a vlom kalyie nam kaimim kmel a ngaelmir ngang te, ka kolkha to kam llues ta pis he.

⁹ Ii, mnam o kolkhek ruk o ngaelmir ruk endri ngak pagis, mguak ngangreal ngang nguk mruo ko o mia ngar kael muk ko maktiegom endruk ngma vongnek kim o rhek, va akuruk ngar kaimim muk orom a khap kun mnam o Yuda ngartaro rektor ruk kam rere mnam mar. He enang tok, mgua hera polger o rhek mang dok ngang ngar her ko tok arhe. Ii, va ngar kait muk ka srim muk ko kim o taven va ko kim a gavman ngalmialaol kat gi ekam ko mut kor mnam muk mang dok. He her mula venloot to arhe, muk kam polger o rhek mang dok ngang ngar. ¹⁰ Enang tok, o wrong rhek tgus ngaka ktar kngan a knovvur na, to endo yek a kolkha to a kser kim nak pis.

¹¹ Ii, o mia ngara srim muk ko pum mar enang tok, vanangko ktar mang tok, mguak or kam vua papat mang oni rhek ruk mguak polgerik mang dok ngang ngar. Ko oni rhek ruk mguak polgerik mang dok, E Nunu A Totur ner kle yek kaen o rhek ruk endruk mnam muk. Ko mnam ke venloot to endo msim her E Nunu A Totur to arhe ner mur kaelre ko vgum muk enang tok orom o rhek ruk endruk.

¹² Ii, o mia ngar kaeharom tok ngang nguk, ko si o moornopeik mruo, va o motter mruo ge, ngar mur kael mar mruo ge maktiegom o mia kmim mar kngam mar o yoror. Va o ngnas kat ngar kle klaut mang ngaortek ngaornek kat kmel mar ko maktiegom o mia kmim mar kngam mar o yoror. ¹³ He enang tok, o mia kavurgem ngar kaelat muk ekam ko mut kor mnam muk mang dok. Vanang endo nak matnge vgum o vnek he kle kor mnam en mang dok ge, kngae kais mnam a kolkha to a kser kim msim, E Nut nera sulgim en he kaen a ktalhok to kam plong vle ko kim En ngnik ngnik ngang.”

A Kolkha To O Mia Ngara Rum Kim A Rengmat To E

*Yerusalem**(Mt 24.15-28; Lk 21.20-24)*

¹⁴ “To mguera vokom E Nut ka imuo, endo nera likim o mia kun mnam E Nut ka maksien, ko nak pis ksir kun mnam E Nut ka maksien ko tok ko E Nut tlua tting mang en kam sir ko. (Vanang muk ruk muta him a hor ta, mgua sim ktua ngangam kmuk ekam o rhek ri na!)

Ii, mnam a kolkha to muk ruk ko mYudea mgua re kvokom endo ko nak sir ko tok, va mguak ngoropok kgegerap ngoguoan kio vlik. ¹⁵ Va endruk ngta vle ku mnok ko ma ngoumi, ngak or hak kam kta vaik ngogun ma rek kam momlom kat. ¹⁶ Ta vle enang tok kat ngang endruk ngta vle ko gunkas ko ngak or kam kat kaeknik ngok mreka kam lol ngaro it kat. ¹⁷ Ii, va suvrum kekhengol ruk ngakro namtor va endruk ngat gia mmeng ngles vop mnam o kolkhek ruk endruk kat. ¹⁸ He ekam tok, mguak kaurur kim E Nut te, o kolkhek ruk endruk nga lua pis ko mnam a ven, he nang muk kam lua kar va ngaelaut ka gu kun ma kernonhommok to endo. ¹⁹ Ko mnam o kolkhek ruk endruk a kervavle alaut hak nera vle. Va a kervavle tang ko tennik ko E Nut ta kueng a mmie kngae kais mang tete, va si tang koknaik koknaik ner lo kaiser endo enda hak. ²⁰ Vanangko E Nut ner kait kokonor o kolkhek ruk endruk. Ko enangthe na re lo kait kokonor mang ngar, va nong a mhel tang hak to ner kais kam vle. Vanangko E Nut ner kait kokonor mang ngar, ekam ko ta pat mang kalngunes ruk tmur re pum mar kam vle ngang En mruo, kam hong ngar pum a kernonhommok to endo. ²¹ To enang tok, enangthe tang nak pis mnam o kolkhek ruk endruk he khavaeng nguk te, ‘Mu nho na, Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen enda he,’ i o ‘en tko gut ho,’ va mguak or kmor mnam muk mang o rhek ruk endruk. ²² Ko o propet ruk la ppiagar ngara pagis kar endruk ngara ppiak kmel

mar mruo te, E Nut Thim Mar Orom Ka Msasaen. Ngar mia papagis orom o ngaelmir ruk kam reim sor mnam o mia kam mi ktua krong o mia ngaro vrongtok kam vraik orom kavurgem mnam mar. Va si endruk E Nut tmur re pum mar kam vle ngang En mruo kat, va o kermia ri ngar kaegom kam krong ngaro vrongtok he ka vraik orom mar kat, gi enangthe nga mi kais. ²³ Yu! Ko hera havaeng nguk he mang a kolkha to endo karo ngaelmir ktar mang ngar kam pagis. He ekam tok, mguak ngangreal ngang nguk mang ngar.”

A Kolkha To Msim A Mhel To Nkong Man Ma Volkha Nera Kser Kim Kpis Mnam

(Mt 24.29-31; Lk 21.25-28)

²⁴⁻²⁵ “Vanangko gi ko pekam a kernonhommok ko nera vle enang tok,

E Nut nera rpem a volkha kakro serppak orom o ketor he ngara harapeet kun kuon kia gan va a kolkha nera tep. Va a kenho ner lo kta mmok kat e.

²⁶ To endo yek, o mia ngar mia vokom A Mhel To Nkong Man Ma Volkha ko nera pis mnam o varhek orom kla saen va kla serppak. ²⁷ To ner kle kmeng kakro engyel kam ngae mnam a mmie karo ngaitngol tgus kam kakaum endruk E Nut mruo tmur re pum mar kam vle ngang En mruo ngok matgiang kam ngae krurum a mmie karo ngaitngol tgus hak.”

A Koka To Mang A Ho To A Pik Ta Keknen Mang A Kolkha To A Mhel To Nkong Man Ma Volkha Nera Kser Kim Kpis Mnam

(Mt 24.32-35; Lk 21.29-33)

²⁸ “Mu vokom a ho to a pik he kol a papat mang na. Ekam ko nam re kuur va mum hera mnor te, o, ka venloot to kmel rehi mnam ketasuo kam pis he. ²⁹ Mare! Her gi enang tok kat arhe, ko mgua re kvokom o ngaelmir ruk endruk ko ngaka ktar kpapagis enang tok, va mgua hera

mnor kat te, he ketasuo he A mhel To Nkong Man Ma Volkha en kam pis kat ko ngnok va ngaelaut ka gu he. ³⁰ Ii, kua mien ngang nguk te, o mia nga main to enda tete, ngat lo kais kam yor vop kais ko E Nut naka ktar kaottam o ngaelmir ruk endri, mar kam pis pis lmien na. ³¹ Ii, a volkha kar a mmie ngingera loloong, vanang kuaro rhek ngat lo kais kam loloong hak.”

*Nong A Mhel Tang To Ta Mnor Mang Ani Kolkha To Msim A Mhel To Nkong Man Ma Volkha Nera Kser Kim Kpis Mnam
(Mt 24.36-44)*

³² “Vanangko a kolkha to a kser kim, nong a mhel tang hak to ta mnor mang ani marot to, i o ani vlemas to, i o ani kolkha to lsir A Mhel To Nkong Man Ma Volkha nera kser kim kpis mnam. O engyel ruk man ma volkha kat va si A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok mruo kat ngot lua mnor mang ani kolkha to lsir kat e. Gi E Titou tuk to ta mnor. ³³ He ekam ko a kolkha to enda nera pis pangnaom muk tok, va mguak ngangreal ngang nguk he sim kut kael el kuo mang nguk mang kam paneng ko mut lua mnor mang a ni kolkha to msim nera pis mnam e. ³⁴ Ii, a kolkha to A Mhel To Nkong Man Ma Volkha nera kser kim kpis mnam nera vle enang ko a mhel langto ta re kam ngae kpunpa ko ma mhe langto ko yok. Ko ta re kam ngae vanang ta ktar el karo reha ko maktiegom langto langto mnam kalngunes, nang kael tang ko va gudor kam nho mang ka rek. To mar ngata nho mang o reha ruk mkor ngalaip, nang en thera ngae kpunpa kun mnam a mhe langto ko yok.

³⁵ Gi kmikkiem enang tok kat, mgua sim kut kael el kuo mang nguk he ktoot enang tok kat arhe ko muk kat mut lo smia mnor mang ani kolkha to a rek kteit nera kser kim kmeknik mnam. Mgua smia toot enang tok, matok nap

sia kaeknik pangnaom muk ma segain, i o ma ho segain ka ngaenvurgem, i o ko a ngaining tkaeti, i o mo kao. ³⁶ Vanang suvrum muk ruk tkaeknik pangnaom muk ko mut hivuo kmonit he. ³⁷ A re ta ko hera havaeng nguk orom, ko kle khavaeng o mia tgus kat her enang tok kat te, mgua smia toot he kpaneng.”

14

O Yuda Ngalmialaol Ngata Lgem O Rhek Kmim E Yesus Kngam A Yoror

(Mt 26.1-5; Lk 22.1-2; Yn 11.45-53)

¹ Tie ma ngaelatong ko o Yuda ngma kunngir kim A Pnes To A Engyel Tvarpaam O Yuda Ngaro Molpou, endo ngma mon kat te, A Pnes To Kmem A Gi Bret, o pris ruk laol kar o pattermia kmo pos ngta vle he ka khanang ngar kam riring a papat tang te, nngia he o mia ngar kais kam vur kaol ma mmek he kol a hague mang e Yesus kmim kngam a yoror. ² Vanangko ngat mo havaeng ngar te, “O-o ngruak or kmeharom ma pnes ta e, matok o mia ngara kaum kaen ekmor mang.”

A Vlom Langto Ta Glot A Ku Kuon Malpgem E Yesus

(Mt 26.6-13; Yn 12.1-8)

³ Kam ngae, to e Yesus ta vle mBetani kun mnam a rek to mkor mhel to tkol a yor to a lepra tesgun. A mhel to enda ka munik e Saimon. E Yesus tkorsang ku mmie he khivuo kmemik, to a vlom langto tpis orom a ku to ngma mon te, a nat. Vanang a ku to endo ka keik to kmenkim te sei kam grap hak ko ngat eharom orom a ho to a nat ka kavgot ka ye va tlua movavaik kar a tomhel tang kat e. Va a ku to, ta vle kun mnam a kolhi to a kre to a alabasta ko o mia ngat hong mnam. To a vlom to enda tpis ko kim e Yesus, pet a kolhi to endo ka keik to ka glot malpgem.

⁴ To o mia akuruk ko tok ngat hera vokom a vlom to endo, to ngaro vurkul ngat ngae sei kam kiin hak to ngata mo reng ngar mruo te, “Kman ko a vlom ta tgia koham a ku ta ti e? ⁵ Ko en tis kmel ngang o mia, ngar kmenkim mkor ko ka keik te sei kam grap he npa lol o krek kavurgem hak to le kaenik ngang endruk ngata tu kmo tgoluk.” Ngata mo havaeng ngar tok, to kle ka psom a vlom orom o rhek akuruk kat.

⁶ Vanangko e Yesus ther le kaekon ngang ngar te, “Mu orim! Mut lo kais kam rere pum a vlom to endo tok e! Ko en teharom a keknen to tho mi kut ya hak ngang dok. ⁷ Mguak orim ko tok, ko endruk ngma tu kmo tgoluk ngara vle mo kmuk lhok ge he muk kam turang ngar kmikkiem mularo svil. Vanang dok, ngor lo kta vle mo kmuk lhok kat e. ⁸ A vlom ta teharom kta ngaeha to kmiser en mruo ge, ko ta glot a ku to endo kuo malpgem dok tok. He enang tok, tkael a lte ormok kam pungnim kua vok enang tok arhe, mar kmeguyang dok he. ⁹ Kua havaeng nguk lmien te, mnam oni mhetor tgus ruk mo mmie ko o mia ngak polger o rhek ruk mang a knovvur va o mia ngar kta havae mang a keknen to a vlom ta teharom ngang dok tete, o mia kam kuvi mang kat kam vokong en orom.”

*E Yudas Ta Tting Mang O Krek Kam Hortgi Mang E Yesus
(Mt 26.14-16; Lk 22.3-6)*

¹⁰ To gi mnam a kolkha to endo gi, ngaela langto mnam o aposel ruk loktiek hori orom alomin ka munik e Yudas, endo nkong mIskariot thera ngae ngok kim o pris ruk laol kmel ka papat to kam hortgi mang e Yesus he kael maktiegom mar. ¹¹ Ngata ngan e Yudas karo rhek to ngata sei kam sirei alaut mang. To ngat kaenserpgam ka papat to kmenkim orom o krek. To e Yudas ther kaelha kam vur kael onit ngang e Yesus en kam mas orom he kael ko maktiegom mar.

E Yesus Kar Kalngunes Ngta Kunngir Kim A Pnes To Ngma Mon Te, A Engyel Tvarpaam O Yuda Ngaro Molpou
(Mt 26.17-25; Lk 22.7-14; 21-23; Yn 13.21-30)

¹² Kam ngae, to tie ma palngaem, o Yuda ngam kaem a pnes to ngma mon te, A Gi Bret. Vanang mnam a pnes to endo ngam kaim o sipsip ruk o sital kam mur kael pat kim mar mruo mang ko a engyel tvarpaam o Yuda ngaro molpou ruk tennik. To e Yesus kalngunes ngat kaol ngok kim to ka mnganang te, “Ngola, ya svil mang ngor kmelel mo kim o olngaemik mnam ani mhe to, yin kam kunngir kim a kolkha to A Engyel Tvarpaam O Yuda Ngaro Molpou?”

¹³ To e Yesus thera meng klo kaloyie aloruk he khavaeng ngin te, “Meak ngae mYerusalem he mera horong a ngokol langto ekam a ngaelaut ko tiniram ka ye he ktolpum ngok mreka. Mea her kaikkiem her endo arhe ¹⁴ ngok mnam ani rek to nak vaik mnam. Meak pis khavaeng a rek kteit te, ‘E Pattermia ta svil kam kunngir kim a kolkha to A Engyel Tvarpaam O Yuda Ngaro Molpou kar kalngunes. Va ta svil kam mnganang yin te, ila taban to mkor o gunmia nam, mor kmelel mo kim o ol kun mnam?’ ¹⁵ Meaka mnganang tok, yek en ner mrua khenam ka rek ka taban to kuon mail ko ngat pasrengem he sim elel o ngorsang va a psen kun. To mea her kaelel o ol ko mnam a taban to arhe.”

¹⁶ Te smia papsim min tok knop, to ngint hera ngae to kpis mang a mhel to endo her sim kut enang ko e Yesus tpapsim min tok arhe. To ngint her kaelel mo kim o ol ko tok, mar kam kunngir kim a kolkha to endo.

¹⁷ Ngint kaelel mo kim o ol knop, to a kolkha ta vaik he, to e Yesus kar kalngunes ruk loktiak hori orom alomin ngata ngae kpis kun ma rek to endo, to her korosang kam her kaemik he.

*E Yesus Ta Ktar Kpavap Mang E Yudas Ko Nak Hortgi Mang
(Mt 26.17-25; Lk 22.7-14; 21-23; Yn 13.21-30)*

¹⁸ Ngat korosang he khivuo kmemik, to e Yesus thera havaeng ngar te, “Kua mien ngang nguk te, langto mnam muk ruk mut kaemik kar dok tete nera hortgi mang dok.”

¹⁹ Tre tok, to kalngunes ngate sei kam mrua mrung ngar mruo hak. To langto langto mnam mar tkaelha kam mnganang te, “Ngoldaip, nok ya re mang dok vor?” ²⁰ Va e Yesus tkoripang ngar te, “A mhel to ta vagem ka bret ka mhe kun ma plo kar dok, her endo mnam muk ruk loktiiek hori orom alomin arhe nera hortgi mang dok. ²¹ Ii, nera hortgi mang dok, gi enang ko A Mhel To Nkong Man Ma Volkha nak yor kmikkiem gi enang ko E Nut karo rittiek ngata ktar khavae mang tok. Va si enang tok, suvrum kela to nera hortgi mang dok, ko tmi ya hak enangthe knan nap lo kol. Vanangko tho mi kut kernonho hak ko knan tkol he, ko nera kol a kapnes vgum E Nut pum ka kerkeknen to endo.”

*E Yesus Ta Pakvom A Ngaemik To Kam Mur Kael Pat Kim
Mor Mang Ka Yor Ko Ta Tootkinre Mang Ka Yor Orom
(Mt 26.26-30; Lk 22.15-20; 1Kor 11.23-25)*

²² Phevgom e Yesus kar kalngunes ko ngata hivuo kmemik, e Yesus thera kol a bret langto to kanprim E Nut mang to kommen he kaisis kim kalngunes to kreng ngar te, “Mgua kol a bret ta. Kua vok ta arhe.”

²³ To ther kle kol a kolhi orom a ye to a vaen vat he kanprim E Nut mang to kaen ngang kalngunes to mar tgus ngat ivie mnam.

²⁴ To treng ngar te, “Kua gidiel ta arhe to nera ksuk mang o mia tgus, endo E Nut ta sir malpgem kmel ka mokpom kar o mia orom. ²⁵ Ii, kua mien ngang nguk kat gi te, kmelha tete, ngor lo kat kaiviem a ye to a vaen ta kar muk kat e, kam ngae kais ko ngurer kta kaum kat kmiviem

endo a gunngar vat kam tuur mnam E Nut ka pnes to orom endo nera kpom mnam a kolkha to ka tavgo nak komor o mia tgus.”

²⁶ Ngat kaemik knop, to kael a kni langto to her kottek to ka grap ngoguon kim ke vul to e Olip.

E Yesus Ta Ktar Kpavap Mang E Pita Te, Nera Klai Mang

²⁷ To ko tok kia vul to e Olip, e Yesus thera reng kalngunes te, “Muk tgus mguera kpom klaem petgim dok kmikkiem enang ko E Nut karo propet ngta ktar kaitiek mang nguk tok gi te,

‘E Nut nera tgem o sipsip ngar teit he ka valngan to orom o sipsip ngara ngorpok petgim.’

²⁸ Vanangko ko pekam ko E Nut nak hover dok petgim kua nnak, ngora ktar mang nguk kam ngae ngok mGalili.”

²⁹ To e Pita thera hop ku he koripang te, “Dok ko ngae ho lo kais hak kam ngorpok parem yin e. Si enangthe kolonar tgus ngak ngorpok parem yin vanie, vanang dok nove!”

³⁰ Va e Yesus ta kokheng e Pita kam reng te, “O-o, Pita kua mien ngang in te, gi ngka masegain ta, ktar mang a ngaining kmeti ngira klai mang dok kngam ngkorlotge te, yi lua mnor mang dok.”

³¹ Va e Pita tkut kaesik he kaur gi kmoripang te, “Si enangthe ngua ngae sia yor kar yin va kho lo is hak kam klai mang in e.” To e Yesus kalngunes tgus ngata kol vgum e Pita kam reng en tok kat.

E Yesus Ta Ngarkie Mnam A Loot To Ngma Mon Te, E Getsemeni

(Mt 26.36-46; Lk 2.39-46)

³² To e Yesus kar kalngunes ngata ngae kvaik kun mnam a loot to ngma mon te, e Getsemeni. To e Yesus thera reng ngar te, “Mguak korsang mo na, nang dok ngora ngae he kngarkie.” ³³ To ther gia nglum e Pita va e Yems

kre Yoanes, to endo he, a vnek alautar hak tkaelha kam kerngorom ko karo papat ngat ho mi ktua kervavle hak.

³⁴ To thera reng ngar te, “O-o, a mamrung a ho lautar hak tho mi ktua kokol dok he. He tre kmim dok, kngam dok hak. He ekam tok, mgua gia vle mo he kaennei he ktoot.”

³⁵ Tre tok, to her vur kael a long mang ngar to ka kru ka vham oguon mmie to kngarkie ngang E Nut te, enangthe ka papat ngang ngnok vop, va nak pet ke longmok to tre kam kol, endo orom la vut to orom ka yor. ³⁶ Tngarkie ti te, “Yoko dok gi, Titou-o, ilaro papat ngat kais mang o reha tgus yin kmeharom mar. He ekam tok, ngia pet la vut to enda orom kua yor to tre kam kol dok vanie. Vanangko ngior kam kokol ekmok e, ngiak kle va kaikkiem ila svil mruo ge.”

³⁷ Tngarkie tok knop, to her kaeknik ngok kim kalngunes ruk korlotge he kvotgem mar ko ngat her onnit he. To treng e Pita te, “Ngola, nngia orom muk korlotge, he mut lo vur kais kam vur kaennei he ktoot gi? ³⁸ Vanang mguak mrua toot mang nguk mruo he kngarkie, muk kam lo mrua ngam muk ekam o kerkeknen ruk ngam kaegom muk. Ko muma serppak mang kmikkiem mularo svil ruk kmeharom o keknen ruk lyar, vanangko mularo pkor ngaro svil ruk ngam kaenen muk kmeharom o kerkeknen ngam kle khos kim mularo svil ruk kmeharom o keknen ruk lyar.”

³⁹ E Yesus treng ngar tok, to ther kta parem mar kat kngam nglomin kam kta votam karo ngarkie ruk kat ge.

⁴⁰ Ta kta ngarkie tok knop, to her kat kaeknik ngok kim kalngunes va pis gi kta votgem mar kat ko a kenap alautar te ho kvurvrum mar hak he ngat ho ngae onnit ngae hak. Va ngat hop, nang gia vongnek kim ko nop o rhek ngang ngar kmoripang e.

⁴¹ To ta vle tok kat kam ngam ngkorlotge mang kaln-gunes ko ther kaeknik kpis mang ngar to her kta votgem mar kat he kreng ngar te, “Ngola, mut le kaol kam pis sim konit vat? Tis he, ko her ke longmok ta arhe ngang endo kam hortgi mang A Mhel To Nkong Man Ma Volkha kmel dok maktiegom o mia ruk ngam kaeharom o kerkeknen. ⁴² Mu hohop he, he mu sor kim na. A mhel to kam hortgi mang dok, enda he. So mor he ngor khorong.”

O Yuda Ngalmialaol Ngta Kapom E Yesus

(Mt 26.47-56; Lk 22.47-53; Yn 18.3-12)

⁴³ E Yesus ta rere vop, nang endruk loktiek hori orom alomin ngaela langto mruo to e Yudas, tkaol orom a rkan langto ko ngata pis ko kim e Yesus he. Ngta pis orom ngakro komtok va ngakro kier ko o pris ruk laol va o pattermia kmo pos va o Yuda ngalmialaol ngat her meng ngar enang tok arhe.

⁴⁴ Vanang endo thortgi mang e Yesus ta ktar keknen ngang ngar mang a ngaelmir to mar kam mnor mang ko ner pis kaeharom ngang ko thavaeng ngar te, “Mguak vokom dok ko endo ngua pis ko kim he vrua pum ka volha kam mrung tok, va her endo arhe. Mguak marer kpis to kpuung mang he kapom ktoot mang kam ktong kngorom.” ⁴⁵ To endo he, e Yudas ther gia ngae lsir rkieng e Yesus to hera kvam te, “O, Kolaip.” va vrua pum ka volha kam mrung enang tok. ⁴⁶ To a rkan to endo ta murmur mang e Yesus koleng singni mnam he kapom. ⁴⁷ Ngata kapom, va vgum e Yesus kalkayie langto ta sir ko vanam e Yesus ko ther gi kait ka kom ku her gia ngam mang o pris ruk laol ngalaip kalkayie langto va her gi kser ka ngaela ka pun kpet hak.

⁴⁸ Vanang e Yesus ta le kreng a rkan te, “Ngola, nok pathe mut vua kokho orom o komtok va o kier kngae

mang dok kam kapom dok enangthe dok a mhel to koma kaenpgam o mia kam kaum kaen ekam lRom he kaus kar mar vor? ⁴⁹ Vanang mo kolkhek tgus kom her gia patter o mia ma mmok ko mnam E Nut ka maksien, va mum lua re kam hera kapom dok ko tok? Vanangko mguaka kapom dok vanie, ko E Nut nak kaottam karo rittiek, mar kam pis lmien kmikkiem gi enang ti arhe.” ⁵⁰ E Yesus ta rere tok knop, to kalngunes tgus ngat hera ngorpok kparem.

⁵¹ Vanangko kalkayie langto tgia kokomor orom a gi yet tuk to ka keik ta grap, ta pepem mar orom e Yesus. He a rkan ngat re ka kpom en kat, ⁵² vanangko ngat gi kpom ka yet khalger kuo mang to tgia ngorpok a gi mit, vanang ngat gi kpom mar ko a gi yet.

E Yesus Ta Sir Ko Kim O Yuda Ngar Ke Murgun To Nma Vongnek Kim O Rhek

(Mt 26.57-68; Lk 22.54-55, 63-71; Yn 18.13-14, 19-24)

⁵³ E Yesus kalngunes ngta ngorpok kparem to a rkan to ta koleng singni mnam e Yesus ngta ktong kngorom he kael ngok kim o pris ruk laol ngalaip kun kuo mnam ka ngoulu to klalaut ka taban to ku mnok ko ma gi vle ko tok mnam E Nut ka maksien. Nang o gi vrong mia ngat gia vle ku klangtar orom. Ngat el ko tok kun kuo mnam a ngoulu to klalaut to endo, to o pris ruk laol tgus va o pattermia kmo pos kar o Yuda ngalmialaol ngat kaum kam ngan o rhek mang. ⁵⁴ Vanang e Pita tgi vrua pepem mar kngae orom e Yesus gi kam ngae kais ko ngata vaik kun mnam o pris ruk laol ngalaip ka rek ka mhe to ku mnok ko ma gi vle. To ther pis kvaik korsang kar endruk ngma toot mang a rek kam kuk pa paei.

⁵⁵ To o pris ruk laol va si o Yuda Ngar Ke Murgun tgus, endo nma vongnek kim o rhek ngat kaim o papat kam pis mang o mia akor kam ngam o rhek ko lserpgue kam rere kim e Yesus ormar, nang lRom kmim kngam a yoror.

Vanangko ngat lo vur pis mang tang ko karo rhek ngata serppak is e. ⁵⁶ Ii, ko o mia kavurgem ngat sia ngam o rhek kam ppiak mang, vanang ngaro rhek ngat lo maenang e.

⁵⁷ Kam ngae, to endo he, o mia akuruk ngata hop he kngam o rhek ri kam ppiak mang te, ⁵⁸ “Ngota ngan a mhel to enda ko thavae te, ‘E Nut ka maksien ta o mia ngat hover orom ngaro singni mruo, ngora lget he lo hus kam kta hover langto yok vat kun mnam o kolkhek ruk korlotge, a mten to o mia ngat lo kais kam hover orom ngaro singni e.’ ” ⁵⁹ Ngata havae tok, vanang si o mia ruk endri va ngaro rhek ngat lo maenang kmis kmenserpagam a re tang kmim kngam a yoror e.

⁶⁰ To o pris ruk laol ngalaip thera sir kun pgegom mar tigus to ka mnganang e Yesus te, “Ngola, ya ngan o rhek ruk ngat kaelik kuo mang yin va nop o rhek ngang in gi kmoripang ngar?” ⁶¹ Vanangko e Yesus tlua svil kmekon ngang e, ther gi sir kvongnek kim.

To o pris ruk laol ngalaip ta tger e Yesus kam kta mngan kat te, “Lmien mang in te, Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen her yindo arhe, i o nop gi? Va E Nut To Nma Ngamyammok Mang O Mia, Khal to yin, i o nop?”

⁶² Va e Yesus tkoripang te, “Mare, her dok ta arhe. Va kua havaeng in te, kmelha tete kngae ngnik ngnik, mguera vokom A Mhel To Nkong Man Ma Volkha ko ner korsang ko mnam E Nut To La Vu Ngaurar Hak ka miktiek. Va mguera vokom kat ko nera kaol kpis kun kuon ma volkha orom o varhek.”

⁶³ O pris ruk laol ngalaip ta ngan ko e Yesus ta re tok, to thera hop ekam karo it to kommenik kam polger ka ngaesik, to kre te, “Ngrua lo kat kais kam kta vae mang o mia akor kam pis kam ngam o rhek mang kat e, ⁶⁴ ko muk mruo mut mur ngan ko ther mur kerrereng E Nut orom

karo mur rhek mruo enang tok arhe. Va muta pat nngia? Mguer kael ani vnek to kuo mang e?”

Va ngat monik kim a yor ngang ko ngat koripang te, tho mi kut is mang en, mar kmim kngam a yoror hak. ⁶⁵ To akuruk mnam mar ngat kaelha kam guguspa mang to ka kleng kalo keik kam tokim min, en kam lua nho, to khim singni malpgem he kreg te, “Yindo a propet ngola, ngiak mon edim mnam mor ko tim yin!” Ngat eharom tok, to o toot kmo mia ngata kta him singni malpgem kat.

E Pita Ta Klai Mang E Yesus

(Mt 26.69-75; Lk 22.56-62; Yn 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ E Pita ta vle ha ku mnok vop kun mnam o pris ruk laol ngalaip ka ngoulu to klalaut ka taban to ku mnok ko ma gi vle, va a vlom langto nam kaeha ko tok tgi kaol ngok kim he ⁶⁷ kpis vokong ko ta kuk pa paei. Te smia kellu mang ka mnor to kreg te,

“Yinda kat arhe im kaikkiem e Yesus to nkong mNasaret kat.”

⁶⁸ Vanangko e Pita ta klai mang te, “O-o, klua mnor mang a papat to ya rere mang. Klua mmok mang ilaro rhek e.” To e Pita te vrua kle ngogu va gudor ngku mnok [va vgum a ngaining ko tkaeti.]

⁶⁹ To a vlom to nam kaeha ko tok, ta kta vokom e Pita kat, to kle ho gi kaur ge he kreg endruk ngta sisir ko rkieng kat te, “Mare, a mhel ta, her kalkayie langto arhe!”

⁷⁰ Vanangko e Pita ta kta klai mang kat.

Ngat vrua vle, to o mia akuruk ngta sisir ko rkieng ngata kta reng e Pita kat gi te, “O, lmien hak he, kalkayie langto yin arhe, ko yindo nkong in mGalili kat.”

⁷¹ Va e Pita thera koripang ngar he mur kael a lte mang en mruo te, “Yu! Enangthe nguaka ppiak va E Nut nak kaim dok kngam dok a yoror. Kua havaeng nguk te, klua mnor mang a mhel to muta rere mang e.”

⁷² Ta rere vop va vgum a ngaining ko tkaeti kngam nglomin. Tkaeti, yek e Pita ther gia pat mang e Yesus karo rhek ruk ta ktar kpavap mang en ormar te, “Ktar mang a ngaining kmeti kngam nglomin, ngira klai mang dok kngam ngkorlotge te, yi lua mnor mang dok.” E Pita ta pat mang o rhek ruk endruk to her gia polger karo reti laut he.

15

Ngta Srim E Yesus Ko Pum E Paillet Kalo Keik

(Mt 7.1-2; Lk 23.1-5; Yn 18.28-38)

¹ Kam ngae, to hop tie marot msim o Yuda Ngar Ke Murgun to nma vongnek kim o rhek, endruk tgus o Yuda ngalmialaol, va o pris ruk laol va o pattermia kmo pos ngat kaum he ka lgem o rhek, lRom kmim e Yesus kngam a yoror. Ngat eharom tok knop, to ngat kaussiem e Yesus kalo ktiek to her kottek orom kun mnam E Nut ka maksien he ka ktong kngorom kmel ko maktiegom e Paillet, endo lRom ngat el kam nho mang lYudea.

² To e Paillet thera mnganang e Yesus te, “Ngola, O Yuda Nga Taven msim to yin arhe?”

Va e Yesus tkoripang te, “Yin mruo yi her ngae rkieng dok orom a re to endo!”

³ Thavae tok, to o pris ruk laol ngat kael o rhek kavurgem kuo mang. ⁴ He ekam tok, e Paillet ta kle ka mnganang te, “Ngola, ya ngan o rhek kavurgem ri ngat kaelik kuo mang yin va nop o rhek ngang in gi kmoripang ngar?”

⁵ Va e Yesus tlo kta svil kmoripang en kat hak. He ekam tok, e Paillet te sei kam mrua sor mang he.

Ngta Monik Kim A Yor Ngang E Yesus

(Mt 27.15-26; Lk 23.13-25; Yn 18.39-19.16)

⁶ Vanang mnam a pnes to endo ko o Yuda ngma kunngir kim mo pnes tgus, o Yuda ngalaip ko en a Rom, nam kaikkiem a keknen to kam hong a mhel tang kun mnam a hengor, en kmeknik ngok kim o Yuda, ko o Yuda mruo ngam mrua mon ngang lRom, mar kam hong petgim a hengor. ⁷ Va mnam o kolkhek ruk endruk lRom ngat el a mhel langto ka munik e Barabas kun mnam a hengor kar klenar ruk ngat kaenpgam o mia kam kaum kaen ekam lRom he kaus kar mar. He en tim a mhel langto kngam a yoror kun mnam a kolkha to o mia ngat kaus kar mar. ⁸ To o Yuda ngat pis kaum ko kim o Yuda ngalaip to e Paillet, va e Paillet thera mnganang ngar kam mon a mhel tang ka munik kmikkiem a keknen to endo kam hong a mhel langto ngok kmar mo pnes tgus.

⁹ E Paillet ta pe gia mnganang ngar te, “Yu! Muta svil dok kam hong muk ruk O Yuda Mula Taven ngok kmuk?”

¹⁰ Ta pe gia mnganang ngar tok, ekam ko ta mnor mang lYuda ngalmialaol ko ngam kaesik ngang e Yesus, he ekam tok, ngat kael ko maktiegom mruo. ¹¹ Vanangko o pris ruk laol ngat kaenpgam a mumu kam kle va ka mnganang e Paillet kam hong e Barabas ngok kmar.

¹² To e Paillet ta kta mnganang ngar te, “Vanang ngua kanker e Yesus, endo o mia ngma mon te, O Yuda Nga Taven?”

¹³ Va ngat koripang te, “Krong orom o ot kvat engnang a ho!”

¹⁴ To e Paillet ther kta mnganang ngar te, “Kman? Muk mruo mguaka ktar khavae mang ani kerkeknen to msim teharom!”

Vanangko a mumu ta kle va ho gia vui klik hak te, “Krong orom o ot kvat engnang a ho!”

¹⁵ He ekam ko e Paillet ta svil kmel longeik ngang a mumu, ta le khong e Barabas ngok kmar, nang kreng

a rkan kam kirmekon a khap mnam e Yesus. Ngat pis kirmekon a khap mnam knop, to e Paillet ther kle kael ko maktiegom endruk ngma kar va tomten, mar kam le ka krong orom o ot kvat engnang a ho.

Ngta Klel Orom E Yesus

(Mt 22.27-31; Yn 19.2-3)

¹⁶ To endruk ngma kar va tomten ngta ktong e Yesus he kpis kvaik orom kun mnam a ngoulu to klalaut to mkor lRom nga ngaomevek ngalaip. To ngat hera vaeng nglendar tigus ruk kun mnam nga rkan to endo kam kaum ko kim kat. ¹⁷ To ko tok, ngata kaum to hera kuit pum, nang kle kaegenkar vat orom a yet to a svel, enang endo o taven ngam kaegenkar. To ngat hera lum a vlak he ka llim kuon malpgem. ¹⁸⁻¹⁹ Ngat eharom tok, to langto langto mnam mar ngat kaelha kam tubulkek ku penharom to kpetpet o rhek ngang kam klel orom kam reng te, “O Yuda Nga Taven to yinda arhe!” Va ngata him a khap palpgem va kguspa mang kat. ²⁰ Ngat klel orom tok knop, to ngat le khong a yet to endo, nang kle kat kaegenkar orom kta yet mruo. To ngat hera ktong kngorom kngae ka krong orom o ot kvat engnang a ho.

lRom Nga Rkan Ngta Krong E Yesus Orom O Ot Kvat Engnang A Ho

(Mt 27.32-44; Lk 23.26-43; Yn 19.17-27)

²¹ Ngata ktong kngorom e Yesus ekam a ngaelaut, to ngta ting kim a mhel langto ko tottek ko ma lootpgeik he kaeknik ngok mreka. A mhel ta ka munik e Saimon to nkong mSairini. En e Aleksanda va e Rupus ngin teit. Tottek ko ma lootpgeik he re kmotter mar, vanang endruk ngma kar va tomten ngat hera kol a hague mang kam spong en kam tolpum e Yesus ka ho to kmoreker kuon.

²² To ngta ktong kngorom e Yesus to kpis ko mnam a mhe

to ngma mon te, e Golgota. (Vanang a munik to e Golgota, ka pun ta vle te, “A mhe to ta nho enang a mhel ka lpek ka kolhi.”) ²³ To ko tok ngat kol a ku langto ngma mon te, a miir, endo ngat eharom orom a ye to a vaen ka mten to ngat mo vavaikar kar a lkiet ka ye langto to le kaegom kmen ngang. Vanangko tlo iviem e.

²⁴⁻²⁵ Tie marot vop, va endruk ngma kar va tomten ngata krong e Yesus orom o ot kvat engnang a ho ko tok. “To ngat le ka khanier kam kir mo kmar kam mnor te, edim mnam mar kam kol langto langto mnam karo it. To ngat kaisis kim karo it enang tok.”

²⁶ Va kuo malpgem ko engnang a ho ngat el o rhek ruk ngta mon en ormar te,

“O YUDA NGA TAVEN TA ARHE.”

²⁷ Vanang, ko vanam e Yesus ngta krong alo ngauruvik aloruk orom o ot kvat min ko engnang ngintalo ho kat. Langto ko vanam ka miktiek va langto ko vanam ka ksienga. [²⁸ Gi enang tok, E Nut karo rittiek ngat pis lmien orom e Yesus ko ngat havae te, “En nera kol a kapnes to o ngauruvik ngma kol enang tok kat.”] ²⁹ Nang o mia ruk ngam kaol ekam a ngaelaut ngam kaol va ngma kirhek ngang e Yesus he kaerer ngaro lpetuk kim he ka klel orom te, “Oho! Yindo ima havae te, ngira lget E Nut ka maksien he gi kta hover mnam o kolkhek ruk korlotge, her yinda arhe? ³⁰ Te yin he, mur sulgim yin mruo ko tok he grung ngku kuon petgim a ho to ngata vat yin ko engnang.”

³¹ Va o pris ruk laol kar o pattermia kmo pos ngta kol a klel orom gi enang tok kat kam mo reng ngar mruo te, “Te en nma sulgim o mia akuruk, vanang kman ko tlo kaeharom ngang en mruo tok? ³² He nong lIsrael Nga Taven to en gi? Va enangthe lmien te, en Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen msim, va npa grung ngku kuon petgim

a ho to endo ko pum nguaro kerok, yek ngrera kor mnam mor mang en vgum tok.”

Va si alo ngauruvik ruk ngta krong ngin orom o ot kvat min engnang nginalo ho ko vanam e Yesus kat, va min tgus nginta kirhek ngang gi enang tok kat.

E Yesus Ka Ngaung Ta Mtiet

(Mt 27.45-56; Lk 23.44-49; Yn 19.28-30)

³³ Pkolkha vop, va vgum a slommok ko ther gi pis pgeik komor a volkha va a mmie tgus kngae kais ma vlemas.

³⁴ To rkieng ko a slommok tre kam nop ma vlemas, E Yesus ther kael ka ktui orom ka re mruo te, “Eloi, Eloi, lama sabaktani.” To kam hortgem ka re to endo ka pun ta vle te, “Nut-o, Nut-o, yindo kom kor mnam dok mang in, kman ko ya ksir petgim dok?”

³⁵ Vanang o mia akuruk ngta sisir ko tok, ngta ngan ko thavae tok, to ngata havae te, “Mu vokom na, ta munik kim e Elaisia vor.”

³⁶ To langto mnam mar ther gia hop ku he ksap kvasgem a paspas kun mnam a ho ka ye to tngae gia gruk, to ta kleng ko vgum a kerker he kngae ktuom ngok vgum e Yesus te, en kmiviem. To thera reng klenar te, “Ngruak or na, he ngor kam vokom te, e Elaisia ner mi kaol kpis kam sulgim he khong kuon petgim a ho to endo, i o nop.”

³⁷ To e Yesus tkat kael ka ktui klik kat gi to ka ngaung thera mtiet he.

³⁸ Tyor tok, va vgum a yet to nam kaeltoot mang E Nut ka maksien ke rek Ka Taban To A Ho Totur Hak ko ther gi kommenik kam ngam ko vgum kalo gu tgus he kael kalo kae alomin. ³⁹ To lRom nga ngaomevek ka rkan langto kalaip tvokong ko E Yesus tyor enang tok, to thera re te “Ai, ho mi kut lmien hak he, a mhel to enda her E Nut Khal Msim ta arhe.”

⁴⁰⁻⁴¹ Vanang lraip akuruk kat, endruk ngata mokpom kar e Yesus ko mGalili he kaikkiem kmelha kaeha vgum ko tok, mar ngta vrua sisir ko vur hagenmok mang he ka vle kvokom mar orom. Lraip ruk, ngta sisir ko tok, mar e Maria to nkong mMagdala kar kyok e Maria to e Yoses to a molpou va knopia to ta knaek mang e Yems ngin nan. Va e Salome ta vle ko tok kat kar lraip kavurgem ruk ngat kaikkiem e Yesus guo mYerusalem.

*Ngat Kael E Yesus Ka Mnes Kun Mnam A Kre Ka Nho
(Mt 27.57-61; Lk 23.50-56; Yn 19.38-42)*

⁴² Nangko ma kolkha to endo ko ngata krong e Yesus orom o ot kvat engnang a ho ta vle te, a kolkha to o Yuda kmelel mo kim o tgoluk kam paneng a Sabat ko ketasuo en kam vuut. To a kolkha tre kam vaik, ⁴³ va a mhel langto nkong mAramatea ta vle. Ka munik e Yosep. En nma paneng Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen kam pis kat he ka tavgo kam komor o mia tgus. Va nam kaeha kar o Yuda Ngar Ke Murgun to nma vongnek kim o rhek kat va o mia ngma totu pum. E Yosep tpat mang a Sabat kat he karo krovek ngta ngae kun mnam en mruo kam ngae ngok kim e Paillet kam mnganang mang e Yesus ka mnes en kam kol he kael. ⁴⁴ To e Paillet ta senkrip kim e Yosep ka mngan ko tlua mnor mang e Yesus te, tmi yor, i o nop vop. To e Paillet tle kvaeng lRom nga ngaomevek ka rkan langto ngalaip. Tpis to e Herot ta mnganang mang e Yesus te, “Tmi yor he, i nop vop?” ⁴⁵ Tkol a re vgum endo te, ther mi yor he, to ther le ka tting mang e Yosep ka mngan. ⁴⁶ To e Yosep ta ngae kaenkim a yet to ka keik tvua grap he kngae kharpeet e Yesus ka mnes kuo va ho, to le kokomor orom. To thera kokol kngorom to kael kun mnam ka nnak to ngat gi gnua hong mnam a kre he lo el a mhel ka mnes tang kun mnam vop. Tkael knop, to hera vulham a kre to klalaut ko va kre ka nho ka gu kmelegot orom. ⁴⁷ Vanang e Maria to nkong

mMagdala kar kyok e Maria to e Yoses knan nginta vle he kvokom e Yesus ka nnak ko ngat vokom e Yosep ko tel e Yesus ka mnes kun mnam!

16

*E Nut Thover E Yesus Petgim Ka Nnak
(Mt 28.1-8; Lk 24.1-12; Yn 20.1-10)*

¹ To a Sabat ther nop ko a kolkha ther vaik he, to e Maria to nkong mMagdala kar kyok e Maria to e Yems knan va e Salome mar tgus ngta kaum kngae he kaenkim o ku, mar kam ngae he kpungnim e Yesus ka mnes orom mar. ² To hop enang ngmo ma Sande, laip ruk endruk ngata hop halkie tie mo kao, to kngae ngok pe Yesus ka nnak. Ngta pis ko pa nnak va a kolkha tgi gnuva plek. ³ Ngat kaikkiem a ngaelaut to hera mo mnganang ngar mruo te, “Erieto nera vulham a kre kam koregot kim mor?”

⁴ Ngta mo mnganang ngar tok, to re kvokom a kre ka nho, va vgum a kre to tvu laut hak, endo ngat elegot kim e Yesus ka nnak ka gu orom, ko tollok he kvulhi he ka vle petgim a nho he. ⁵ To ngat pis re gia vavaik ogun ma nho va le gi vokom a ngokol langto ko tvaik pum ka yet to ta les he korsang kun ma nho ka ngaiting to a miktiek. Ngat vokom tok, to ngaro ngaongtok ngta ksir.

⁶ Vanang a ngokol to endo ta reng ngar te, “Mu or kam ngaungput e. E Yesus to nkong mNasaret, endo ngat krong orom o ot kvat engnang a ho, mut sia riring moti, nangko en nong mo e, ko ther hop petgim ka nnak ta he. Mu aol ngte he vokom ka ngaekam to ngat el mnam na. ⁷ Ii, mu or kam gia sir ko tok he kgor, vanangko mguak kle va kngae smia papsim kalngunes, va si e Pita kat, va mguak smia papsim te, ‘En nera ktar mang nguk kam ngae ngok mGalili. He her ko tok arhe mguer kta vokom kat,

kmikkiem gi enang ko ta ktar mur havaeng nguk gi enang tok arhe.’ ”

⁸ Ngata ngnek tok, to ngaro nunu ngat ngae ho mi kut parem ngaro mit hak va ngaro pkor ngat kaelha kam khi. To ngat hera marer kngorpok petgim a nnak to endo, nang ngae lua havaeng a mhel tang mang, ko ngata gor.

O hor akuruk tennik ngat el o rhek kavurgem ri kam trong orom a knovvur to enda ormar. Ngat kaelha orom a mhe to e 9 moti to le kngae kais ma 20, to a knovvur thera tu ko tok.

E Yesus Ta Mrua Khenam Ngang E Maria To Nkong mMagdala

(Mt 28.9-10; Yn 20.11-18)

[⁹ Va mnam a kolkha to a Sande, ko e Yesus thop petgim ka nnak, ta ktar mrua khenam ngang e Maria to nkong mMagdala, endo tesgun ta kerer o kool ruk aktiek hori orom alomin kun mnam. ¹⁰ To e Maria thera ngae he kle khavaeng endruk ngam kaikkiem ko ngata vur pa ngaor he ktolpum o ngoven kam vua mrung va kae mang. ¹¹ Ngta ngan karo rhek ko thavaeng ngar mang e Yesus te, thop he, he en mruo tmur vokom, vanang ngat lo kor mnam mar mang karo rhek e.

E Yesus Ta Mrua Khenam Ngang Klo Kaloyie

(Lk 24.13-35)

¹² Tie mavlemas to endo, e Yesus tmur kta khenam ngang klo kaloyie ko nginta ngae ko ekam a ngaelaut ko ma gi lootpgeik. ¹³ To enngindi kat, ngint her kaeknik he kle khavaeng endruk ngam kaikkiem mang tok kat. Vanang, ngat lo gi kor mnam mar mang nginaro rhek kat e.

E Yesus Ta Mrua Khenam Ngang Endruk Loktiak Hori Orom Atgiang Tgus

(Mt 28.16-20; Lk 24.36-49; Yn 20.19-23; O Reha 1.6-8)

¹⁴ Kopekam tok, endruk loktiek hori orom atgiang ngat korsang ku mmie he kaemik, to e Yesus ta le mur kta khenam ngang ngar kat. Ta mrua pis ko kmar he le ka psom mar pum ngaro papat ruk ngama vle gi kaendel pum E Nut kngam ge, ko ngat lo kor mnam mar mang o rhek ruk mkor endruk ngat mi vokom, kopekam ko thera hop petgim ka nnak he.

¹⁵ E Yesus ta psom mar knop, to le khavaeng ngar te, “Mguak ngae mnam o marhok tgus he kpolger o rhek ruk mang a knovvur ngang o mia tgus ko E Nut tkueng ngar. ¹⁶ Va endruk ngat lo kor mnam mar mang dok, E Nut ner kle kmonik kim a yor ngang ngar, mar kam yor pum ngaro kerkeknen. Vanang endruk ngat kor mnam mar mang dok he kparrur orom E Nut ka munik, her mar ruk arhe E Nut nera sulgim mar he kaen a ktalhok to kam plong vle ko kim En ngnik ngnik ngang ngar. ¹⁷ He enang tok, ngor kaeharom o ngaelmir ruk lserpgue ruk endri ko maktiegom mar kam mi kaenserpagam kuario rhek ma mmok. Ii, ko ngara kerer o kool orom kua munik va ngara rere orom o vrong rhek akuruk yok. ¹⁸ Va enangthe ngpa kapom o vimol, i o enangthe o mia ngapa sumger mar va ngat lo is kam yor e. Ii, va ngara kaehang endruk ngta yayor va ngar kta yaya kat.”

E Yesus Ta Grap Ngoguoan Ma Volkha

(Lk 24.50-53; O Reha 1.9-11)

¹⁹ Ngoldaip to E Yesus ta rere kar mar knop, to E Nut thera kol ka grap orom ngoguoan ma volkha he kael a ngorsang ngang ko mnam ka miktiek, endo nma nho orom. ²⁰ Ta vle tok, to kalngunes ngat hera ngae kun mnam o marhok tgus he kaelha kam polger o rhek mang e Yesus ngang o mia. Ii, he enang tok, e Yesus nam kaeha maktiegom mar kmenserpagam karo rhek ruk endruk,

her gi orom o ngaelmir ruk ngma pis vgum karo rhek ruk
tok.]

E Nut Ka Meer Mang Ka Mokpom To A Gunngar
The New Testament in the Sulka Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Sulka long Niugini

copyright © 1997 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sulka

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-24

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Oct 2021 from source files dated 18 Aug 2021

117b702f-17a4-534b-88e9-380b9e57e425